

คู่มือพนักงานสอบสวน

นิติวิทยาศาสตร์ กับการสอบสวน คดีอาญา

ศูนย์บริหารงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๕

คู่มือพนักงานสอบสวน นิติวิทยาศาสตร์กับการสอบสวนคดีอาญา

ISBN

พิมพ์ครั้งที่ ๑

พ.ศ. ๒๕๖๕

จำนวน

๓๐,๐๐๐ เล่ม

จัดทำโดย

ศูนย์บริหารงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ตำรวจ

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

คำปรารภ

การนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอบสวนคดีอาญานั้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก แม้แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ยังได้นำเรื่องนิติวิทยาศาสตร์ มาบัญญัติไว้ ตามมาตรา ๒๕๘ ง.(๒) ว่า "... รวมทั้ง กำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ ..." ซึ่งที่ผ่านมา จะเห็นได้อย่างประจักษ์ชัดแล้วว่า ในการสืบสวนสอบสวนคดีสำคัญต่างๆ หลายคดี สามารถคลี่คลายได้โดยการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่แม่นยำและรวดเร็ว

การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ได้หรือไม่ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างถูกต้องเป็นไปตามหลักวิชาการ ตั้งแต่ในชั้นพนักงานสอบสวน รวมถึงการตั้งประเด็นคำถามในการส่งตรวจพิสูจน์เพื่อระบุถึงวัตถุประสงค์ที่พนักงานสอบสวนต้องการพิสูจน์ทราบ เพื่อประกอบการสอบสวนดำเนินคดี

สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้จัดทำหนังสือเล่มนี้เผยแพร่ให้กับพนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ขอขอบคุณ พลตำรวจเอก สุทิน ทรัพย์พ่วง รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และคณะทำงาน รวมถึงผู้เกี่ยวข้องทุกท่านซึ่งได้ร่วมกันจัดทำหนังสือเล่มนี้จนสำเร็จลุล่วงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานต่อไป

พลตำรวจเอก

(สุวัฒน์ แจ่มยอดสุข)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

๑ กันยายน ๒๕๖๕

คำนำ

การนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญามีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์หรือการตรวจพิสูจน์หลักฐานและแพทย์นิติเวช จะนำหลักวิชาทางวิทยาศาสตร์และทางการแพทย์มาใช้ในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้กระทำความผิดหรือผู้ถูกกล่าวหา โดยกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์จะเริ่มตั้งแต่การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การเก็บรวบรวมวัตถุพยาน การเก็บรักษาวัตถุพยาน การส่งตรวจวัตถุพยานไปที่ห้องปฏิบัติการ รวมถึงการตั้งประเด็นคำถามในการขอตรวจพิสูจน์วัตถุพยานของพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง หากการดำเนินการไม่ถูกต้องตามหลักนิติวิทยาศาสตร์แล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อรูปคดี และอาจเกิดความเสียหายต่อรูปคดีในการให้ความยุติธรรมทางอาญาได้

ศูนย์บริหารงานสอบสวนได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงได้จัดทำคู่มือเกี่ยวกับการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอบสวนคดีอาญา เพื่อให้พนักงานสอบสวนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เป็นไปตามหลักมาตรฐานสากล ในการรวบรวมและเก็บรักษาพยานหลักฐานทางคดี หวังว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ

พลตำรวจเอก

(สุทิน ทรัพย์พ่วง)

รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ/

ผู้อำนวยการศูนย์บริหารงานสอบสวน

๑ กันยายน ๒๕๖๕

สารจากคณะผู้จัดทำ

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๘ ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม กำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ คณะผู้จัดทำจึงได้รวบรวมความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์หรือพิสูจน์หลักฐานที่เป็นมาตรฐานสากลจากเอกสารวิชาการทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนคำพิพากษาของศาล เพื่อจัดทำ “คู่มือพนักงานสอบสวน นิติวิทยาศาสตร์กับการสอบสวนคดีอาญา” โดยคู่มือนี้ จะประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ ๕ ส่วน ดังนี้ คือ

ส่วนที่ ๑ เป็นการรวบรวมความรู้เบื้องต้นในเรื่องของความหมาย ความสำคัญ ประเภท และประโยชน์ของงานนิติวิทยาศาสตร์ รวมถึงกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

ส่วนที่ ๒ เป็นการให้ความรู้ทั่วไป ในเรื่องขอบเขตของงานนิติวิทยาศาสตร์ และหลักการตรวจเก็บพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ และห้องปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องในการตรวจพยานหลักฐานนั้นๆ

ส่วนที่ ๓ เป็นคู่มือในการตรวจวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุคดีรูปแบบต่างๆ รวมถึงวิธีการเก็บและรักษาพยานหลักฐาน อีกทั้งการกำหนดสัญลักษณ์ของวัตถุพยานเพื่อให้เข้าใจง่ายว่าวัตถุพยานแต่ละประเภทที่พบจะมีวิธีการเก็บและรักษาอย่างไร

ส่วนที่ ๔ เป็นตัวอย่างคดีกรณีศึกษาจากคำพิพากษา โดยเนื้อหาในคำพิพากษาเป็นการวินิจฉัยผลการตรวจพิสูจน์วัตถุพยานโดยใช้นิติวิทยาศาสตร์เป็นข้อมูลสำคัญในการพิจารณาคดี

ส่วนที่ ๕ ได้รวบรวมหน่วยงานที่ตรวจพิสูจน์วัตถุพยานด้านนิติวิทยาศาสตร์และนิติเวชศาสตร์ทั่วประเทศ รวมทั้งหน่วยงานบริการอื่นๆที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์ เพื่อสะดวกในการติดต่อประสานในการส่งวัตถุพยานตรวจพิสูจน์

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานสอบสวนในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา โดยใช้ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนโดยปราศจากข้อสงสัยด้วยประการทั้งปวง

พลตำรวจโท

(ชณะชัย ลิ้มประเสริฐ)

ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

และคณะผู้จัดทำ

๑ กันยายน ๒๕๖๕

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ นิติวิทยาศาสตร์	๑
ข้อ ๑ ความหมายและความสำคัญทางนิติวิทยาศาสตร์	๑
๑.๑ ความหมายของนิติวิทยาศาสตร์	๑
๑.๒ ความสำคัญของนิติวิทยาศาสตร์	๑
ข้อ ๒ สาขาของนิติวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีอาญา	๒
๒.๑ นิติเวชศาสตร์	๒
๒.๑.๑ นิติพยาธิวิทยา	๒
๒.๑.๒ นิติเวชคลินิก	๒
๒.๑.๓ พิษวิทยา	๒
๒.๑.๔ นิติทันตวิทยา	๓
๒.๑.๕ นิติเภสัชวิทยา	๓
๒.๑.๖ นิติซีโรวิทยา	๔
๒.๑.๗ นิติชีววิทยา	๔
๒.๑.๘ นิติเวชศาสตร์การจราจร	๔
๒.๑.๙ นิติจิตเวชศาสตร์	๔
๒.๒ นิติวิศวกรรมศาสตร์	๔
๒.๓ นิติมานุษยวิทยา	๔
๒.๔ นิติกัญญาวิทยา	๕
ข้อ ๓ ประโยชน์ของนิติวิทยาศาสตร์กับการสอบสวนคดีอาญา	๖
ข้อ ๔ กฎหมายและระเบียบที่บัญญัติให้ใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์	๗
๔.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	๗
๔.๒ พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๙	๗
๔.๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	๘
๔.๔ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๒ การสืบสวน	๑๐
ส่วนที่ ๒ ขอบเขตงานนิติวิทยาศาสตร์	๑๑
ข้อ ๕ พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์	๑๑
๕.๑ พยานหลักฐานที่ได้จากมนุษย์ สัตว์ หรือพืช	๑๑
๕.๒ พยานหลักฐานที่เป็นเอกสาร	๑๒
๕.๓ พยานหลักฐานที่เป็นวัตถุ	๑๓
๕.๔ พยานหลักฐานทางดิจิทัล	๑๓

ข้อ ๖ หลักและวิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ	๑๕
๖.๑ ความหมายและความสำคัญของสถานที่เกิดเหตุ	๑๕
๖.๒ หลักการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ๑๒ ขั้นตอน (12 STEPS OF CRIME SCENE INVESTIGATION: CSI)	๑๕
๖.๓ การปิดกั้นและค้นหาวัตถุพยาน	๒๐
๖.๓.๑ ขอบเขตของการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ	๒๐
๖.๓.๒ ระดับการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ	๒๑
๖.๓.๓ การค้นหาวัตถุพยาน	๒๒
ข้อ ๗ การตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์	๒๗
๗.๑ การตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในห้องปฏิบัติการ	๒๗
๗.๑.๑ การตรวจลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า	๒๗
๗.๑.๒ การตรวจเอกสาร	๒๘
๗.๑.๓ การตรวจอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน	๒๙
๗.๑.๔ การตรวจทางเคมี	๓๑
๗.๑.๕ การตรวจทางฟิสิกส์	๓๓
๗.๑.๖ การตรวจทางชีววิทยาและดีเอ็นเอ (DNA)	๓๕
๗.๑.๗ การตรวจยาเสพติด	๓๗
๗.๑.๘ การตรวจพิสูจน์อาชญากรรมคอมพิวเตอร์	๓๙
๗.๒ การตรวจพิสูจน์ทางนิติเวชศาสตร์ในห้องปฏิบัติการ	๔๑
๗.๒.๑ การเก็บหลักฐานและขั้นตอนการตรวจพิสูจน์ทางนิติเวช	๔๒
๗.๒.๒ หลักการและวิธีการตรวจพิสูจน์	๔๓
(๑) การตรวจการเปลี่ยนแปลงหลังการตาย	๔๓
(๒) การตรวจแผล การบาดเจ็บ และการตรวจพิสูจน์สาเหตุการเสียชีวิต	๔๔
๗.๓ การตรวจพิสูจน์โดยเทคโนโลยีขั้นสูงในห้องปฏิบัติการ	๔๖
๗.๓.๑ การตรวจวิเคราะห์โดยใช้แสงซินโครตรอน	๔๖
๗.๓.๒ การวิเคราะห์ไอโซโทป	๔๖
๗.๓.๓ การวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์นิวเคลียร์	๔๗
๗.๓.๔ การตรวจสารเสพติดในเส้นผม	๔๙
ส่วนที่ ๓ แนวทางการปฏิบัติการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ	๕๐
และการเก็บรักษาพยานหลักฐาน	
ข้อ ๘ แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ	๕๓

๘.๑	การปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่คนแรกเมื่อไปถึงที่เกิดเหตุ (First Officer on the Scene)	๕๔
	๘.๑.๑ คดีทั่วไป	๕๔
	๘.๑.๒ กรณีตรวจพบวัตถุระเบิดต้องสงสัย	๕๖
	๘.๑.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่คนแรก ที่เข้าไปในที่เกิดเหตุ	๕๘
๘.๒	คดีจราจร (Road Accidents)	๖๑
	๘.๒.๑ การตรวจสถานที่เกิดเหตุคดีจราจร	๖๑
	๘.๒.๒ ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ	๖๒
	๘.๒.๓ ข้อมูลการสอบสวนคดีจราจรที่เป็นประโยชน์	๖๓
๘.๓	คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน (Burglaries)	๖๔
	๘.๓.๑ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ	๖๔
	๘.๓.๒ ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์	๖๖
	๘.๓.๓ ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ	๖๗
๘.๔	คดีชิงทรัพย์/ปล้นทรัพย์ (Robberies)	๖๘
	๘.๔.๑ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ	๖๘
	๘.๔.๒ ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์	๗๑
	๘.๔.๓ ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ	๗๒
๘.๕	คดีอาชญากรรมรุนแรง (Crimes of Violence)	๗๓
	๘.๕.๑ อาชญากรรมรุนแรงทั่วไป	๗๓
	๘.๕.๒ การสืบสวนเกี่ยวกับคดีอาวุธปืน	๗๕
	๘.๕.๓ การสืบสวนเกี่ยวกับคดีที่มีผู้เสียชีวิต	๗๖
	๘.๕.๔ ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์	๗๘
	๘.๕.๕ ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ	๘๐
๘.๖	คดีฆ่าตัวตาย (Suicide)	๘๒
	๘.๖.๑ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ	๘๒
	๘.๖.๒ ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์	๘๔
	๘.๖.๓ ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ	๘๖
๘.๗	คดีความผิดทางเพศ (Sexual Offence)	๘๗
	๘.๗.๑ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ	๘๗
	๘.๗.๒ ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์	๘๙
	๘.๗.๓ ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ	๙๐
๘.๘	คดียาเสพติด	๙๑
	๘.๘.๑ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ	๙๒

๘.๘.๒	การตรวจค้นวัตถุพยานและการป้องกัน	๙๔
๘.๘.๓	ลักษณะสารเคมีที่อาจตรวจพบได้ในการผลิตยาเสพติด	๙๕
๘.๘.๔	สารพิษ หรือ ยาพิษ	๙๗
๘.๘.๕	ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ	๙๘
๘.๙	คดีฉ้อโกง (Fraud)	๙๙
๘.๙.๑	การตรวจสถานที่เกิดเหตุ	๙๙
๘.๙.๒	การตรวจค้นวัตถุพยานและการป้องกัน	๑๐๐
๘.๙.๓	ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ	๑๐๑
๘.๑๐	หลักฐานทางดิจิทัลหรือหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Evidence)	๑๐๒
๘.๑๐.๑	การตรวจสถานที่เกิดเหตุ	๑๐๒
๘.๑๐.๒	ข้อเสนอแนะอื่นที่เป็นประโยชน์	๑๐๔
๘.๑๑	คดีเพลิงไหม้ (Fires)	๑๐๕
๘.๑๑.๑	การตรวจสถานที่เกิดเหตุ	๑๐๕
๘.๑๑.๒	ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์	๑๐๗
๘.๑๑.๓	ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ	๑๐๙
๘.๑๒	คดีระเบิด (Explosions)	๑๑๐
๘.๑๒.๑	พบระเบิดต้องสงสัย	๑๑๐
๘.๑๒.๒	การสืบสวนหลังเหตุระเบิด	๑๑๒
๘.๑๒.๓	การตรวจค้นแหล่งผลิตระเบิดผิดกฎหมาย	๑๑๔
๘.๑๒.๔	ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์	๑๑๕
๘.๑๒.๕	ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ	๑๑๖
๘.๑๓	คดีความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Environmental Offences)	๑๑๗
๘.๑๓.๑	การตรวจสถานที่เกิดเหตุ	๑๑๗
๘.๑๓.๒	ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์	๑๑๙
๘.๑๔	คดีความผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่า (Fauna Offences)	๑๒๑
๘.๑๔.๑	การตรวจสถานที่เกิดเหตุ	๑๒๑
๘.๑๔.๒	ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์	๑๒๓
๘.๑๔.๓	ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ	๑๒๕
ข้อ ๙.	แนวทางการเก็บรักษาพยานหลักฐาน	๑๒๖
๙.๑	โลหิตและสารคัดหลั่ง (Blood and Body Fluids)	๑๒๖
๙.๑.๑	การเก็บตัวอย่างเลือด (Blood)	๑๒๗
๙.๑.๒	การเก็บตัวอย่างคราบอสุจิและน้ำลาย (Semen and Saliva)	๑๒๙

	๙.๑.๓ ปัสสาวะ (Urine)	๑๓๐
	๙.๑.๔ การเก็บของเหลวตามร่างกายเพื่อตรวจหา การกระทำผิดเกี่ยวกับเพศ	๑๓๑
๙.๒	เส้นใย (Fibres)	๑๓๓
๙.๓	เส้นผมและเส้นขนมนุษย์และสัตว์ (Human and Animal Hair)	๑๓๕
๙.๔	ลายพิมพ์นิ้วมือ นิ้วเท้า ฝ่ามือ ฝ่าเท้า (Fingerprints)	๑๓๖
	๙.๔.๑ ลายพิมพ์นิ้วมือที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า (Visible Fingerprints)	๑๓๖
	๙.๔.๒ การตรวจหาลายพิมพ์นิ้วมือแฝง (Searching for Latent Fingerprints)	๑๓๘
๙.๕	วัตถุพยานประเภทผ้า (Articles of Clothing)	๑๓๙
๙.๖	รอยประทับของรองเท้า ถุงมือ และยางรถยนต์ (Footwear and Glove Prints, Tire Marks)	๑๔๑
	๙.๖.๑ รอยรองเท้าที่มองเห็นด้วยตาเปล่า (Visible Footwear Prints)	๑๔๑
	๙.๖.๒ การตรวจหารอยรองเท้าแฝง (Searching for Latent Footwear Prints)	๑๔๓
	๙.๖.๓ การตรวจหารอยประทับถุงมือที่มองเห็นด้วยตาเปล่า (Visible Glove Prints)	๑๔๔
	๙.๖.๔ การตรวจหารอยประทับถุงมือแฝง (Searching for Latent Glove Prints)	๑๔๕
	๙.๖.๕ รอยประทับของยางรถยนต์ (Tire Marks)	๑๔๖
๙.๗	ดิน พืช และวัสดุในการก่อสร้าง (Soil, Plants and Construction Materials)	๑๔๗
๙.๘	รอยเครื่องมือ (Tool Marks)	๑๔๙
๙.๙	เศษกระจก เศษแก้ว และเศษสี (Glass and Paint)	๑๕๐
	๙.๙.๑ เศษกระจก เศษแก้ว	๑๕๐
	๙.๙.๒ เศษสี	๑๕๒
๙.๑๐	วัตถุพยานจากคดีเพลิงไหม้ (Material from the Fire Scenes)	๑๕๓
	๙.๑๐.๑ ของเหลวในคดีเพลิงไหม้ (Flammable Liquids)	๑๕๓
	๙.๑๐.๒ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Equipments)	๑๕๔
๙.๑๑	วัตถุพยานจากคดีระเบิด (Material from Explosions)	๑๕๕

๙.๑๑.๑	ตัววัตถุระเบิด	๑๕๕
๙.๑๑.๒	การตรวจสอบผู้ต้องสงสัย	๑๕๗
๙.๑๒	อาวุธ (Weapons)	๑๕๘
๙.๑๓	เขม่าปืน (Gun Shot Residue)	๑๖๒
๙.๑๔	เอกสารและวัตถุพยานคดีความผิดทางคอมพิวเตอร์ (Documents and ICT Material)	๑๖๔
๙.๑๔.๑	เอกสาร เครื่องพิมพ์ดีด และเครื่องพิมพ์	๑๖๔
๙.๑๔.๒	วัตถุพยาน (IT/Computer)	๑๖๖
๙.๑๔.๓	วัตถุพยานภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว (Video/Photographic Material)	๑๗๐
๙.๑๔.๔	วัตถุพยานเสียง (Audio Material)	๑๗๓
๙.๑๕	ยาเสพติด แอลกอฮอล์ และอาหาร (Drugs, Alcohol and Food)	๑๗๕
๙.๑๕.๑	ยาเสพติด	๑๗๕
๙.๑๕.๒	แอลกอฮอล์	๑๗๗
๙.๑๕.๓	อาหาร	๑๗๘
๙.๑๖	ร่องรอยลักษณะของวัตถุพยาน (Material Fit)	๑๗๙
๙.๑๗	วัตถุพยานในคดีความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Sampling in connection with Environmental Offences)	๑๘๑
ส่วนที่ ๔	ตัวอย่างกรณีศึกษาที่นำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอบสวนคดีอาญา	๑๘๓
ข้อ ๑๐	กรณีศึกษาจากคำพิพากษาศาล	๑๘๓
๑๐.๑	คำพิพากษาศาลฎีกา คดีเกาะเต่า	๑๘๓
๑๐.๒	คำพิพากษาศาลฎีกา คดีเปรมชัย	๑๘๓
๑๐.๓	คำพิพากษาศาลอาญา คดีหมอศรุต	๑๘๓
ส่วนที่ ๕	หน่วยงานทางนิติวิทยาศาสตร์และนิติเวชศาสตร์ และหน่วยห้องปฏิบัติการอื่นๆ ในประเทศไทย	๑๘๔
ข้อ ๑๑	ห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์	๑๘๔
๑๑.๑	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	๑๘๔
๑๑.๒	กระทรวงยุติธรรม	๑๙๐
๑๑.๓	หน่วยงานอื่นๆ	๑๙๑
ข้อ ๑๒	ห้องปฏิบัติการทางนิติเวชศาสตร์	๑๙๒
ข้อ ๑๓	ห้องปฏิบัติการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	๑๙๖
ส่วนที่ ๖	บรรณานุกรม	๑๙๙
ส่วนที่ ๗	รายชื่อคณะผู้จัดทำ	๒๐๑

สัญลักษณ์

รายการ	ข้อ	สัญลักษณ์	ความหมาย	หน้า
๑.	๙.๑		โลหิตและสารคัดหลั่ง (Blood and Body Fluids)	๑๒๖
๒.	๙.๒		เส้นใย (Fibres)	๑๓๓
๓.	๙.๓		เส้นผม และเส้นขนมนุษย์และสัตว์ (Human and Animal Hair)	๑๓๕
๔.	๙.๔		ลายพิมพ์นิ้วมือ นิ้วเท้า ฝ่ามือ ฝ่าเท้า (Fingerprints)	๑๓๖
๕.	๙.๕		วัตถุพยานประเภทผ้า (Articles of Clothing)	๑๓๙
๖.	๙.๖		รอยประทับของรองเท้า ถุงมือ และยางรถยนต์ (Footwear and Glove Prints, Tire Marks)	๑๔๑
๗.	๙.๗		ดิน พืช และวัสดุในการก่อสร้าง (Soil, Plants and Construction Materials)	๑๔๗
๘.	๙.๘		รอยเครื่องมือ (Tool Marks)	๑๔๙
๙.	๙.๙		เศษกระจก เศษแก้ว และเศษสี (Glass and Paint)	๑๕๐
๑๐.	๙.๑๐		วัตถุพยานจากคดีเพลิงไหม้ (Material from the Fire Scenes)	๑๕๓
๑๑.	๙.๑๑		วัตถุพยานจากคดีระเบิด (Material from Explosions)	๑๕๕
๑๒.	๙.๑๒		อาวุธ (Weapons)	๑๕๘
๑๓.	๙.๑๓		เขม่าปืน (Gun Shot Residue)	๑๖๒
๑๔.	๙.๑๔		เอกสารและวัตถุพยานคดีความผิดทางคอมพิวเตอร์ (Documents and ICT Material)	๑๖๔

สัญลักษณ์ (ต่อ)

รายการ	ข้อ	สัญลักษณ์	ความหมาย	หน้า
๑๕.	๙.๑๕		ยาเสพติด แอลกอฮอล์ และอาหาร (Drugs, Alcohol and Food)	๑๗๕
๑๖.	๙.๑๖		ร่องรอยฉีกขาดของวัตถุพยาน (Material Fit)	๑๗๙
๑๗.	๙.๑๗		วัตถุพยานในคดีความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Sampling in connection with Environmental Offences)	๑๘๑

ส่วนที่ ๑ : นิติวิทยาศาสตร์

ข้อ ๑ ความหมายและความสำคัญของนิติวิทยาศาสตร์

๑.๑ ความหมายของนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science)

การนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาประยุกต์ ใช้เพื่อประโยชน์ในทางด้านกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นทางนิติบัญญัติในเรื่องการออกกฎหมาย รวมทั้งการคลี่คลายปัญหาและการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีความเพื่อผลในการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษผู้กระทำความผิดหรือพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ที่ถูกกล่าวหา

๑.๒ ความสำคัญของนิติวิทยาศาสตร์

การนำหลักวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ และการแพทย์มาใช้ในการตรวจพิสูจน์ เพื่อให้ทราบถึงความจริง หรือข้อสงสัยต่างๆ ในการดำเนินการสอบสวนและการพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้อย่างหนึ่ง

ข้อ ๒. สาขาของนิติวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีอาญา

๒.๑ นิติเวชศาสตร์ (Legal Medicine หรือ Forensic Medicine)

การนำวิชาทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย โดยนำวิชาแพทย์ทุกสาขามาประยุกต์ เพื่อประโยชน์แก่กระบวนการยุติธรรม ได้แก่

๒.๑.๑ นิติพยาธิวิทยา (Forensic Pathology) คือ วิชาที่ศึกษาถึงเรื่องการตายต่าง ๆ ที่ผิดธรรมชาติ และการตายโดยผิดธรรมชาติแบบกะทันหันและไม่คาดคิด

๒.๑.๒ นิติเวชคลินิก (Clinical Jurisprudence or Clinical Forensic Medicine)

๒.๑.๒.๑ การตรวจผู้ป่วยที่แพทย์ตรวจแล้วต้องให้ความเห็นแก่พนักงานสอบสวน โดยอาศัยการตรวจอาการ การตรวจร่างกาย รวมทั้งสิ่งตรวจพบ หรือวัตถุพยานต่าง ๆ ได้แก่

- ผู้ป่วยถูกข่มขืนกระทำชำเรา
- ผู้ป่วยได้รับอันตรายที่เกิดจากบาดแผลชนิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะกรณีที่เกิดจากอุบัติเหตุ ทำร้ายตนเอง หรือถูกบุคคลอื่นทำร้าย
- ผู้ป่วยถูกสารพิษชนิดต่าง ๆ
- ผู้ป่วยถูกสารทางกายภาพ เช่น ความร้อน ไฟฟ้า ฯลฯ
- ผู้ป่วยได้รับอันตรายอันเกิดจากการขาดอากาศหายใจ เช่น การจมน้ำ การแขวนคอ เป็นต้น

๒.๑.๒.๒ บุคคลต่าง ๆ ที่พนักงานสอบสวนส่งมาให้แพทย์ทำการตรวจ เช่น ผู้ถูกวางยาสลบ ผู้ค้าประเวณี ผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเรา การตรวจบุคคลเพื่อทราบอายุ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี เพื่อการจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้บาดเจ็บจากกรรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หรือกรมแรงงาน แพทย์ต้องตรวจผู้ป่วยและให้ความเห็นว่า ผู้ป่วยได้รับอันตรายบาดเจ็บ หรือพิการสูญเสียอวัยวะอย่างไร อีกทั้ง ในบางกรณี การที่แพทย์ให้ความเห็นแก่พนักงานสอบสวนในทางคดีอาญาอาจนำไปใช้ในคดีแพ่งเกี่ยวกับการฟ้องร้องในเรื่องละเมิดได้อีกด้วย หรือการทำพินัยกรรมของผู้ป่วยอาจจะต้องให้แพทย์เป็นพยานเพื่อรับรองว่าขณะทำพินัยกรรมผู้ป่วยมีสติสัมปชัญญะ สติพินเพื่อน หรือวิกลจริต หรือไม่ อย่างไร ฯลฯ

๒.๑.๓ พิษวิทยา (Toxicology) การนำวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับยาพิษและสารพิษทั้งหลายไม่ว่าจะมาจากสารเคมี จากพืชหรือจากสัตว์ และอาจแบ่งออกเป็นสาขาย่อยได้ดังนี้

๒.๑.๓.๑ นิติพิษวิทยา (Forensic Toxicology) เป็นการตรวจหาสารพิษในอวัยวะต่าง ๆ ของผู้ถึงแก่ความตาย รวมทั้งการตรวจหาเลือด น้ำดี น้ำไขสันหลัง และน้ำปัสสาวะที่สงสัยว่าจะตายจากสารพิษ หรือที่ตายจากสารพิษ

๒.๑.๓.๒ **พิษวิทยาคลินิก (Clinical Toxicology)** เป็นการตรวจหาสารพิษในผู้ป่วยที่ถูกสารพิษว่ามีขนาดมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะเป็นสารพิษชนิดไหน เพื่อจะได้ให้ยาแก้พิษที่ถูกต้องรวมทั้งการรักษาที่ถูกต้อง

๒.๑.๓.๓ **พิษวิทยาอุตสาหกรรม (Industrial Toxicology)** เป็นการตรวจหาสารพิษในคนงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น โรงงานทำแบตเตอรี่ อาจตรวจพบอาการของพิษสารตะกั่ว หรือ โรงงานทำถ่านไฟฉาย อาจตรวจพบอาการของพิษสารแมงกานีส ฯลฯ

๒.๑.๓.๔ **พิษวิทยาสิ่งแวดล้อม (Environmental Toxicology)** เป็นการตรวจหาสารพิษจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นพิษจากมลภาวะหรือการปล่อยของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งอาจส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

๒.๑.๓.๕ **พิษวิทยาผู้บริโภค (Consumer Toxicology)** เป็นการตรวจหาสารพิษในอาหารประเภทหรือชนิดต่าง ๆ ที่อาจมีการปนเปื้อนจากสารกัมมันตภาพรังสี หรืออาจมีสารพิษชนิดอื่น ๆ ซึ่งอาจปนมาโดยบังเอิญ

๒.๑.๓.๖ **พิษวิทยาอวกาศหรือการสงคราม (Aviations & Chemical Warfare Toxicology)** เป็นการตรวจหาสารพิษที่อาจเกิดจากผลกระทบในการสงคราม เช่น ฝนเหลือง ที่อาจเป็นอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ และพืชพันธุ์ได้ ฯลฯ

๒.๑.๔ นิติทันตวิทยา (Forensic Odontology) เป็นการนำความรู้ทางด้านทันตวิทยา มาใช้ในการสอบสวนคดีอาญา ได้แก่

(ก) การตรวจอายุฟัน

(ข) การตรวจเพื่อพิสูจน์ตัวบุคคลโดยการเปรียบเทียบกับการบันทึกของฟันขณะที่มีชีวิตอยู่กับลักษณะฟันของผู้ตาย โดยเฉพาะในศพที่มีพยาธิสภาพเปลี่ยนแปลงไป

(ค) การตรวจศพที่พบในสถานที่เกิดเหตุเพลิงไหม้ หรือเครื่องบินตกแล้วมีเพลิงลุกไหม้ หรือประสบภัยธรรมชาติ

(ง) การตรวจพิสูจน์ฟันที่พบในสถานที่เกิดเหตุ เช่น กรณีเครื่องบินตก โดยการนำฟันมาเปรียบเทียบกับฟิล์มเอ็กซเรย์จากประวัติการทำฟัน เพื่อพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล

๒.๑.๕ นิติเภสัชวิทยา (Forensic Pharmacology)

การนำความรู้เกี่ยวกับยาที่ใช้ในการสอบสวนคดีอาญา เช่น ยาพิษ หรือยาที่มีผลต่อจิตและประสาท ยาที่เป็นอันตราย ฯลฯ

๒.๑.๖ นิติซีโรวิทยา (Forensic Serology)

การนำความรู้เกี่ยวกับการตรวจเลือดและน้ำเหลืองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแอนติเจนและแอนติบอดี (Antigen and Antibody) และพันธุกรรมดีเอ็นเอ

๒.๑.๗. นิติชีววิทยา (Biological Trace Evidence)

การนำความรู้เกี่ยวกับการตรวจวัตถุพยานทางชีววิทยา มาปรับใช้เพื่อเป็นการตรวจยืนยันว่าเป็นของผู้ใด หรือที่พบในร่างกายของผู้เสียหาย เช่น เลือด น้ำลาย ขน เส้นผม ฝั้วอสุจิ และน้ำอสุจิ ฯลฯ

๒.๑.๘. นิติเวชศาสตร์การจราจร (Alcohol and Traffic Medicine)

การนำความรู้วิชาทางการแพทย์มาใช้ในการตรวจเพื่อหาสารหรืออาการป่วยเป็นโรค ได้แก่

(ก) ความเมาสุรา เช่น การตรวจวิเคราะห์หาปริมาณแอลกอฮอล์ (Alcohol)

(ข) สารเสพติดในเลือดของผู้ขับขี่ยานพาหนะ และผู้ตายจากอุบัติเหตุการจราจร

(ค) อาการป่วยเป็นโรคที่อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุการจราจรได้ เช่น โรคลมชัก โรคหลอดเลือดไปเลี้ยงหัวใจตีบหรืออุดตัน ฯลฯ

๒.๑.๙. นิติจิตเวชศาสตร์ (Forensic Psychiatry)

การนำความรู้วิชาทางการแพทย์ในสาขาจิตเวชศาสตร์ (Psychiatry) ซึ่งเป็นวิชาว่าด้วยเรื่องทางจิตและโรคทางจิต เช่น การมีจิตบกพร่อง การป่วยเป็นโรคจิต หรือ จิตฟั่นเฟือน ฯลฯ

๒.๒ นิติวิศวกรรมศาสตร์ (Forensic Engineering)

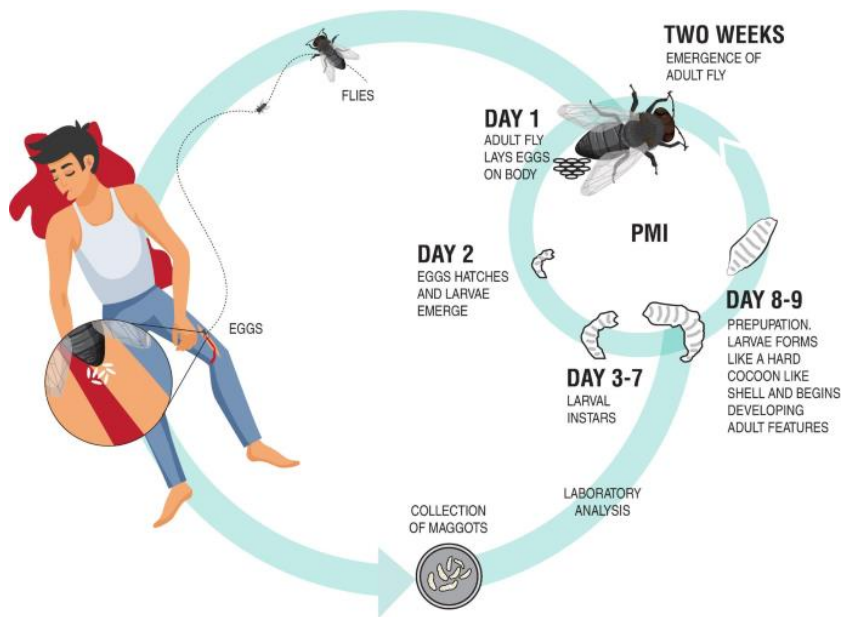
การนำทฤษฎีทางคณิตศาสตร์ ร่วมกับวิทยาศาสตร์มาปรับใช้ในการพิสูจน์เพื่อประโยชน์ทางคดีอาญา เช่น การศึกษาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอันเป็นเหตุให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย การศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของเพลิงไหม้และการลุดลาม และสาเหตุของการระเบิด ฯลฯ

๒.๓ นิติมานุษยวิทยา (Forensic Anthropology)

การนำความรู้ในด้านสาขามานุษยวิทยาเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงกระดูก โครงร่างของมนุษย์ สารพันธุกรรม (Deoxyribonucleic Acid: DNA) เพื่อให้สามารถบอกถึงอายุ เพศ และเชื้อชาติของผู้นั้น ฯลฯ

๒.๔ นิติกีฏวิทยา (Forensic Entomology)

การนำความรู้ด้านชีววิทยาเกี่ยวกับวงจรในการดำรงชีวิต เช่น แมลง และหนอนที่เกี่ยวข้องกับคดี เพื่อพิสูจน์ชนิดของแมลงในศพ ทำให้สามารถระบุเวลาที่ผู้ตายเสียชีวิตได้ ฯลฯ

ภาพแสดง การนำความรู้ด้านชีววิทยาเกี่ยวกับวงจรในการดำรงชีวิต

อ้างอิง <https://link.springer.com/article/๑๐.๑๐๐๗/s๔๒๖๙๐-๐๒๒-๐๐๘๒๓-๕>

ข้อ ๓. ประโยชน์ของนิติวิทยาศาสตร์กับการสอบสวนคดีอาญา

๓.๑ เพื่อให้การรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการสอบสวนคดีอาญาเกิดความน่าเชื่อถือ เนื่องจากเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ การวิจัย การสังเกตเหตุการณ์หรือสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดี

๓.๒ เพื่อนำความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษในวิชาการบางอย่างของพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคทางวิทยาศาสตร์หรือความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อพิจารณา และทำความเข้าใจเพื่อเสนอต่อพนักงานสอบสวนหรือการวินิจฉัยคดีของศาล

๓.๓ เพื่อช่วยในการลำดับหรือจำลองเหตุการณ์ต่างๆ ว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นอย่างไร เพราะเหตุใด อีกทั้ง ใช้ในการพิสูจน์หาตัวผู้กระทำผิดหรือขยายผลคดีในการสืบสวนและสอบสวนคดีอาญา

๓.๔ เพื่อใช้ช่วยในการจัดทำและจัดเก็บฐานข้อมูล (Database) เช่น การตรวจเก็บลายนิ้วมือ การตรวจเพื่อจัดเก็บรหัสพันธุกรรม ฯลฯ

ข้อ ๔. กฎหมายและระเบียบที่บัญญัติให้ใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์

๔.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๒๕๘ ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม

ฯลฯ

(๒) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวน กับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ชัดเจนเพื่อให้คดีขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จาก นิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก

ฯลฯ

๔.๒ พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๙

มาตรา ๕ ให้สถาบันมีหน้าที่ในการให้บริการและส่งเสริมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยให้รวมถึงงานดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ช่วยเหลือและสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีอาญาตามที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายร้องขอ

(๒) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การอำนวยความสะดวกยุติธรรม และการทะเบียนราษฎร ตามที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องร้องขอ

(๓) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกแก่เด็กและเยาวชนตามที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงร้องขอ

(๔) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ผู้มีส่วนได้เสียร้องขอ ในกรณีที่เป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้ตรวจซ้ำได้ต่อเมื่อไม่ได้อยู่ในระหว่าง การตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานอื่นที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ และต้องเป็นไปตามมติของคณะกรรมการ เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม

(๕) ส่งเสริมและพัฒนาการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของภาคเอกชน

(๖) ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ องค์การระหว่างประเทศ และภาคเอกชน ในการพัฒนา งานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

(๗) ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นของรัฐในการวิจัยและพัฒนาเพื่อกำหนดค่าพื้นฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกรณีที่มีการร้องขอตาม (๑) (๒) (๓) และ (๔) ที่เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๔.๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่ามทา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

มาตรา ๑๓๑/๑ ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้น แล้วแต่กรณี

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรา นี้ ให้ส่งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุด แล้วแต่กรณี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๓๒ เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดแก่ความจำเป็น

ในการตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่ง หากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นหญิง ให้จัดให้เจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะขออนุญาตบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจนั้นด้วยก็ได้

(๒) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยค้น

(๓) หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมาย

(๔) ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาดังกล่าวไว้ในอนุมาตรา (๒) และ (๓)

มาตรา ๑๔๘ เมื่อปรากฏแน่ชัด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย

การตายโดยผิดธรรมชาตินั้น คือ

- (๑) ฆ่าตัวตาย
- (๒) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย
- (๓) ถูกสัตว์ทำร้ายตาย
- (๔) ตายโดยอุบัติเหตุ
- (๕) ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ

มาตรา ๑๕๑ ในเมื่อมีการจำเป็นเพื่อพบเหตุของการตาย เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพมีอำนาจสั่งให้ผ่าศพแล้วแยกธาตุส่วนใด หรือจะให้ส่งทั้งศพหรือบางส่วนไปยังแพทย์หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐบาลก็ได้

มาตรา ๑๕๒ ให้แพทย์หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐบาลปฏิบัติดังนี้

- (๑) ทำรายงานถึงสภาพของศพ หรือส่วนของศพตามที่พบเห็นหรือตามที่ปรากฏจากการตรวจพร้อมทั้งความเห็นในเรื่องนั้น
- (๒) แสดงเหตุที่ตายเท่าที่จะทำได้
- (๓) ลงวันเดือนปีและลายมือชื่อในรายงาน แล้วจัดการส่งไปยังเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ

มาตรา ๑๕๓ ถ้าศพฝังไว้แล้ว ให้ผู้ชันสูตรพลิกศพจัดให้ขุดศพขึ้นเพื่อตรวจดู เว้นแต่จะเห็นว่าไม่จำเป็นหรือจะเป็นอันตรายแก่อนามัยของประชาชน

มาตรา ๑๕๔ ให้ผู้ชันสูตรพลิกศพทำความเห็นเป็นหนังสือแสดงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่าเป็นใครหรือสงสัยว่าใครเป็นผู้กระทำผิดเท่าที่จะทราบได้

๔.๔ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๒ การสืบสวน

บทที่ ๒ การสืบสวนและตรวจสถานที่เกิดเหตุ

ข้อ ๔ เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้นซึ่งจำเป็นจะต้องทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุให้พนักงานสอบสวนทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุเอง เว้นไว้แต่คดีสำคัญซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่ามีย่องรอยหรือหลักฐาน ซึ่งต้องใช้เครื่องมือทางวิทยาการและจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจหรือกลุ่มงานเก็บกู้และตรวจพิสูจน์วัตถุระเบิด ก็ให้พนักงานสอบสวนแจ้งสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่มีพื้นที่รับผิดชอบ หรือกลุ่มงานเก็บกู้และตรวจพิสูจน์วัตถุระเบิด แล้วแต่กรณี เพื่อจัดเจ้าหน้าที่ไปทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานร่วมกับพนักงานสอบสวนในคดีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- (๑) คดีความผิดต่อชีวิต
- (๒) คดีฆ่าตัวตาย แต่มีพฤติการณ์น่าสงสัยว่าอาจถูกผู้อื่นฆ่าตาย
- (๓) คดีความผิดฐานลักทรัพย์ และมีร่องรอยในที่เกิดเหตุ
- (๔) คดีความผิดฐานชิงทรัพย์และมีคนตาย
- (๕) คดีความผิดฐานปล้นทรัพย์
- (๖) คดีวางเพลิง หรือเพลิงไหม้โดยไม่ทราบสาเหตุ
- (๗) คดีจราจรทางบกที่เป็นปัญหา
- (๘) คดีที่มีการตายผิดธรรมชาติ หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการตายโดยผิดธรรมชาติ หรือคดีอื่น ๆ ที่น่าจะมีย่องรอยหรือหลักฐานในที่เกิดเหตุ ยกเว้นคดีจราจรทางบก

ส่วนที่ ๒ : ขอบเขตงานนิติวิทยาศาสตร์

ข้อ ๕. พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

เป็นพยานวัตถุ (physical evidence) ที่ใช้ในการแสวงหาข้อเท็จจริงของคดีที่เกิดขึ้นเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยอาศัยหลักการตรวจสอบและวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ โดยมีลักษณะและความสำคัญ ดังนี้

- (๑) ใช้เชื่อมโยงผู้กระทำความผิดเข้ากับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นได้
- (๒) การตรวจวิเคราะห์ วิจัย สังเกตการณ์สิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีโดยผู้เชี่ยวชาญ
- (๓) สามารถแสดงข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยหลักการทางวิทยาศาสตร์
- (๔) ใช้ประกอบการพิจารณาของศาล
- (๕) สามารถนำมาใช้ทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สามารถจำแนกออกเป็นหมวดหมู่เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถเข้าใจและนำไปใช้ในการส่งตรวจพิสูจน์ต่อไปได้ ดังนี้

๕.๑ พยานหลักฐานที่ได้จากมนุษย์ สัตว์ หรือพืช

(๑) พยานหลักฐานที่ได้จากมนุษย์

พยานหลักฐานที่ใช้ในการพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคล (นอกเหนือจากคำเบิกความถ้อยคำต่างๆ) หรือเป็นการตรวจหาวัตถุต้องสงสัยที่ติดอยู่กับบุคคล เพื่อเชื่อมโยงกับคดีที่เกิดขึ้น ได้แก่

- ผู้เสียหาย ได้แก่ เหยื่อ หรือ ผู้เสียชีวิต
- ผู้ต้องสงสัย
- ผู้ต้องหา หรือ ผู้กระทำความผิด

ตัวอย่างพยานหลักฐานที่มาจากร่างกายมนุษย์ ได้แก่

- กระดูก ฟัน
- เล็บ
- เส้นผม เส้นขน
- เนื้อเยื่อ
- สารคัดหลั่ง เช่น เลือด น้ำลาย ปัสสาวะ อูจจาระ อสุจิ เป็นต้น
- ส่วนประกอบอื่น ๆ หรือ อวัยวะจากร่างกาย
- เสื้อผ้า เครื่องแต่งกายของบุคคล

(๒) พยานหลักฐานที่ได้จากสัตว์

พยานหลักฐานที่ได้จากสัตว์ ชิ้นส่วนของสัตว์ หรือผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสัตว์จะสามารถช่วยคลี่คลายคดีได้

- ใช้ประโยชน์สำหรับตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์สัตว์และสัตว์ป่า
- ใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีความผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่า (Fauna Offences)
- ใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาโทษทางกฎหมาย

ตัวอย่างพยานหลักฐานที่ได้จากสัตว์ ได้แก่

- ชิ้นส่วนอวัยวะของสัตว์ เช่น งามา นอ กระดูก ฟัน ชี้นเนื้อ หนังสัตว์ เส้นขน อวัยวะภายใน อวัยวะเพศ อัณฑะ เป็นต้น
- ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสัตว์ เช่น เครื่องประดับ ของตกแต่งบ้าน และอาหาร เป็นต้น
- ซากสัตว์ เลือดและสารคัดหลั่งจากสัตว์ ฯลฯ

(๓) พยานหลักฐานที่ได้จากพืช

หลักฐานที่ได้จากพืชสามารถใช้เป็นวัตถุพยานที่ช่วยคลี่คลายคดีต่างๆ เช่น

- การจำแนกพันธุ์พืช (Species)
- ความเป็นเอกลักษณ์ของพืช เช่น พืชประจำท้องถิ่น
- บางกรณีพบพืชจากสถานที่เกิดเหตุ ติดไปกับบุคคล และพยานะที่เกี่ยวข้องในคดี

ตัวอย่างพยานหลักฐานที่ได้จากพืช ได้แก่

- ชิ้นส่วนจากพืช เช่น ลำต้น ราก ใบ เปลือก ดอก เกสร ละอองเรณู สปอร์ เป็นต้น
- ความแตกต่างลักษณะทางสัณฐานของพืช (รูปร่าง ขนาด ลวดลาย)
- แหล่งที่มาและสายพันธุ์
- สารพันธุกรรม หรือ จีโนมพืช ในคอลโรพลาสต์และไมโทคอนเดรีย

๕.๒ พยานหลักฐานที่เป็นเอกสาร

พยานหลักฐานที่เป็นข้อความ เช่น ตัวอักษร ตัวเลข เครื่องหมาย สัญลักษณ์ ที่บันทึกไว้ ไม่ว่าจะด้วยวิธีเขียน พิมพ์ หรือแกะสลัก ลงในวัสดุประเภทต่าง ๆ เช่น กระดาษ ผ้า ผืนง ก้อนหิน ไม้ หรือ โลหะ เพื่อใช้สื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น ๆ

ตัวอย่างวัตถุพยานที่เป็นเอกสาร

- ลายมือเขียน
- ลายเซ็น
- การลงนามในเอกสาร
- ธนบัตร
- แผ่นป้ายทะเบียนรถยนต์
- ตราสลัก ตรายาง ตราปั้ม

๕.๓ พยานหลักฐานที่เป็นวัตถุ

พยานหลักฐานที่พบในสถานที่เกิดเหตุเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงของคดี ช่วยชี้ชัดว่ามีกรก่ออาชญากรรมในรูปแบบใด และใช้อำนาจในชั้นศาล ตัวอย่างเช่น

- วัตถุสิ่งของที่ถูกรื้อค้น
- วัตถุสิ่งของที่ถูกใช้ในการก่อเหตุ
- ชิ้นส่วนและสิ่งของจากศพ
- พานหนะ
- สารเคมี ยา สารเสพติด
- ภาพถ่าย ภาพวิดีโอ ภาพจากกล้องวงจรปิด
- อาวุธที่ใช้
- สิ่งตกค้างจากอาวุธ หรือวิธีการก่อเหตุ (เช่น เขม่าปืน/สะเก็ดระเบิด/น้ำมันเชื้อเพลิง และสารเร่งการเผาไหม้ เป็นต้น)
- หีบห่อและบรรจุภัณฑ์

๕.๔ พยานหลักฐานทางดิจิทัล (Digital Evidence)

- พยานหลักฐานดิจิทัล หรืออาจเรียกพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์
- เป็นพยานหลักฐานรูปแบบใหม่ อยู่ในรูปของข้อมูลคอมพิวเตอร์
- มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ในการพิสูจน์การกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของคดีหลากหลายฐานความผิด
- มีความสำคัญในการพิสูจน์ความผิดทั้งในคดีอาญา คดีแพ่ง และคดีที่เกี่ยวข้อง

- เกี่ยวข้องกับคติประเภท การฉ้อโกงออนไลน์ การค้าสื่อลามกอนาจารออนไลน์ และการค้ายาเสพติด รวมถึงคดีอื่น ๆ ทางออนไลน์
- เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ดิจิทัล รวมถึงข้อมูลพื้นฐานที่อยู่ในอุปกรณ์ดิจิทัล

ตัวอย่างพยานหลักฐานทางดิจิทัล ได้แก่

- อุปกรณ์ดิจิทัลที่ใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด
- อุปกรณ์จัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- โทรศัพท์ สมาร์ทโฟน Tablet i-Pad
- Smart Watch
- คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต

ข้อ ๖. หลักและวิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

๖.๑ ความหมายและความสำคัญของสถานที่เกิดเหตุ

๖.๑.๑ สถานที่เกิดเหตุ (Crime Scene) หมายถึง สถานที่ที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และสามารถหาวัตถุพยานได้ ทำให้ผู้ที่เข้าไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุสามารถอ่านสภาพของเหตุที่เกิดขึ้นได้

๖.๑.๒ ผู้ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ต้องวิเคราะห์ให้ได้ว่า เหตุที่เกิดขึ้นนั้น ประสงค์ต่ออะไร เมื่อไหร่ ที่ไหน ผู้ใดกระทำ มูลเหตุจูงใจ และรูปแบบวิธีการใด (ตาม 5W1H กล่าวคือ What / When / Where / Who / Why / How)

๖.๑.๓ สถานที่เกิดเหตุ เป็นแหล่งของวัตถุพยานทางคดี ในบางคดีอาจพบวัตถุพยานเพียงชิ้นเดียว ดังนั้นการตรวจเก็บรักษาไม่ให้พยานหลักฐานชิ้นนั้นถูกทำลายหรือเสียหาย เป็นสิ่งที่ต้องพึงระมัดระวังอย่างที่สุด

๖.๑.๔ ถ้าตรวจเก็บวัตถุพยานไม่ถูกต้อง และการรักษาวัตถุพยานไม่สมบูรณ์ จะส่งผลต่อการตรวจพิสูจน์ในห้องปฏิบัติการ และเกิดความเสียหายทางคดี (Garbage in, Garbage out)

๖.๒ หลักการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ๑๒ ขั้นตอน (12 steps of Crime Scene Investigation)

หน้าที่ของผู้ที่เข้าถึงที่เกิดเหตุเป็นคนแรก (The first officer at the crime scene) ไม่ว่าจะพนักงานสอบสวน หรือพนักงานสืบสวน ตลอดจนเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ควรปฏิบัติตามระเบียบขั้นตอน และวิธีการมาตรฐาน ว่าด้วยหลักการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ๑๒ ขั้นตอน โดยวิธีการตามที่เจ้าหน้าที่ FBI ได้ถือปฏิบัติดังนี้

ขั้นตอน	หัวข้อ	รายละเอียด
๑	การเตรียมการ (Preparation)	<ul style="list-style-type: none">เมื่อรับแจ้งเหตุ ให้เตรียมเจ้าหน้าที่ (ตามหน้าที่หลักในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ) เตรียมพาหนะพร้อมอุปกรณ์การตรวจ และวิธีการที่จะใช้ตรวจ

ขั้นตอน	หัวข้อ	รายละเอียด
๒	การเข้าไปปฏิบัติงานในที่เกิดเหตุ (Approach Scene)	<ul style="list-style-type: none"> • ติดต่อประสานงาน วางแผนปฏิบัติงาน วางแผนการบันทึก และแนวทางการตรวจเมื่อถึงที่หมาย โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ตรวจด้วย
๓	การป้องกันสถานที่เกิดเหตุ (Secure & Protect Scene)	<ul style="list-style-type: none"> • ปิดกั้นพื้นที่โดยใช้แถบกัน มีคำว่า “ห้ามเข้าสถานที่เกิดเหตุ” หรือประยุกต์ตามสภาพสิ่งกีดขวางใกล้เคียง • จัดเจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณโดยรอบสถานที่เกิดเหตุ จัดบันทึกบุคคลและยานพาหนะที่ผ่าน เข้า - ออก บริเวณสถานที่เกิดเหตุ
๔	การสำรวจเบื้องต้น (Initiate Preliminary Survey)	<ul style="list-style-type: none"> • สำรวจรอบๆ สถานที่เกิดเหตุให้เห็นรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้น โดยบันทึกและถ่ายภาพวัตถุพยานที่พบในเหตุการณ์ หรือ ผู้เผชิญเหตุครั้งแรก
๕	การประเมินความเป็นไปได้ของวัตถุพยาน (Evaluate Physical Evidence Possibilities)	<ul style="list-style-type: none"> • ให้ความสำคัญกับวัตถุพยานที่สูญสลายหรือสูญหายง่ายที่สุดก่อน จากนั้น เตรียมบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม โดยประเมินว่าวัตถุพยานใดที่อาจตรวจพบในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เช่น เครื่องมือ ร่องรอยการรื้อค้น อาวุธที่ใช้ในการก่อเหตุ หรือรอยลายนิ้วมือ

ขั้นตอน	หัวข้อ	รายละเอียด
๖	การจัดทำคำบรรยาย (Prepare Narrative Descriptions)	<ul style="list-style-type: none"> ● ชี้แจงข้อมูลที่ได้จากการสอบถามผู้เกี่ยวข้องจากการสำรวจ ● ชี้แจงสภาพสถานที่เกิดเหตุ เส้นทาง การเดินทาง วิธีการตรวจค้นที่เหมาะสม ● บรรยายรายละเอียดและตำแหน่งของวัตถุพยาน เลือกรูปวิธีการตรวจเก็บ และบรรจุหีบห่อ และจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือในการเข้าตรวจละเอียด ● ทำคำบรรยายได้หลายวิธี เช่น การเขียนบันทึกเสียง บันทึกภาพวิดีโอ
๗	การถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ (Depict Scene Photographically)	<ul style="list-style-type: none"> ● การถ่ายภาพให้ครอบคลุมสภาพหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะวัตถุพยานที่พบ ● เพื่อให้บุคคลที่ไม่ได้ไปร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น ● เริ่มจากบริเวณรอบๆของที่เกิดเหตุเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงเข้าไปหาบริเวณศูนย์กลางของที่เกิดเหตุ ● ขณะถ่ายภาพ ควรมีการวางป้ายหมายเลขวัตถุพยาน ไม่ควรแตะต้องหรือเคลื่อนย้ายสิ่งของที่อยู่ในบริเวณสถานที่เกิดเหตุก่อนบันทึก ● การถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุแบ่งเป็น ๓ ระยะ คือระยะไกล ระยะกลาง และระยะใกล้ ● ต้องถ่ายภาพวัตถุพยานระยะใกล้แบบมีสเกลเสมอ ก่อนการตรวจเก็บบรรจุหีบห่อ ● คำนี้ถึงการเชื่อมโยงแต่ละภาพโดยจุดอ้างอิงจัดทำบันทึกภาพถ่าย (Photo Log) และพิจารณาความคมชัดของภาพ ความสว่าง/มืด

ขั้นตอน	หัวข้อ	รายละเอียด
๘	การวาดแผนผัง และสเก็ตซ์ภาพ (Prepare Diagrams & Sketches of Scene)	<ul style="list-style-type: none"> ● กำหนดทิศ มาตราส่วน และระยะต่างๆ โดยมีจุดอ้างอิงอย่างน้อย ๒ จุด ● เลือกแบบมุมมองแผนผัง (มุมสูง ด้านข้าง หรือ มุมมอง ๓ มิติ) แล้วบรรจุวัตถุสิ่งของและวัตถุพยานลงในแผนผัง ● สเก็ตซ์โครงร่างแบบคร่าวๆ ในสถานที่เกิดเหตุ แล้วนำข้อมูลมาทำแผนผัง/แผนที่อย่างละเอียด เพื่อใช้ประกอบรายงานการตรวจ
๙	การตรวจค้นอย่างละเอียด (Conduct & Detailed Search)	<ul style="list-style-type: none"> ● กำหนดพื้นที่ขอบเขตของสถานที่เกิดเหตุว่าจะให้ครอบคลุมเพียงใด ● กำหนดวิธีการที่จะใช้ค้นหาวัตถุพยาน
๑๐	บันทึกและเก็บวัตถุพยาน (Record & Collect Physical Evidence)	<ul style="list-style-type: none"> ● จัดบันทึกตำแหน่งและสภาพวัตถุพยาน (ร่วมกับการถ่ายภาพและวัดระยะ) ● บันทึกรายละเอียดของวัตถุพยาน ● จัดทำเป็นบัญชีหลักฐาน (Evidence Log) ● เลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมและบรรจุหีบห่อวัตถุพยานที่เหมาะสม ● แยกบรรจุหีบห่อวัตถุพยานที่เก็บมาจากคนละตำแหน่งกัน ● ระบุรายละเอียดบนหีบห่อ (ชื่อผู้ตรวจเก็บ พนักงานสอบสวน ข้อมูลคดีโดยย่อ สถานที่เกิดเหตุ วันเวลาที่เกิดเหตุ วันเวลาที่เก็บวัตถุพยาน ลักษณะวัตถุพยาน) ● ปิดผนึกหลักฐานขณะที่อยู่ในที่เกิดเหตุ ลงลายมือชื่อตัดขวางข้างเทปที่ใช้ปิดผนึกหีบห่อหลักฐาน และลงวันที่ เดือน ปี

ขั้นตอน	หัวข้อ	รายละเอียด
๑๑	การปฏิบัติการสำรวจครั้งสุดท้าย (Conduct a Final Survey)	<ul style="list-style-type: none"> • ทบทวนทุกๆ แง่มุมของการตรวจค้นอย่างพิถีพิถัน • ทารื้อกับทีมตรวจถึงความสมบูรณ์ครบถ้วนของการตรวจค้น • ตรวจสอบการลงบันทึกหลักฐานเอกสารต่างๆ เป็นครั้งที่สอง • ถ่ายภาพการออกจากที่เกิดเหตุ (ตรวจดูให้แน่ใจว่าไม่ได้มองข้ามสิ่งใด) ตรวจสอบว่าได้จัดบันทึกรายละเอียดหลักฐานทั้งหมดไว้ครบถ้วน • ตรวจสอบเก็บอุปกรณ์กลับคืนทั้งหมดครบถ้วน
๑๒	การส่งมอบสถานที่เกิดเหตุ (Release Scene)	<ul style="list-style-type: none"> • ส่งมอบคืนที่เกิดเหตุ หลังจากทีสำรวจครั้งสุดท้ายเสร็จสิ้น • กรอกแบบฟอร์มการตรวจให้เรียบร้อย (วันเวลาที่ส่งมอบคืน มีการลงนามผู้มอบและผู้รับมอบ)

สำหรับวิธีการปฏิบัติโดยละเอียดจะเป็นไปตามกรอบมาตรฐานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน ซึ่งได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO/IEC ๑๗๐๒๐ ของหน่วยตรวจ ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุขอข่ายคดีเกี่ยวกับทรัพย์ คดีเกี่ยวกับชีวิต และคดีเกี่ยวกับระเบิด ซึ่งผู้ปฏิบัติงานสามารถสืบค้นได้จากข้อมูลอ้างอิงขั้นตอนและมาตรฐานการตรวจสถานที่เกิดเหตุเพื่อประกอบเป็นแนวทางการปฏิบัติได้จากคู่มือการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

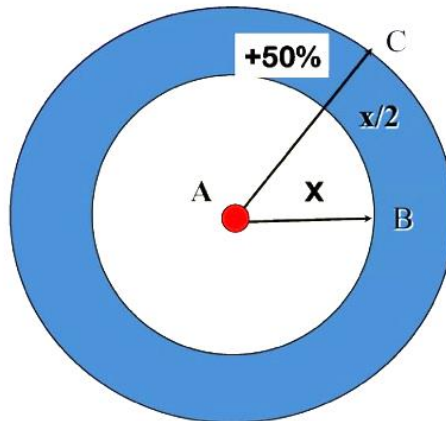
QR CODE : คู่มือการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๖.๓ การปิดกั้นและค้นหาวัตถุพยาน

๖.๓.๑ ขอบเขตของการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ

ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุต้องใช้ดุลยพินิจประเมินสถานที่เกิดเหตุว่ามีขอบเขตและจำนวนของวัตถุพยานมากน้อยเพียงใด เพื่อทำการกำหนดขอบเขตในการปิดกั้น โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- คงไว้ซึ่งคุณค่าของวัตถุพยาน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ
- ควบคุมเส้นทางเข้า - ออก และเส้นทางหลบหนีของผู้กระทำผิด (อาจพบวัตถุพยาน)

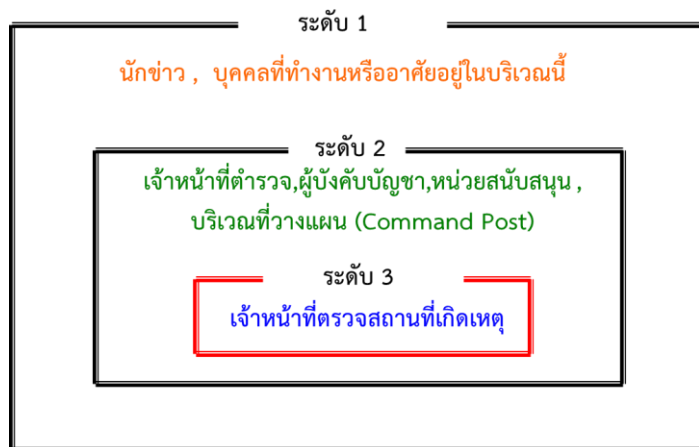

ภาพแสดง แผนภาพแสดงขอบเขตการกั้นสถานที่เกิดเหตุจุดเกิดเหตุ (A) จุดที่พบวัตถุพยานที่ไกลที่สุด (B) ซึ่งเป็นระยะ x และระยะปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ (C) ที่ไกลออกไปอีกร้อยละ ๕๐ ของระยะ x

๖.๓.๒ ระดับการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ
 การปิดกั้นพื้นที่จะต้องมีการพิจารณาถึงระดับของการปิดกั้นบริเวณสถานที่เกิดเหตุ
 ทั้งนี้ เพื่อ

- กำหนดพื้นที่ปิดกั้น (สามารถลด หรือ ขยาย ขอบเขตได้) ขึ้นกับวัตถุประสงค์ที่พบ
- จัดเจ้าหน้าที่ควบคุมที่เกิดเหตุ (Scene Guard) และมีบันทึกเข้า-ออก (Sing-in Log)
- ระดับการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุแบ่งได้ ๓ ระดับ
 - ระดับ ๑ (บุคคลภายนอก และบุคคลทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้อง)
 - ระดับ ๒ (เฉพาะบุคลากรที่เกี่ยวข้อง)
 - ระดับ ๓ (เฉพาะพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจและผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุ)

จำกัดไม่ให้รถยนต์/ผู้คน เข้ามา ยกเว้นรถยนต์เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

ภาพแสดง แผนภาพแสดงระดับการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ ๓ ระดับ

๖.๓.๓ การค้นหาวัตถุพยาน (Evidence Search)

สถานที่เกิดเหตุแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ผู้ตรวจต้องพิจารณาถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ (ภายในหรือภายนอกอาคาร สภาพความเสียหาย การเข้าถึงสถานที่เกิดเหตุ)

เลือกใช้วิธีที่เหมาะสม สามารถค้นหาวัตถุพยานจากสถานที่เกิดเหตุได้มากที่สุด

พิจารณาจาก จำนวนเจ้าหน้าที่ ขนาดพื้นที่ สภาพภูมิประเทศ และสภาพอากาศ
ทำการค้นหาตามหลักวิชาการอย่างเป็นระเบียบ

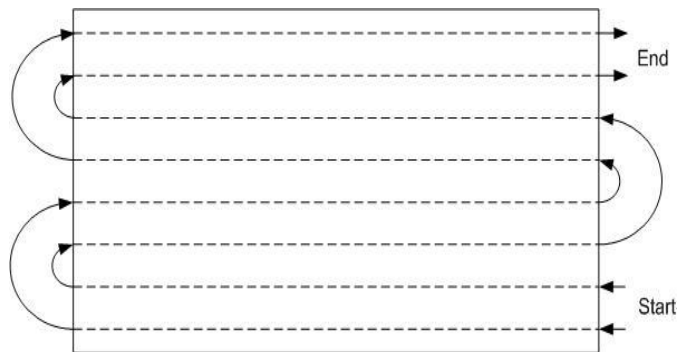
ในการค้นหาวัตถุพยาน เจ้าหน้าที่สามารถใช้วิธีการค้นหาวัตถุพยาน โดยสามารถจำแนกได้ ดังนี้

(๑) แบบหน้ากระดาน (Stripe Method)

วิธีการ : เป็นวิธีที่ค่อนข้างมีระบบในการค้นหา กรณีพื้นที่เป็นสี่เหลี่ยม จะเริ่มค้นหาจากขอบด้านหนึ่งจนสุด แล้ววกกลับมาเป็นมุมเหลี่ยม (ดูภาพประกอบ)

ข้อสังเกต :

- เหมาะกับพื้นที่ในอาคาร (Indoor) ที่มีลักษณะโล่ง และพื้นที่นอกอาคาร (Outdoor) ที่มีขนาดใหญ่
- ทำการค้นหาวัตถุพยานได้ง่าย โดยเจ้าหน้าที่เดินค้นหาไปพร้อมกัน
- สามารถใช้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีจำนวนน้อยหรือมากในการค้นหาได้

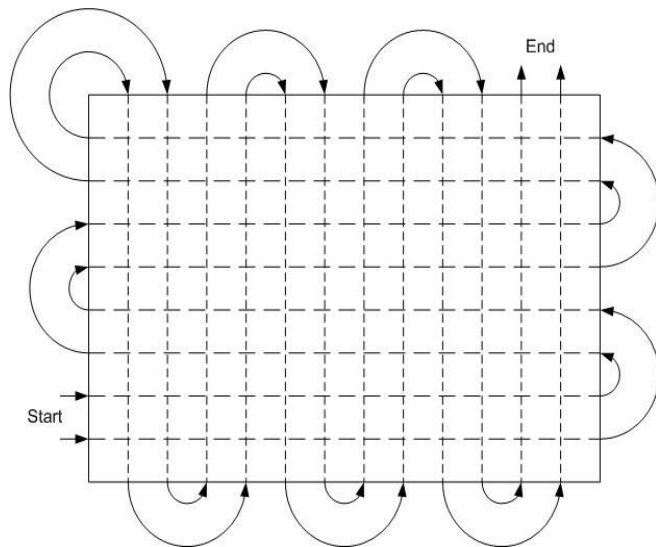
ภาพแสดง แผนภาพแสดงการค้นหาแบบหน้ากระดาน (Stripe Method)

(๒) แบบหน้ากระดาษประยุกต์ (Applied Stripe Method or Grid Method)

วิธีการ : ประยุกต์จากวิธีหน้ากระดาษพื้นฐาน โดยเมื่อเดินสุดแนวด้านหนึ่งจะวกกลับเดินอีกด้านหนึ่งต่อตามรูปแบบในตัวอย่าง (ดูภาพประกอบ)

ข้อสังเกต :

- เหมาะกับพื้นที่ในอาคาร (Indoor) ที่มีลักษณะโล่ง และพื้นที่นอกอาคาร (Outdoor) ที่มีขนาดใหญ่
- เป็นวิธีที่ละเอียดขึ้น มีการตรวจทั้งแนวตั้งและแนวนอน
- สามารถใช้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีจำนวนน้อยหรือมากในการค้นหาได้
- เหมาะกับพื้นที่ขนาดใหญ่ จำนวนวัตถุพยานกระจัดกระจาย
- ใช้เวลาเพิ่มขึ้น เพราะเป็นลักษณะการตรวจบริเวณเดิมซ้ำ

ภาพแสดง แผนภาพแสดงการค้นหาแบบหน้ากระดาษประยุกต์

(Applied Stripe Method or Grid Method)

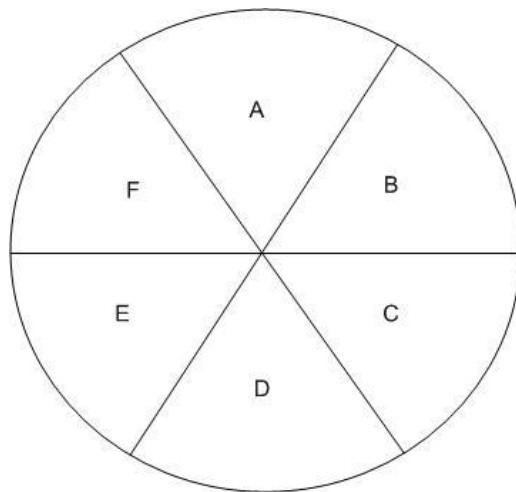
ในภาพนี้เป็นการเดินจากด้านล่างทางซ้าย เดินค้นหาขึ้นบนไปเรื่อย ๆ จนสุดพื้นที่ พอสุดเขตแนวขวางก็วกเข้าสู่ทิศทางแนวตั้งจนครบพื้นที่

(๓) แบบวงล้อ (Wheel Method)

วิธีการ : เป็นวิธีการค้นหาที่เริ่มจากตรงกลาง แล้วเดินกระจายออกไปคนละทิศทาง โดยเดินออกไปในทิศทางที่ขยายพื้นที่มากขึ้น (ดูภาพประกอบ)

ข้อสังเกต :

- เหมาะกับพื้นที่ที่มีลักษณะโล่ง วัตถุประสงค์ของกระจัดกระจายทั้งในอาคาร (Indoor) และนอกอาคาร (Outdoor)
- เหมาะกับกรณีที่มีผู้ตรวจค้นจำนวนมาก
- เหมาะกับพื้นที่ซึ่งพบวัตถุพยานสำคัญบริเวณตรงศูนย์กลาง และกระจายไกลออกไปตามแนวรัศมี (เช่น กรณีพบหลุมระเบิด)
- มีข้อจำกัดในด้านพื้นที่ค้นหาของแต่ละคนซ้อนทับกัน และอาจพลาดการเห็นวัตถุพยานเมื่อพื้นที่ใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ

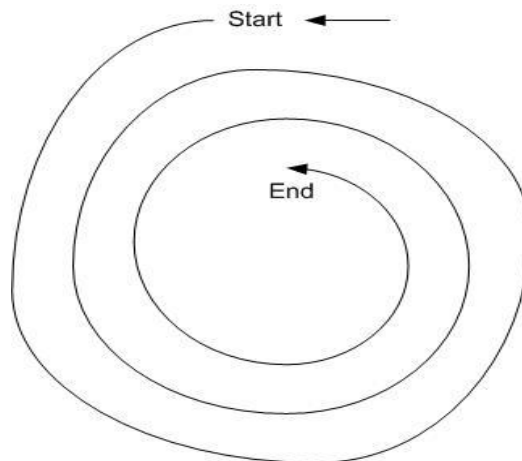
ภาพแสดง แผนภาพแสดงการค้นหาแบบวงล้อ (Wheel Method)

(๔) แบบวงกลมหรือก้นหอย (Spiral Method)

วิธีการ : เป็นวิธีการค้นหาโดยกำหนดเส้นทางค้นหาเริ่มให้เดินจากด้านนอก แล้ววนเป็นวงกลมเข้าไปด้านใน หรือเริ่มเดินจากตรงกลางด้านใน แล้วให้วนออกไปหา ด้านนอกวงกลมก็ได้ (ดูภาพประกอบ)

ข้อสังเกต :

- เหมาะกับพื้นที่ปิดที่มีขนาดเล็กทั้งในอาคาร (Indoor) และนอกอาคาร (Outdoor)
- ใช้จำนวนเจ้าหน้าที่น้อย สามารถใช้เจ้าหน้าที่ตรวจค้นเพียงคนเดียวได้
- ใช้ได้กับพื้นที่แคบที่ต้องตรวจละเอียด หากผู้ตรวจค้นหลายคน อาจจะทำให้ยากและไม่สะดวก
- สามารถประยุกต์ตรวจจากด้านนอกเข้ามาด้านใน (เช่น ห้องที่วัดอุณหภูมิตรงกลางจำนวนมากกว่ารอบนอก) และตรวจจากด้านในออกไปด้านนอก (เช่น พบอาวุธอยู่บริเวณตรงกลางห้อง และพบวัตถุอื่นขยายออกไปรอบๆ)

ภาพแสดง แผนภาพแสดงการค้นหาแบบวงกลมหรือก้นหอย
(Spiral Method)

(๕) แบบโซน (Zone Method)

วิธีการ : เป็นวิธีการแบ่งช่องตาราง (Zone) ในการค้นหาวัตถุพยาน เช่น กำหนดตำแหน่งช่อง A-B-C-D ของแต่ละช่อง เพื่อทำการตรวจค้น (ดูภาพประกอบ)

ข้อสังเกต :

- เหมาะกับพื้นที่ขนาดใหญ่ และมีวัตถุพยานหลายจุดทั้งในอาคาร (Indoor) และนอกอาคาร (Outdoor)
- เหมาะกับกรณีที่มีผู้ตรวจค้นจำนวนมาก
- เหมาะกับสถานที่เกิดเหตุที่มีพื้นที่ตรวจค้นวัตถุพยานแตกต่างกัน
- พื้นที่แต่ละโซนไม่จำเป็นต้องเท่ากัน ขึ้นอยู่กับสภาพสถานที่เกิดเหตุ และจำนวนวัตถุพยานใน Zone นั้น ๆ
- กำหนดขอบเขตและวิธีที่เหมาะสมย่อยลงไปในแต่ละโซนได้
- ต้องสามารถระบุตำแหน่งที่พบวัตถุพยานได้ชัดเจน

A	B
C	D

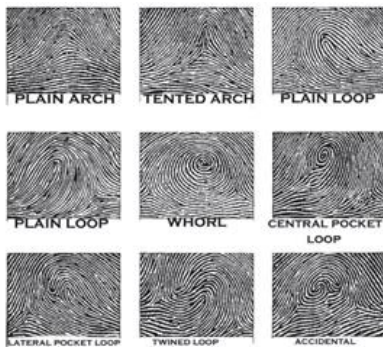
ภาพแสดง แผนภาพแสดงการค้นหาแบบโซน (Zone Method)

ข้อ ๗ การตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์

๗.๑ การตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในห้องปฏิบัติการ

๗.๑.๑ การตรวจลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า

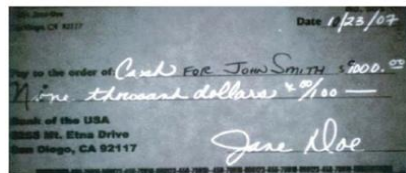
- ลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า ของบุคคล ที่ได้จากพยานวัตถุซึ่งพบทิ้งไว้ในสถานที่เกิดเหตุ
- หลักการตรวจพิสูจน์ อาศัยหลักการ ๒ ข้อ คือ
 - ลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า ของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน (Unique)
 - ลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า ของแต่ละบุคคลนั้นไม่เปลี่ยนแปลง (Permanent)
- การนำไปใช้ประโยชน์ในการยืนยันตัวบุคคล (Personal Identification)
 - เพื่อให้ทราบว่าลายนิ้วมือแฝง ฝ่ามือและฝ่าเท้าแฝง จากสถานที่เกิดเหตุหรือวัตถุพยาน เปรียบเทียบกับลายพิมพ์นิ้วมือ ๑๐ นิ้ว ฝ่ามือ ฝ่าเท้า ของบุคคลเป็นบุคคลเดียวกัน
 - เพื่อตรวจเปรียบเทียบลายนิ้วมือแฝงกับสารบบลายพิมพ์นิ้วมือที่เก็บไว้ของกองทะเบียนประวัติอาชญากรว่าเป็นของบุคคลใด

ภาพแสดง รูปแบบลายนิ้วมือ (ซ้าย) ตัวอย่างลายฝ่ามือและฝ่าเท้า (ขวา)

๗.๑.๒ การตรวจเอกสาร

- การตรวจเปรียบเทียบลายมือเขียน ลายเซ็น การลงนาม ในเอกสารต่างๆ
- การตรวจเปรียบเทียบการปลอมแปลงธนบัตร แผ่นป้ายทะเบียนรถยนต์ ตราสลัก ตรายาง ตราปั้ม
- หลักการและวิธีการตรวจพิสูจน์
 - ตรวจลายมือเขียนข้อความและลายมือชื่อ
 - ตรวจวิเคราะห์คุณสมบัติของการเขียนและรูปลักษณะของตัวอักษร
 - ตรวจเปรียบเทียบตัวอย่างลายมือเขียนหรือลายมือชื่อที่เป็นปัญหา
 - ตรวจร่องรอยการเปลี่ยนแปลงแก้ไข
- การนำไปใช้ประโยชน์
 - การตรวจตัวอักษรพิมพ์ดีด และข้อความตัวพิมพ์
 - การตรวจรอยตราประทับ รอยตราบนไม้ซุงหรือต่อไม้
 - การตรวจธนบัตรและเหรียญกษาปณ์
 - การตรวจแผ่นป้ายทะเบียนรถยนต์และรถจักรยานยนต์

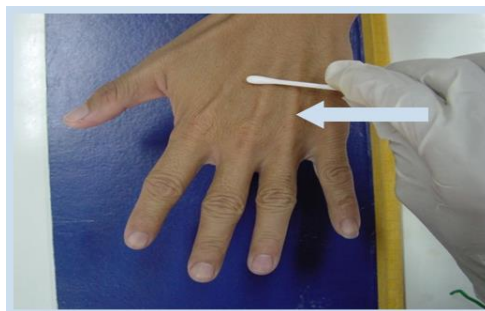
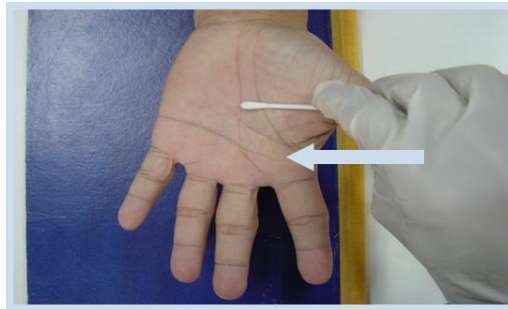

ภาพแสดง ตัวอย่างวัตถุพยานที่สามารถนำส่งการตรวจเอกสาร

๗.๑.๓ การตรวจอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน

- อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนที่ตรวจเก็บจากสถานที่เกิดเหตุ ตรวจยึดจากผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัย ดังนี้
 - อาวุธปืน สิ่งเทียมอาวุธปืน ชิ้นส่วนอาวุธปืน
 - ลูกกระสุนปืน ลูกกระสุนปราย หัวกระสุน ปลอกกระสุนปืน
 - ชิ้นส่วนจากกระสุนปืน (เช่น หมอนกระสุนปืน แวนกระดาศแข็ง)
- วัตถุพยานที่บ่งบอกพฤติการณ์ในการก่อเหตุ
 - เขม่าปืน (เก็บจากมือทั้ง ๒ ข้าง ของผู้ต้องหา ผู้ต้องสงสัย และผู้เสียชีวิต)
 - เขม่าดินปืน (เก็บจากวัตถุที่โดนกระสุนปืน เช่น เสื้อผ้า ผืนหนัง หรือกระจก เป็นต้น)
 - รอยที่เกิดจากกระสุนปืนที่ยิง (หาวิถีกระสุนปืน)
 - ความเสียหายจากบาดแผลของผู้ถูกยิง (ระยะยิง)
- หลักการและวิธีการตรวจพิสูจน์
 - ตรวจพิสูจน์อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ตาม พ.ร.บ. อาวุธปืนฯ
 - ตรวจพิสูจน์ชนิดและขนาดอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน
 - ตรวจเปรียบเทียบลูกกระสุนปืนและปลอกกระสุนปืน
 - ตรวจรอยชุดลบบกั๊วไขเครื่องหมายทะเบียนและเลขหมายประจำปี
 - ตรวจพิสูจน์ทางชิปนวิธี (วิถีกระสุนปืน)
 - ตรวจพิสูจน์รอยและตำหนิพิเศษ Toolmark เพื่อเปรียบเทียบลูกกระสุนปืนและปลอกกระสุนปืนแบบอัตโนมัติ (ข้อมูลสารบบ IBIS หรือ ABIS)
 - ตรวจพิสูจน์ว่าบุคคลเกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธปืน (ตรวจหาธาตุสำคัญที่มาจากการยิงที่มีผู้ต้องสงสัย)
- การนำไปใช้ประโยชน์
 - การยืนยันว่า อาวุธปืนและกระสุนปืน ใช้อย่างมาแล้วหรือไม่ นานเท่าใด
 - การระบุอาวุธปืนและกระสุนปืน ว่าเป็นอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนตาม พ.ร.บ.อาวุธปืนฯ หรือไม่ (ชนิดและขนาดใด) ตามที่นายทะเบียนออกใบอนุญาต
 - การพิสูจน์อาวุธปืนและกระสุนปืนในการใช้ทำอันตรายแก่ชีวิตและวัตถุ
 - การพิสูจน์รอยชุดลบบกั๊วไขเครื่องหมายทะเบียนและเลขหมายประจำปี
 - การยืนยันการใช้อาวุธปืนในคดีอื่นที่มีประวัติเก็บไว้ในระบบฐานข้อมูล

- การยืนยันการใช้อาวุธปืนยิง หรือมีการกระทำที่ยุ่งเกี่ยวกับการยิงปืน
- การตรวจวิเคราะห์พิสูจน์วิถีกระสุนปืน (ทิศทาง ระยะ จำนวนนัดที่ยิง)

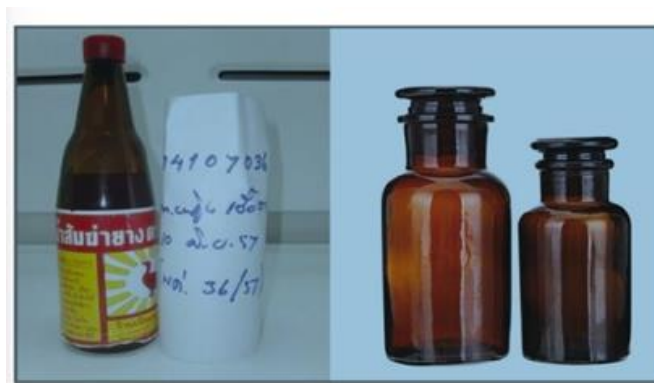
ภาพแสดง ตัวอย่างเขม่าปืนที่เกิดขึ้นจากการยิงปืน (บน)
และการเก็บเขม่าปืนโดยการเช็ดที่บริเวณ
ฝ่ามือและหลังมือด้วยก้านสำลีชุบกรดไนตริกเข้มข้น ๕% (ล่าง)

๗.๑.๔ การตรวจทางเคมี

- การตรวจวัตถุพยานที่ได้จากสถานที่เกิดเหตุ จากผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัย หรือสิ่งที่ส่งตรวจเพื่อเชื่อมโยงในคดี
- ตรวจคุณลักษณะทั่วไป (Class Characteristics) และคุณลักษณะเฉพาะ (Individual Characteristics) ของวัตถุ โดยวิเคราะห์จากองค์ประกอบและคุณสมบัติทางเคมี
- ตรวจพิสูจน์การชูดลบแก้ไขเลขหมายประจำรถ ตามกฎหมายกรมการขนส่งทางบกและจราจรทางบก (รถยนต์ รถยนต์บรรทุก รถพ่วง รถกึ่งพ่วง เรือยนต์ รถจักรยานยนต์ ที่มีเลขหมายประจำ)
- ตรวจจากวัตถุใด ๆ ทุกสิ่งที่สามารถตรวจเก็บได้และไม่ถูกปนเปื้อนก่อนส่งตรวจ ดังนี้
 - น้ำมันเชื้อเพลิง สารเคมี สารเคมีในวัตถุระเบิด สารพิษ สี
 - โลหะปลอมปน (เช่น ทอง นาก)
 - กระดาษ หิน ดิน ทราย พลาสติก
 - เชือก เสื้อผ้า เส้นใย พอลิเมอร์
 - สารเคมีและองค์ประกอบใน น้ำ หิน ดิน แร่
 - วัสดุสิ่งของอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- หลักการและวิธีการตรวจพิสูจน์
 - ตรวจพิสูจน์ชนิดของสารเคมี ชนิดน้ำมันเชื้อเพลิง หรือสารเคมีในวัตถุระเบิด
 - ตรวจพิสูจน์โลหะปลอมปน
 - ตรวจพิสูจน์ชนิดของเส้นใย
 - ตรวจเปรียบเทียบของกลางต่าง ๆ ตามองค์ประกอบและคุณสมบัติทางเคมี

ภาพแสดง วัตถุพยานประเภทดินที่ส่งตรวจ

ภาพแสดง สารเคมีในขวดบรรจุที่นำส่งตรวจ

๗.๑.๕ การตรวจทางฟิสิกส์

- ตรวจวัตถุพยานที่ได้จากสถานที่เกิดเหตุ พาหนะ ร่องรอย หรือสิ่งส่งตรวจในคดี
- ตรวจสอบอัตราเร็วจากไฟล์ภาพเคลื่อนไหว
- ตรวจสอบบุคคลโดยเครื่องจับเท็จ (Polygraph)
- ตรวจจากวัตถุพยานใด ๆ อาศัยคุณสมบัติทางฟิสิกส์ทั้งเชิงไฟฟ้าและกลศาสตร์ ดังนี้
 - เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้า (พัดลมไฟฟ้า เครื่องปรับอากาศ เตารีดไฟฟ้า เครื่องทำน้ำอุ่น กระจกน้ำร้อนไฟฟ้า ชุดหลอดไฟ สายไฟฟ้า เตารีดไฟฟ้า เต้าเสียบไฟฟ้า เบรกเกอร์ สะพานไฟ เป็นต้น)
 - รถยนต์ เรือ
 - มิเตอร์ไฟฟ้าและลวดร้อยตราตะกั่ว
- หลักการและวิธีการตรวจพิสูจน์
 - ตรวจพิสูจน์ร่องรอยเฉี่ยวชน ว่าเกิดจากการเฉี่ยวชนกับรถ รถเฉี่ยวชนกับคน หรือรถเฉี่ยวชนกับวัตถุอื่นใด
 - ตรวจพิสูจน์การแก้ไขดัดแปลงมิเตอร์ไฟฟ้าทำให้มิเตอร์ไฟฟ้าแสดงหน่วยการใช้ไฟฟ้าคลาดเคลื่อน
 - ตรวจพิสูจน์หาอัตราเร็วจากไฟล์ภาพเคลื่อนไหวในคดีจราจร
 - ตรวจพิสูจน์ของกลางที่เกี่ยวข้องกับไฟฟ้าที่เป็นสาเหตุเพลิงไหม้
 - ❖ ร่องรอยการอาร์ค หรือการลัดวงจรของกระแสไฟฟ้า
 - ❖ ร่องรอยการชำรุดของวัตถุที่ทำให้เกิดกระแสไฟฟ้ารั่ว
 - ตรวจพิสูจน์บุคคลด้วยเครื่องจับเท็จ (อัตราการเต้นของหัวใจ ความดันโลหิต และการเปลี่ยนแปลงของไฟฟ้าภายใต้ผิวหนัง) เพื่อวิเคราะห์ว่าพูดจริงหรือเท็จ

ภาพแสดง ตัวอย่างวัตถุพยานที่ส่งการตรวจทางฟิสิกส์ประเภทการเฉี่ยวชน

ภาพแสดง ตัวอย่างวัตถุพยานที่ส่งการตรวจมิเตอร์ดัดแปลง

๗.๑.๖ การตรวจทางชีววิทยาและดีเอ็นเอ (DNA)

- ตรวจวัตถุพยานที่ต้องใช้หลักวิชาทางชีววิทยาและหลักทางพันธุศาสตร์
- วัตถุพยานที่ได้จากสถานที่เกิดเหตุ และจากบุคคล (ผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหา เหยื่อ และผู้ที่เกี่ยวข้อง)
- ตรวจวัตถุพยานจากการเก็บรวบรวม และแบ่งวัตถุพยานออกเป็น ๒ กลุ่ม
 - วัตถุพยานที่ไม่ทราบว่าเป็นของผู้ใด (ได้จากสถานที่เกิดเหตุ)
 - ❖ คราบโลหิต คราบอสุจิ เส้นผม เส้นขน
 - ❖ เซลล์ผิวหนังที่ติดอยู่กับพวงมาลัยรถยนต์ ที่รถจักรยานยนต์ ปากขวด แก้วน้ำ หลอดดูดนม ก้นบุหรี่
 - ❖ วัตถุพยานที่มีเซลล์เยื่อผิวติดอยู่ เช่น เสื้อผ้า หมวก สิ่งของเครื่องใช้ที่สัมผัสกับผิวหนังส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
 - ❖ วัตถุพยานประเภทดีเอ็นเอสัมผัส (Touch DNA) จากการจับถือสิ่งของหรืออาวุธต่างๆ เช่น ด้ามมีด ด้ามขวาน ท่อนไม้ ด้ามปืน ไม้ปืน
 - วัตถุพยานที่ทราบว่าเป็นของผู้ใด (ได้จากตัวบุคคลที่ทราบชื่อ)
 - ❖ เส้นผม หรือเยื่อบุกระพุ้งแก้มซึ่งเก็บจากบุคคล (พร้อมหนังสือยินยอมให้เก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม)
- ตรวจดีเอ็นเอของบุคคล ๒ คน เพื่อหาความสัมพันธ์ทางสายโลหิต หรือความสัมพันธ์ทางเครือญาติ
- หลักการและวิธีการตรวจพิสูจน์
 - ตรวจวัตถุพยานจากตัวบุคคลเพื่อส่งตรวจเปรียบเทียบ DNA จากคนที่ยังมีชีวิต เช่น ผู้ต้องหา ผู้ต้องสงสัย ผู้เสียหาย
 - ตรวจเพื่อพิสูจน์บุคคลว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด
 - ตรวจเพื่อเชื่อมโยงผู้กระทำความผิดเข้ากับสถานที่เกิดเหตุ (หา DNA ของคนร้ายที่มีอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ)

ภาพแสดง ตัวอย่างวัตถุพยานส่งตรวจทางชีววิทยา

ภาพแสดง วิธีการเซ็ดเก็บตัวอย่างโดยใช้ก้านสำลี

๗.๑.๗ การตรวจยาเสพติด

- วัตถุประสงค์เป็นยาเสพติดให้โทษและวัตถุประสงค์ตามกฎหมาย (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)
- ตรวจยึดและตรวจเก็บวัตถุประสงค์จากสถานที่เกิดเหตุและจากบุคคล (ผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหา และผู้ที่เกี่ยวข้อง)
 - ตรวจสอบจำนวน ปริมาณและน้ำหนักวัตถุประสงค์
 - บรรจุยาเสพติดลงในภาชนะที่เรียบร้อย แข็งแรง ปลอดภัย
 - จัดทำบันทึกการจับกุมและตรวจยึดไว้เป็นหลักฐาน
 - รับนายาเสพติด หีบห่อ และอุปกรณ์การเสพ (ถ้ามี) ส่งตรวจพิสูจน์
- การส่งยาเสพติดและวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจพิสูจน์
 - ยาเสพติด
 - ❖ ปฏิบัติตาม ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่า ด้วยแนวทางการปฏิบัติราชการและการประสานงานให้เป็นไปตาม นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไข ปัญหา ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๕
 - หีบห่อ และอุปกรณ์การเสพ
 - ❖ ตรวจเก็บและเตรียมนำส่งโดยมีการป้องกันการปนเปื้อน
 - ❖ ส่งตรวจห้องปฏิบัติการทางชีววิทยาและ DNA แล้วส่งตรวจห้องปฏิบัติการ ตรวจรอยลายนิ้วมือแฝง
- หลักการและวิธีการตรวจพิสูจน์
 - ตรวจพิสูจน์เชิงคุณภาพ (ของกลางเป็นยาเสพติดชนิดใด มีน้ำหนักเท่าใด)
 - ตรวจพิสูจน์เชิงปริมาณ (ของกลางเป็นยาเสพติดชนิดใด คำนวณเป็นน้ำหนัก สารบริสุทธิ์ได้เท่าใด)
 - ตรวจพิสูจน์อุปกรณ์การเสพ หรือสงสัยว่ามียาเสพติดอยู่ที่ของกลาง หรือไม่
 - ตรวจพิสูจน์เพื่อเชื่อมโยงบุคคลว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด (DNA และ ลายนิ้วมือแฝงของผู้กระทำความผิด)

ภาพแสดง ตัวอย่างวัตถุพยานยาเสพติดและหีบห่อที่ส่งตรวจ

๗.๑.๘ การตรวจพิสูจน์อาชญากรรมคอมพิวเตอร์

เป็นการตรวจข้อมูลดิจิทัลที่บันทึกอยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน สื่อบันทึกข้อมูล เพื่อตรวจดูรายละเอียดข้อมูลดิจิทัลในการยืนยันการกระทำความผิด

- วัตถุพยานที่ได้จากสถานที่เกิดเหตุ
 - คอมพิวเตอร์ (คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล โน้ตบุ๊ก คอมพิวเตอร์แม่ข่าย Server)
 - ฮาร์ดดิสก์
 - โทรศัพท์ (โทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์มือถือ Tablet Smartphone)
 - แผ่นซีดี ดีวีดี บัตรอิเล็กทรอนิกส์
 - เครื่องบันทึกภาพกล้องวงจรปิด (ยกมาทั้งเครื่องและมีฮาร์ดดิสก์)
 - อุปกรณ์ไฟฟ้าหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่มีหน่วยความจำบันทึกข้อมูล
- ของกลางที่เป็นประเด็นปัญหาจากผู้ร้องทุกข์
 - เอกสารหน้าสื่อ Social Media ที่ส่งมาเปรียบเทียบ
 - แฟ้มข้อมูลที่ส่งมาเปรียบเทียบ เช่น แฟ้มข้อมูลเพลงที่ถูกละเมิดลิขสิทธิ์
 - เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องการให้ค้นหา เช่น สลิปการโอน ใบเสร็จรับเงิน
- การดำเนินการกับวัตถุพยานสำหรับการตรวจ
 - ต้องไม่ทำการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในพยานหลักฐาน หากจำเป็นพยายามให้เกิดการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด
 - บันทึกรายละเอียดทุกขั้นตอน ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายและกฎในการรักษาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน
 - ยึดอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และสื่อบันทึกข้อมูลต่าง ๆ (อุปกรณ์ทุกชิ้นที่มีรหัสป้องกัน ให้ชอรหัสปลดล็อค หรือ Password มาด้วย)
 - ❖ คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล นำส่งทุกส่วน และทำสัญลักษณ์ไว้ว่าสายไฟฟ้าอันไหนถอด หรือต่ออยู่กับสายไฟฟ้าช่องไหน
 - ❖ โน้ตบุ๊ก นำส่งในสภาพปิดเครื่องไว้ ถ้าอยู่ในสภาพเปิดไว้ ให้ถอดปลั๊กและแบตเตอรี่ออก
 - ❖ โทรศัพท์มือถือในสภาพ “เปิดทำงาน” ปลดปล่อยโทรศัพท์เปิดไว้ ถ่ายภาพที่ปรากฏบนหน้าจอรวมถึงวันที่เวลา และบรรจุในถุงกันคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (Faraday Bag) หากไม่มีให้นำส่งตรวจโดยเร็วที่สุด
 - ❖ โทรศัพท์มือถือในสภาพ “ปิดทำงาน” ให้ปล่อยไว้ในสภาพปิดทำงาน (ห้ามเปิดเครื่อง ถอดแบตเตอรี่ หรือดูซิมการ์ดด้วยตัวเอง)

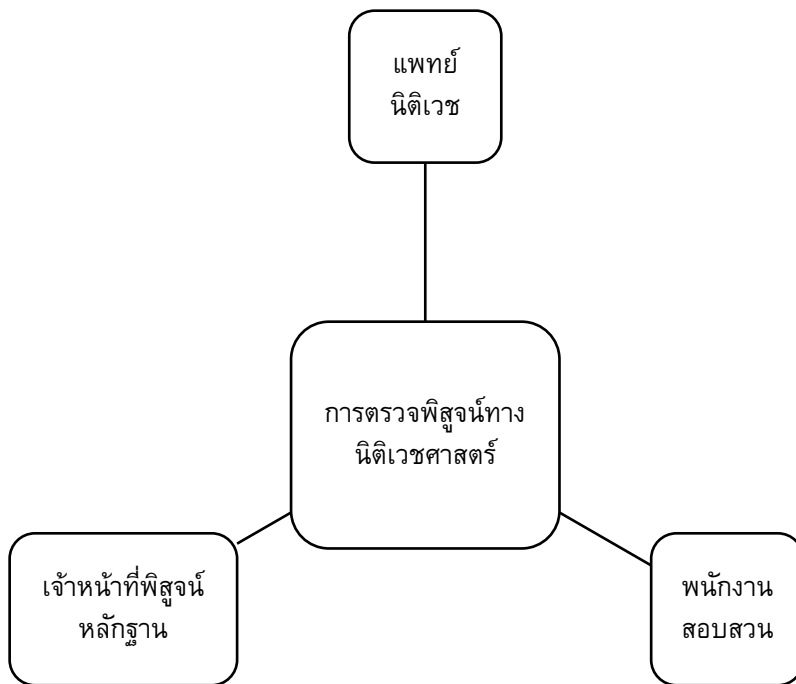
- ❖ สื่อบันทึกข้อมูลดิจิทัล เช่น แผ่นซีดี ดีวีดี Floppy Disk /Thumb Drive /Sd Card /MicroSD ส่งโดยบรรจุในถุงเก็บพยานหลักฐานที่มีวัสดุกันกระแทกห่อหุ้มไว้ และควรติดฉลากระบุรายการให้ชัดเจน
- หลักการและวิธีการตรวจพิสูจน์
 - กำหนดลำดับความสำคัญของอุปกรณ์และสื่อบันทึกข้อมูลตามรูปคดี
 - การถอดรหัสผ่าน ปลดล็อกเพื่อเปิดเครื่อง
 - ตรวจสอบว่ามีข้อมูลชนิดใดบ้างอยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์และสื่อบันทึกข้อมูล
 - ตรวจสอบเปรียบเทียบ หรือ ค้นหากับข้อมูลตัวอย่าง ที่อาจเกี่ยวข้องกับคดี
 - ตรวจสอบวันและเวลาที่ข้อมูลถูกสร้างขึ้น ถูกลบ หรือ เปลี่ยนแปลง แก้ไข
 - กู้ข้อมูลที่ถูกลบออกไปแล้ว สำเนาข้อมูลไฟล์ เช่น ไฟล์เสียง ไฟล์เอกสาร
 - ตรวจสอบข้อมูลประวัติการโทรศัพท์ หรือบัญชีรายชื่อผู้ติดต่อ
 - ตรวจสอบข้อมูลการสนทนาผ่านโปรแกรมและ Social Media เช่น WeChat, Facebook Messenger, Line
 - ตรวจสอบเพิ่มข้อมูลทางคดี เช่น ไฟล์ภาพหรือไฟล์วิดีโอที่มีภาพบุคคลเปลือยกายหรือปรากฏอวัยวะเพศ หรือภาพซึ่งเกี่ยวข้องกับทางคดีที่ถูกบันทึกไว้

ภาพแสดง ตัวอย่างวัตถุพยานทางดิจิทัล Smart Phone บรรจุในถุงกันคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (Faraday Bag)

๗.๒ การตรวจพิสูจน์ทางนิติเวชศาสตร์ในห้องปฏิบัติการ

ใช้หลักทางการแพทย์ช่วยแก้ปัญหาทางกฎหมาย โดยการนำเอาวิชาแพทย์ทุกสาขาไปประยุกต์เพื่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดี และเพื่อประโยชน์กระบวนการยุติธรรม โดยการสืบสวนจากการตรวจสถานที่เกิดเหตุที่บูรณาการระหว่างพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน และแพทย์นิติเวช

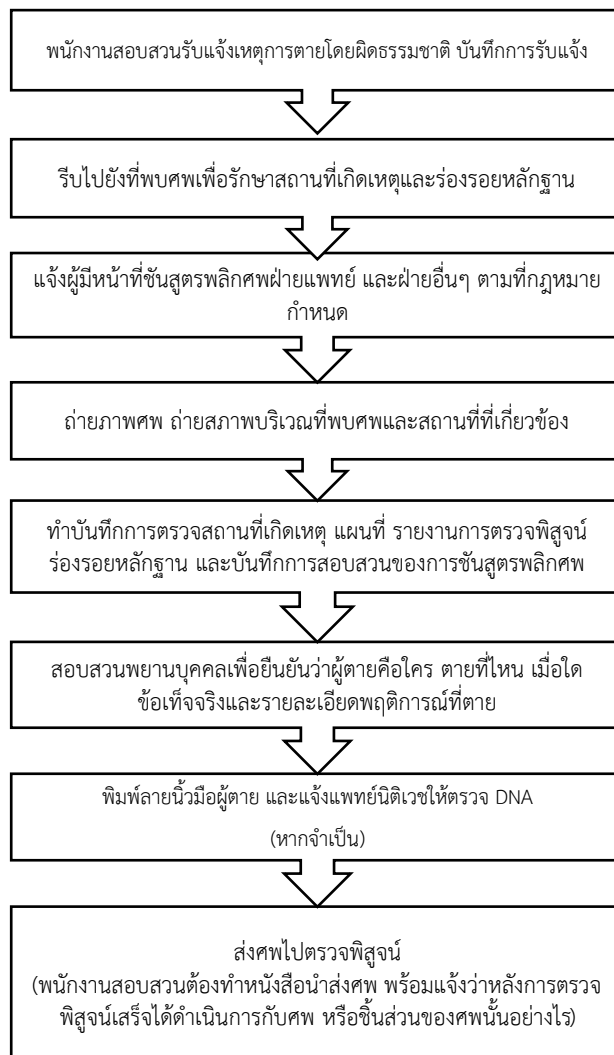

แผนภาพ แสดงการบูรณาการบุคลากรด้านการสืบสวนสำหรับการตรวจพิสูจน์ทางนิติเวชศาสตร์

การชันสูตรพลิกศพร่วมกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ โดยอาจจำแนกเป็น

- ✓ พยานหลักฐานที่พบในผู้เสียชีวิต (บาดแผล ร่องรอยการทำร้าย และสิ่งเชื่อมโยงพฤติกรรมที่ทำให้เสียชีวิต)
- ✓ หลักฐานที่ตรวจเก็บหรือได้จากศพผู้เสียชีวิต (อาวุธที่ตกอยู่ในร่างกาย เช่น ชิ้นส่วน หัวกระสุนปืน ลูกกระสุนปืน สะเก็ดกระเบิด เขม่าดินปืน ของแข็ง ชิ้นส่วนวัตถุที่มีคม / สารพันธุกรรม จากเครื่องนุ่งห่มของศพ หรือ บาดแผลศพ)

๗.๒.๑ การเก็บหลักฐานและขั้นตอนการตรวจพิสูจน์ทางนิติเวช

ภาพแสดง ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์ทางนิติเวช

๗.๒.๒ หลักการและวิธีการตรวจพิสูจน์

๑) การตรวจการเปลี่ยนแปลงหลังการตาย (ประมาณระยะเวลาที่เสียชีวิต)

๑.๑) การแข็งตัวของกล้ามเนื้อภายหลังตาย (Rigor Mortis)

- การตรวจดูและสังเกตกล้ามเนื้อของศพ จะมีลักษณะแข็งเกร็ง
- พบการแข็งเกร็งที่กล้ามเนื้อมัดเล็กก่อน
- เริ่มเกิดที่เวลาประมาณ ๒ ชั่วโมงหลังตาย
- จะเกิดเต็มที่ใช้เวลาประมาณ ๖ - ๑๒ ชั่วโมงหลังตาย
- หลังจาก ๑๘ - ๒๔ ชั่วโมง ไปแล้ว กล้ามเนื้อจะอ่อนตัวลง

๑.๒) การตกของเลือดสู่เบื้องต่ำ (Livor Mortis)

- การดูบริเวณที่พบเลือดตกตามแรงโน้มถ่วงโลก
- จะพบเป็นคล้ายรอยช้ำเป็นจ้ำแดงๆ
- เกิดทั่วบริเวณของร่างกายในส่วนที่อยู่ต่ำกว่าส่วนอื่น (ขึ้นอยู่กับท่าทางของศพ เช่น ศพที่อยู่ในสภาพนอนหงายจะเห็น livor mortis เกิดขึ้นบริเวณด้านหลังของศพ)
- เริ่มเกิดที่เวลาประมาณ ๓๐ นาที ถึง ๒ ชั่วโมงหลังตาย
- จะเกิดเต็มที่ใช้เวลาประมาณ ๖ - ๑๒ ชั่วโมงหลังตาย

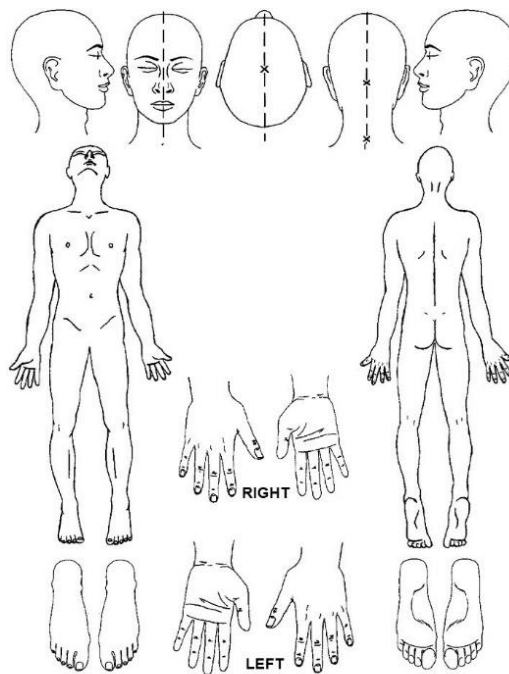
๑.๓) การเน่าของศพ (Decomposition)

- เป็นการย่อยสลายตัวเองของเนื้อเยื่อ และการย่อยสลายโดยจุลชีพ
- ศพจะเริ่มเข้าสู่การเน่าเมื่อตายมาแล้วประมาณ ๒๔ ชั่วโมง
- เริ่มจากผิวหนังบริเวณหน้าท้องน้อยเปลี่ยนสีเป็นสีเขียวก่อนและผิวหนังบริเวณอื่นจะเปลี่ยนตามมา
- ผิวหนังหลุดลอก เมื่อเวลาผ่านไป
- ศพจะเน่าให้เห็นชัดเจน เมื่อมากกว่า ๒๔ ชั่วโมงหลังตาย
- เริ่มพบการบวมของศพ และจะบวมเต็มที่ที่ระยะเวลาประมาณ ๔๘ - ๗๒ ชั่วโมงหลังตาย
- หลังจากนั้นศพจะเริ่มยุบตัวที่ระยะเวลาประมาณ ๕ วันขึ้นไป

๒) การตรวจบาดแผล การบาดเจ็บ และการตรวจพิสูจน์สาเหตุการเสียชีวิต

๒.๑) ชนิดของบาดแผล โดยตรวจดูว่าเป็นบาดแผลลักษณะใด ต่อไปนี้

- บาดแผลถูกกระแทกด้วยของแข็งไม่มีคม เช่น ถลอก ฟกช้ำ บาดแผลฉีกขาด ขอบไม่เรียบ
- บาดแผลถูกกระแทกด้วยของแข็งมีคมหรือปลายแหลม เช่น บาดแผลฉีกขาด ขอบเรียบ ถูกแทง ถูกสับหรือถูกฟัน
- บาดแผลจากกระสุนปืน
- บาดแผลจากแรงระเบิดหรือวัตถุระเบิด
- บาดแผลอื่น ๆ จากพลังงานทางกายภาพและสารเคมี เช่น กรดกัด ความร้อน จากเพลิงไหม้ ถูกกระแสไฟฟ้าดูด

ภาพแสดง ตัวอย่างแบบการระบุบาดแผลตามแบบฟอร์มการตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยแพทย์นิติเวช

๒.๒) การส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางนิติเวช เพื่อตรวจพิสูจน์สาเหตุการเสียชีวิต

- ตรวจวิเคราะห์ทางนิติซีโรโลยีและนิติพันธุศาสตร์ โดยการตรวจพิสูจน์คราบเลือดและหมู่เลือด DNA (พิสูจน์บุคคลเพื่อเชื่อมโยงคดี หรือหาความสัมพันธ์ทางสายเลือด)
- ตรวจพิสูจน์ทางพิษวิทยา เพื่อหาสารเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในปัสสาวะ (ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น เมทแอมเฟตามีน มอร์ฟีน โคเคน กัญชา เคตาซีน)
- ตรวจชิ้นเนื้อทางพยาธิ โดยแพทย์พยาธิวิทยาาระบบประสาทหรือหัวใจ

ภาพแสดง ตัวอย่างบาดแผลจากกระสุนปืนลูกโตระยะประชิด (ซ้าย)
และ ตัวอย่างบาดแผลกดทับเป็นรอยจากเชือกบริเวณลำคอ (ขวา)

๗.๓ การตรวจพิสูจน์โดยเทคโนโลยีขั้นสูงในห้องปฏิบัติการ

การชันสูตรศพและเทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อวิเคราะห์พยานหลักฐานที่เชื่อมโยงกับคดี เป็นเทคนิคที่สามารถใช้ขยายความ ช่วยหาคำตอบ และพิสูจน์ทราบ เพื่อยืนยันข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับคดี ประกอบรวมเข้ากับผลรายงานการตรวจโดยเทคนิคการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ปัจจุบันได้

หมายเหตุ : การใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อการตรวจพิสูจน์ ยังอยู่ในระดับงานวิจัยในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๗.๓.๑ การตรวจวิเคราะห์โดยใช้แสงซินโครตรอน (Synchrotron)

- ต้องการศึกษาคโครงสร้างวัตถุพยานถึงระดับอะตอมและโมเลกุล
- วิเคราะห์คุณสมบัติของวัตถุโดยอาศัยหลักการทางแสงผ่านความยาวคลื่นต่อเนื่อง ครอบคลุมตั้งแต่ รังสีอินฟราเรด แสงที่ตามองเห็น รังสีอัลตราไวโอเล็ต และ รังสีเอกซ์
- สามารถประยุกต์หลากหลาย ทั้งทางเกษตร อุตสาหกรรม การแพทย์ เภสัชกรรม
 - การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของกระดูก พิสูจน์ทราบสาเหตุของการเกิดโรค
 - การดัดกลืนและการเรืองแสงรังสีเอกซ์ในการศึกษาการสะสมปริมาณโลหะหนัก
 - การวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีของสารปนเปื้อนบนผิววัสดุ
 - การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางชีวโมเลกุลในเซลล์
- การนำไปใช้ตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์
 - การตรวจตัวอย่างเส้นผมว่าแต่ละตัวอย่างมีที่มาจากไหน เพื่อยืนยันบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีฆาตกรรม
 - การตรวจสารพิษในวัตถุพยานต่างๆ เชื่อมโยงกับอุปกรณ์ในการก่อคดีฆาตกรรมด้วยการวางยาพิษ

๗.๓.๒ การวิเคราะห์ไอโซโทป (Isotope Analysis)

- การระบุลายเซ็นของไอโซโทปของธาตุในวัตถุนั้น ๆ
- วิเคราะห์ปริมาณของไอโซโทปเสถียรและองค์ประกอบทางเคมีภายในสารประกอบ
- สามารถใช้อัตราส่วนไอโซโทปที่มีการวัดโดยใช้มวลสาร และแยกไอโซโทปที่แตกต่างกันขององค์ประกอบพื้นฐาน

- มีประโยชน์อย่างยิ่งในทางโบราณคดี เป็นวิธีการระบุลักษณะของสิ่งประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบไอโซโทปของวัสดุต้นแบบ เช่น เนื้อแร่โลหะและเทียบกับองค์ประกอบไอโซโทปของสิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้น
- การนำไปใช้ตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์
 - ตรวจพยานวัตถุ ตรวจสอบว่าตัวอย่างของวัตถุระเบิดตั้งแต่สองตัวอย่างขึ้นไปมีแหล่งกำเนิดร่วมกันหรือไม่
 - วิเคราะห์ไอโซโทปที่เสถียรในการระบุเส้นทางการค้ายาเสพติด
 - ตรวจสอบเปรียบเทียบยืนยันวัตถุพยานโลหะของกลางกับโลหะปัญหาเพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยงวัสดุทั้งสองชนิด

๗.๓.๓ การวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์นิวเคลียร์ (Nuclear Forensics)

- เป็นการหาความเชื่อมโยงของการกระทำผิดกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับวัสดุกัมมันตรังสี วัสดุนิวเคลียร์ และวัตถุพยานปนเปื้อนรังสี
- การสืบหาแหล่งที่มา กระบวนการผลิต สถานที่ผลิต วัตถุประสงค์ และผู้ถือครองประกอบการดำเนินคดีตามกฎหมาย
- ต้องอาศัยองค์ความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์มาประกอบ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง
- ตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นของพยานวัตถุทางนิวเคลียร์ ได้แก่ รูปพรรณสัณฐาน หมายเลขประจำเครื่อง และระดับความแรงรังสี เป็นต้น
- เปรียบเทียบกับฐานข้อมูลการขอใบอนุญาตวัสดุกัมมันตรังสีที่มีอยู่ การนำไปใช้ทางนิติวิทยาศาสตร์
- รวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลใบอนุญาตวัสดุกัมมันตรังสี และข้อมูลทางนิติวิทยาศาสตร์ ได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- การนำไปใช้ตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์
 - ตรวจพยานวัตถุ และตรวจสอบการกระทำที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์ วัสดุกัมมันตรังสี ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น
 - การลักลอบขนส่งวัสดุกัมมันตรังสีที่ไม่ได้ขออนุญาตและไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย
 - อุบัติเหตุจากรถขนส่งวัสดุกัมมันตรังสีพลิกคว่ำ
 - การจัดเก็บวัสดุกัมมันตรังสี ในสถานที่ซึ่งไม่มีความปลอดภัยเพียงพอ

วัสดุกับขันตริงสีโคบอลต์-60

ปลอกหุ้มวัสดุกับขันตริงสีโคบอลต์-60

ภาพแสดง ตัวอย่างวัสดุกันมันตริงสี โคบอลต์-๖๐ และปลอกหุ้มที่ตรวจพบ

๗.๓.๔ การตรวจสอบสารเสพติดในเส้นผม (Hair Drug Analysis)

- การเก็บตัวอย่างเส้นผมบริเวณด้านหลังศีรษะ หรือตำแหน่งอื่นๆ ที่สามารถเก็บได้พร้อมระบุตำแหน่งที่เก็บ
- ตรวจสอบพิสูจน์สารเสพติดที่ไม่สามารถตรวจพบขณะปัจจุบัน เนื่องจากร่างกายมีการขับสารเสพติดออกทางปัสสาวะ
- เพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบสารเสพติด
- ติดตามประวัติการใช้สารเสพติดในบุคคล ทราบประวัติการใช้สารเสพติดย้อนหลังเป็นระยะเวลาหลายเดือน (ขึ้นกับความยาวของเส้นผม)
- มีความคงทนของยาในเส้นผม (เก็บรักษาง่าย ไม่ต้องแช่เย็นเหมือนตัวอย่างปัสสาวะ)
- การเก็บตัวอย่างเส้นผมสามารถทำได้สะดวก สามารถเก็บตัวอย่างซ้ำได้ง่าย
- การนำไปใช้ตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์
 - การวิเคราะห์สารเสพติดในเส้นผมบุคคล (สามารถวิเคราะห์ได้มากถึง ๒๘ ชนิด และใช้ขั้นตอนตามมาตรฐานสากลของเครื่องมือตรวจ)
 - การตรวจติดตามและเฝ้าระวังป้องกันการใช้สารเสพติดในเด็กและเยาวชน

ภาพแสดง การเก็บตัวอย่างเส้นผมในการส่งตรวจหาสารเสพติดในเส้นผม
(Hair Drug Analysis)

ส่วนที่ ๓ : แนวทางการปฏิบัติการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ และการเก็บรักษาพยานหลักฐาน

ส่วนที่ ๓ ประกอบไปด้วย ๒ ข้อ คือ

ข้อ ๘ จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ในคดีประเภทต่างๆ ๑๔ ประเภท โดยคดีแต่ละประเภทจะเริ่มต้นจากแนวทางการปฏิบัติที่กำหนดไว้เป็นลำดับขั้นตอน (Checklists) ต่อจากนั้นตามด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งลำดับขั้นตอนการดำเนินการที่กล่าวไว้อาจไม่ครอบคลุมรายละเอียดที่เป็นความชำนาญเฉพาะทางบางอย่าง พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจหน้าที่ควรปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ตรวจเก็บพยานหลักฐาน ณ ที่เกิดเหตุ โดยควรร่วมตัดสินใจว่าจะดำเนินการในรายละเอียดประการใดเพิ่มเติมอีกเพื่อให้ได้พยานหลักฐานครอบคลุมและสามารถยืนยันตัวผู้กระทำความผิดได้อย่างชัดเจน

ดังนั้นในส่วนนี้ จึงเป็นคำแนะนำที่ให้เจ้าหน้าที่สืบสวน พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่คนแรกที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ ให้ทราบถึงมาตรการต่างๆ ที่สำคัญที่ควรปฏิบัติหรือควรระวังในการเข้าตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

ข้อ ๙ จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเก็บรักษาร่องรอยวัตถุพยาน (Trace Evidence) จะเป็นการกล่าวถึงร่องรอยของวัตถุพยานลักษณะต่างๆ ที่ปรากฏในสถานที่เกิดเหตุ แนะนำให้ทราบถึงวิธีการต่างๆ ว่าควรเก็บอย่างไร โดยมีวัตถุประสงค์ให้การดำเนินการตรวจเก็บและการเก็บรักษาเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและเป็นมาตรฐาน เพื่อส่งวัตถุพยานนั้นไปยังผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์ต่อไป

อย่างไรก็ตาม แนวทางการดำเนินการเรื่องนี้อาจขึ้นอยู่กับความรู้ประสบการณ์และความสามารถของเจ้าหน้าที่สืบสวน พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่คนแรกที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ ถ้าเจ้าหน้าที่ดังกล่าวได้รับการฝึกอบรมความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์มาเบื้องต้นจะสามารถเข้าใจในหลักการต่างๆในคำแนะนำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อแนะนำผู้ปฏิบัติงานเพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เกิดการปนเปื้อน

เมื่อวัตถุสองสิ่งมีการแตะต้องสัมผัสกันมักจะเกิดการแลกเปลี่ยนมวลสารซึ่งกันและกันจริงอยู่สิ่งของบางอย่างไม่มีโอกาสแตะต้องสัมผัสกัน เช่น เส้นใยไฟเบอร์อาจปลิวอยู่ในอากาศ การแลกเปลี่ยนมวลสาร การปนเปื้อน เป็นสิ่งที่ต้องพยายามหลีกเลี่ยงอย่าให้เกิดขึ้นตลอดทั้งกระบวนการห่วงโซ่พยานหลักฐาน ตั้งแต่ขั้นตอนการตรวจเก็บจากที่เกิดเหตุจนถึงการวิเคราะห์ออกผลของห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์

นอกเหนือจากข้อแนะนำในรายการตรวจสอบ (Checklists) ผู้ปฏิบัติควรจะดำเนินการตามกฎต่อไปนี้เพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้วัตถุพยานเกิดการปนเปื้อน

๑. ถ้าต้องมีการสอบปากคำหรือเคลื่อนย้ายผู้ต้องสงสัยหรือเหยื่อ จงอย่านำผู้ต้องสงสัยและเหยื่อไปอยู่ในห้องเดียวกัน หรือในรถคันเดียวกัน ถึงแม้ว่าจะใช้ห้องหรือรถนั้นคนละเวลา

๒. ต้องใส่ชุดป้องกันการปนเปื้อน (ชุดคลุมทั้งตัว หมวก ถุงมือ และ ถุงคลุมรองเท้าแบบใช้แล้วทิ้ง) เมื่อจำเป็นต้องเข้าไปเก็บวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ ได้แก่ เส้นผม เส้นใย โลหิต สารคัดหลั่ง หรือ วัตถุพยานเล็กๆ ฯลฯ

๓. เจ้าหน้าที่คนใดเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่คนนั้นไม่ควรจะเข้าไปตรวจเสื้อผ้าหรือรถยนต์ของผู้ต้องสงสัย การตรวจตัวผู้ต้องสงสัยและเหยื่อก็ควรจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่คนละคนกัน

๔. การตรวจรถยนต์ของกลางควรตรวจในที่ที่รถยนต์จอดอยู่ ไม่ควรเคลื่อนย้าย

๕. ถ้าจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายรถยนต์ของกลาง ควรใช้รถลากจูง หลีกเลี่ยงการนั่งบนเบาะรถยนต์ของกลาง ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ควรใช้ชุดคลุมป้องกัน ถ้ารถยนต์ของกลางยังขับได้ ควรจัดเจ้าหน้าที่คนเดียวสวมชุดคลุมป้องกันให้เป็นผู้ขับรถยนต์ของกลางนั้น และควรเก็บชุดคลุมป้องกันที่คนขับสวมใส่ตอนขับรถยนต์ของกลางให้กับพนักงานสอบสวนเพื่อส่งตรวจพิสูจน์วัตถุพยานในรถที่อาจติดมากับชุดคลุมป้องกันด้วย

ข้อ ๘. แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

ความมุ่งหมายเพื่อให้คำแนะนำซึ่งเป็นแนวทางสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกระดับที่เข้าไปบริหารจัดการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมวัตถุพยาน หลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อให้สามารถสร้างความเชื่อมโยงวัตถุพยาน หลักฐาน และเหตุการณ์การกระทำผิดอาญาที่เกิดขึ้นเข้าด้วยกัน เนื้อหาเริ่มตั้งแต่การให้คำแนะนำตั้งแต่การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุมิให้วัตถุพยานปนเปื้อน เคลื่อนย้าย หรือถูกทำลาย ทั้งโดยเจตนาจงใจหรือประมาท การสังเกตสิ่งของ สภาพแวดล้อม การจัดลำดับในการรวบรวมหลักฐาน รวมทั้งการซักถามพยานบุคคลที่อาจมีในบริเวณที่เกิดเหตุ ซึ่งล้วนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการนำมาเป็นภาพต่อ (Jigsaw) ของแผนประทุษกรรมของคนร้ายซึ่งจะเป็นการช่วยชี้แนะหรือนำทางการสืบสวนสอบสวน เพื่อให้กระบวนการรวบรวมพยานหลักฐาน และหลักการขับเคลื่อนวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์และการพิสูจน์หลักฐานทางคดีจะได้ดำเนินไปอย่างถูกต้องและไปในทิศทางที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

แนวทางนี้เป็นตัวแทนขององค์ความรู้ทุกอย่างประสบการณ์ทุกแง่มุมและขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วน แต่เป็นส่วนหนึ่งของคำแนะนำในการปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่อาจจะผ่านการฝึกอบรมมาแล้วแต่ขาดประสบการณ์การปฏิบัติต่อเนื่อง แต่ถ้าหากต้องการความละเอียดยิ่งขึ้นในประเด็นใดสำหรับประกอบสำนวนการสอบสวน อาจต้องมีการตรวจสถานที่เกิดเหตุซ้ำได้เท่าที่จำเป็นโดยไม่มีข้อจำกัด หรือดำเนินการในประการอื่นเพิ่มเติมอีกได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุด

๘.๑ การปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่คนแรกเมื่อไปถึงที่เกิดเหตุ (First Officer on the Scene) ประกอบด้วย

๘.๑.๑ คดีทั่วไป

รายการ Check List	รายละเอียด
๑.	มีคนบาดเจ็บ : ควรเร่งรีบให้การปฐมพยาบาลเบื้องต้น
๒.	ตัดสินใจ : ให้พิจารณาว่าในสถานที่นั้นมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นหรือไม่
๓.	จับกุม : ดำเนินการจับกุมผู้ต้องสงสัยกระทำความผิด
๔.	จัดบันทึก : ให้จัดทำบันทึกรายชื่อว่ามีบุคคลที่อยู่ในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ และสถานที่ที่พวกเขาไปสัมผัสหลังจากเกิดเหตุ ๒ – ๓ ชั่วโมง ควรเคลื่อนย้ายบุคคลดังกล่าว ออกจากที่เกิดเหตุ
๕.	ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ : อย่าปล่อยบุคคลใดเข้าในพื้นที่ที่เกิดเหตุ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย ถ้าไม่มีเหตุผลความจำเป็นเพียงพอในการเข้าไปในที่เกิดเหตุ ยกเว้นการเข้าไป ปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บ
๖.	แจ้ง : เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบพื้นที่เกิดเหตุ เพื่อเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะให้ใครเข้าดำเนินการสืบสวนและเพื่อร้องขอเจ้าหน้าที่ที่มาสนับสนุนกระบวนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ
๗.	คดียักกัน : ให้รีบป้องกันเข้ามาป็นบนมือไม่ให้ถูกทำลายไป
๘.	ถ้ามีบุคคลเกี่ยวข้องในที่เกิดเหตุถูกพาตัวไปรักษาที่โรงพยาบาล : ต้องจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจรีบตามไปโรงพยาบาลเพื่อเก็บวัตถุพยานจากตัวบุคคลนั้น เช่น คดีข่มขืน ควรจะไปบอกแพทย์ให้เก็บตัวอย่างจากช่องคลอดของเหยื่อเพื่อหาดีเอ็นเอผู้กระทำความผิด ก่อนที่หลักฐานอาจมีการถูกทำลายจากการรักษา
๙.	การปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ : กั้นพื้นที่รอบบริเวณที่เกิดเหตุให้มีบริเวณใหญ่เพียงพอ ขณะที่รอเจ้าหน้าที่มาสนับสนุน
๑๐.	ป้องกัน : สถานที่เกิดเหตุถูกเปลี่ยนแปลงไป

รายการ Check List		รายละเอียด
	๑๑.	จัดบันทึก : สิ่งที่เกิดเหตุการณ์ และบุคคลที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งเวลาที่เหตุเกิด และเวลาที่เข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุ
	๑๒.	บันทึกภาพ : หากจำเป็นหรือเหมาะสม ควรถ่ายวิดีโอการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานที่เกิดเหตุ จากเหตุเพลิงไหม้ที่ยังคงลุกไหม้ หรือจากการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

๘.๑.๒ กรณีตรวจพบวัตถุระเบิดต้องสงสัย

รายการ Check List	รายละเอียด
หมายเหตุ : เจ้าหน้าที่เก็บกู้วัตถุระเบิด (EOD) เท่านั้น ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าบริเวณที่เกิดเหตุ	
๑.	ปิดวิทยุสื่อสารและโทรศัพท์เคลื่อนที่
๒.	อย่าเปิดสวิตซ์ไฟที่อยู่ในบริเวณนั้น
๓.	อย่าเข้าไปใกล้บริเวณที่พบระเบิดต้องสงสัย
๔.	ก่อนที่จะเข้าไปในบริเวณที่พบวัตถุระเบิด ให้สอบถามผู้พบวัตถุระเบิดในที่ปลอดภัยด้วยคำถาม ดังนี้
	๔.๑ วัตถุที่พบเป็นอะไร
	๔.๒ ขนาดใหญ่แค่ไหน
	๔.๓ บอกให้ชัดเจนว่าจุดที่พบอยู่ตรงไหน
	๔.๔ พบเมื่อไหร่
	๔.๕ ใครเป็นคนพบ
	๔.๖ คุณทราบหรือไม่ว่าทำไมวัตถุดังกล่าวถึงไปอยู่ตรงนั้น
	๔.๗ มีการชูหรือคุกคามใดๆหรือไม่
	๔.๘ มีใครแตะต้องวัตถุนั้นหรือไม่
	๔.๙ ได้ยินเสียงหรือได้กลิ่นอะไรจากวัตถุนั้นหรือไม่
	๔.๑๐ บริเวณรอบๆ ดูเป็นอย่างไร (มีร่องรอยหรือมีสัญลักษณ์อะไรหรือไม่)

รายการ Check List	รายละเอียด
๕.	ประเมินว่าวัตถุชิ้นเป็นระเบิดหรือไม่ หรือ กรณีที่มีการชั่งวางระเบิดไม่ว่าจะร้ายแรงเพียงใด : ต้องดำเนินการตามมาตรการ ดังนี้
	๕.๑ ติดต่อผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจโดยเร็วที่สุดเพื่อให้มาที่เกิดเหตุ เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานที่คุณควรรับรู้ แต่กระนั้นไม่ว่าอย่างไรก็ตามสิ่งที่จะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนขณะที่รอผู้มีหน้าที่ คือ การปิดกั้นบริเวณที่พบวัตถุระเบิดต้องสงสัย โดยไม่ให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้า อพยพบุคคลที่อยู่ในบริเวณนั้นออก และติดต่อเจ้าหน้าที่เก็บกู้วัตถุระเบิดโดยด่วน
	๕.๒ การปิดกั้นบริเวณให้มีพื้นที่ใหญ่มากพอ จำไว้ว่าระเบิดมือมีวิถีทำลายในระยะ ๓๐๐ เมตร และระเบิดที่มีประจุหุ้มโลหะขนาดใหญ่จะมีวิถีทำลายระยะ ๕๐๐ - ๖๐๐ เมตร
	๕.๓ สอบถามผู้ที่พบวัตถุต้องสงสัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุต้องสงสัย จนกว่าเจ้าหน้าที่เก็บกู้วัตถุระเบิดจะมาถึง
	๕.๔ วาดภาพหรือสเก็ตซ์ภาพของวัตถุต้องสงสัย
	๕.๕ ต้องคำนึงถึงการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและบุคคลอื่นเป็นอันดับแรก

๘.๑.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่คนแรกที่เข้าไปในที่เกิดเหตุ

รายการ Check List	รายละเอียด
๑.	สิ่งที่เจ้าหน้าที่คนแรกที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุต้องปฏิบัติ ๔ ประเด็นหลัก ดังนี้ คือ
	๑.๑ การปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้กับผู้บาดเจ็บ
	๑.๒ จับกุมผู้ต้องสงสัย
	๑.๓ ควรเก็บและรักษาวัตถุพยาน เพื่อป้องกันไม่ให้ปนเปื้อนหรือมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น
	๑.๔ ปิดกั้นพื้นที่เกิดเหตุ
๒.	มาตรการป้องกันอันตรายแก่ชีวิต : ต้องดำเนินการทันทีถ้ามีสัญญาณว่าน่าจะเกิดอันตรายถึงขั้นเสียชีวิต ถึงแม้ว่าการดำเนินการนั้นอาจทำให้พยานหลักฐานถูกทำลายไป
๓.	การจับกุมผู้ต้องสงสัย : เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้น มาตรการที่ต้องดำเนินการ คือ การสืบหาและจับกุมผู้กระทำผิด ประชาชนทุกคนที่อยู่ในที่เกิดเหตุจะต้องถูกสอบสวนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อรูปคดี ได้แก่ รายละเอียดต่างๆ เส้นทาง การหลบหนี ฯลฯ ดังนั้น การดำเนินการสืบสวนสอบสวนจะต้องดำเนินการตามที่พยานบุคคลให้ข้อมูล และต้องนำพยาน บุคคลนั้นไปขึ้นเป็นพยานในชั้นศาลด้วย
๔.	การป้องกันและการตรวจเก็บวัตถุพยาน : หลังจากการปฐมพยาบาลเบื้องต้นแล้ว สิ่ง ที่จำเป็นที่สุดที่ต้องทำหลังจากนั้น คือ การป้องกันสถานที่เกิดเหตุ การป้องกันและการตรวจ เก็บวัตถุพยานที่มองเห็นด้วยตาเปล่าจะมีขั้นตอนและวิธีการที่หลากหลายซึ่งจะแตกต่างกัน ระหว่างสถานที่เกิดเหตุแต่ละคดี ดังนั้น เจ้าหน้าที่คนแรกที่เข้าไปในที่เกิดเหตุควรปฏิบัติ ดังนี้
	๔.๑ อันดับแรก คือ ปกป้องคุ้มครองวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
	๔.๒ อันดับที่สอง คือ ตรวจเก็บวัตถุพยานที่สามารถถูกทำลายได้ง่าย

รายการ Check List	รายละเอียด
๕.	<p>การหลีกเลี่ยงการปนเปื้อน : เมื่อวัตถุสองสิ่งสัมผัสกัน จะทำให้มีความเสี่ยงที่จะปนเปื้อนกัน หรือมีการแลกเปลี่ยนวัสดุที่ติดอยู่ที่ผิวสัมผัสของกันและกัน ถึงแม้ว่าวัตถุจะไม่มีสัมผัสใดๆ แต่ก็มีโอกาสที่สิ่งหรือวัสดุที่ติดอยู่กับวัตถุนั้นจะตกอยู่ในบริเวณนั้นได้ เช่น เส้นใย เส้นขน เส้นผม ที่สามารถปลิวไปในอากาศ</p> <p>ในการหลีกเลี่ยงการปนเปื้อนในขั้นต้นวิธีที่ดีที่สุด คือ การไม่เข้าไปสัมผัสในที่เกิดเหตุ บุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องสงสัยหรือเหยื่อ จะต้องถูกให้ออกห่างจากที่เกิดเหตุทันที และจะต้องให้ผู้ต้องสงสัยหรือเหยื่อแยกไปกับเจ้าหน้าที่ตำรวจคนละคน รวมถึงต้องแยกรถกันไปคนละคัน</p> <p>ถ้ามีความจำเป็นจะต้องเข้าไปตรวจสอบบางอย่างในที่เกิดเหตุตามผู้ต้องสงสัยหรือเหยื่อให้ปากคำขณะนั้น จะต้องให้เจ้าหน้าที่ผู้ที่ไม่ได้สัมผัสผู้ต้องสงสัยหรือเหยื่อเป็นผู้เข้าไป</p>
๖.	<p>ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ : การปิดกั้นพื้นที่มีวัตถุประสงค์หลักคือป้องกันไม่ให้บุคคลที่ไม่มีหน้าที่เข้าไปยุ่งเหยิงในสถานที่เกิดเหตุ การปิดกั้นด้วยเทปหรือเชือกที่มีสัญลักษณ์เตือนว่า “สถานที่เกิดเหตุ ห้ามเข้า” นั้นเป็นวิธีที่ดีที่สุด เจ้าหน้าที่ต้องมั่นใจการปิดกั้นพื้นที่นั้นมีบริเวณที่ใหญ่เพียงพอที่จะครอบคลุมวัตถุพยานในคดีนี้ทั้งหมด ให้จำไว้ว่า “การปิดกั้นพื้นที่เกิดเหตุที่กว้างเกินไปดีกว่าที่แคบเกินไป”</p>
๗.	<p>พยานบุคคล : อย่าปล่อยให้พยานบุคคลหรือผู้ต้องสงสัยกลับเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุอีก สอบปากคำบุคคลที่อยู่ในที่เกิดเหตุทุกคนโดยสอบปากคำแยกกัน เพื่อได้ข้อมูลข้อเท็จจริงเบื้องต้นมากที่สุดในการพิจารณาตัดสินใจในการวางแผนสืบสวนสอบสวน และตรวจเก็บพยานหลักฐาน อีกทั้งอาจจะมีวัตถุพยานที่ติดอยู่บนร่างกายของพวกเขาจะได้ไม่ถูกส่งไปยังบุคคลอื่นๆ</p>
๘.	<p>ผู้บาดเจ็บที่ถูกนำส่งโรงพยาบาล :</p> <p>ถ้ามีผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าเป็นผู้ต้องสงสัยหรือเหยื่อ ถูกนำตัวส่งโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่ตำรวจควรต้องไปที่โรงพยาบาลเพื่อจะดำเนินการ ดังต่อไปนี้</p>
๘.๑	<p>ตรวจยึดเสื้อผ้าของบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี และแยกใส่ภาชนะบรรจุ แล้วเขียนระบุให้ชัดเจน ถึง วัน เวลาที่เก็บ สถานที่เก็บ และรายละเอียดของวัตถุพยาน</p>

รายการ Check List	รายละเอียด
	๘.๒ สอบถามเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลเกี่ยวกับบุคคลผู้ซึ่งเป็นผู้ถอดเสื้อผ้าของผู้บาดเจ็บและผู้ที่เข้ามาสัมผัสผู้บาดเจ็บด้วย
	๘.๓ การเก็บและรักษาวัตถุพยานจากเหยื่อและผู้ต้องสงสัยจะสามารถเชื่อมโยงไปสู่การฆาตกรรมและ การทำร้ายร่างกายได้
	๘.๔ ผู้ต้องสงสัยและเหยื่อได้ถูกตรวจเก็บตัวอย่างเพื่อหาสารเสพติดและแอลกอฮอล์แล้ว
	๘.๕ คดีความผิดทางเพศ ต้องตรวจเก็บสารคัดหลั่ง
	๘.๖ คดีเกี่ยวกับอาวุธปืน ต้องรีบตรวจเก็บเขม่าดินปืนที่มือของคนยิง

๘.๒ คดีจราจร (Road Accidents)

คดีจราจรในที่นี่เกี่ยวข้องกับคดีที่พบการกระทำความผิดของบุคคล เช่น การชนแล้วหนี หรือการพิสูจน์การชนกันว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด

๘.๒.๑ การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุคดีจราจร

รายการ Check List		รายละเอียด
๑.		แสวงหาข้อเท็จจริง : หาข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ในคดีที่เกิดขึ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ก่อนจะเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุ
๒.		จัดทำรายการปฏิบัติ : กำหนดรายการรวบรวมพยานหลักฐานตามลำดับขั้นตอนไว้เป็นแนวทาง แล้วดำเนินการตามรายการที่ต้องปฏิบัติ
๓.		ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ: กำหนดขอบเขตและกั้นบริเวณพื้นที่เกิดเหตุเพื่อรักษาสถานที่เกิดเหตุ
๔.		บันทึกภาพเบื้องต้น : บันทึกภาพให้ครอบคลุมอุบัติเหตุในสถานที่เกิดเหตุด้วยกล้อง VDO หรือกล้องมือถือ
๕.		กำหนดแผน : ตั้งสติ ใช้สมาธิวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ กำหนดแผนการทำงานให้เป็นไปตามลำดับ ก่อน - หลัง แล้วจึงลงมือปฏิบัติ
๖.		ทำบันทึกการตรวจเก็บ : ควรมีการบันทึกเสียงในเทปการพบเห็นและการตรวจเก็บวัตถุพยานระหว่างการปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆ
๗.		ตรวจสอบทิศทาง : ของแต่ละฝ่ายเดินทางมาถึงจุดปะทะ หรือจุดชน และถ่ายภาพเส้นทางการเคลื่อนที่ของรถในความสูงที่เท่ากันของรถ
๘.		บันทึกการตรวจเก็บโดยการสเก็ชภาพ : วัดระยะและระบุตำแหน่งจุดปะทะ หรือจุดชนและเก็บตัวอย่างสีและร่องรอยต่างๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบ
๙.		บันทึกภาพละเอียด : บันทึกภาพต่อเนื่องด้วยกล้อง VDO ให้เห็นภาพของความเสียหายและวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุทั้งหมด
๑๐.		ตรวจเก็บวัตถุพยาน ร่องรอยต่างๆ พร้อมด้วยตัวอย่างเปรียบเทียบ : เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน
๑๑.		บันทึกรายการวัตถุพยานที่ตรวจเก็บและตรวจยึด

๘.๒.๒ ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ

รายการ	รายละเอียด	สัญลักษณ์
๑.	รอยยางรถยนต์ : บริเวณเส้นทางการเดินของรถทั้ง ๒ ฝ่ายจนถึงจุดปะทะ	
๒.	เลือด : อาจตรวจพบเลือดของผู้บาดเจ็บ/ผู้เสียชีวิต ติดอยู่กับรถต้องสงสัย	
๓.	เส้นผม : อาจตรวจพบเส้นผมของผู้บาดเจ็บ/ผู้เสียชีวิต ติดอยู่กับรถต้องสงสัย	
๔.	รอยลายนิ้วมือแฝง : อาจตรวจพบรอยลายนิ้วมือแฝงของผู้บาดเจ็บ/ผู้เสียชีวิต ติดอยู่กับรถต้องสงสัย หรืออาจตรวจพบรอยลายนิ้วมือแฝงของผู้ต้องสงสัยบริเวณสิ่งของในที่เกิดเหตุ	
๕.	เส้นใยต่างๆ : อาจตรวจพบเส้นใยจากเสื้อผ้าของผู้บาดเจ็บ/ผู้เสียชีวิต ติดอยู่ที่ตัวหรือรถของผู้ต้องสงสัย	
๖.	รอยวัสดุที่แตกหักเสียหาย : เพื่อเปรียบเทียบร่องรอยของวัสดุที่แตกหักออกจากกันซึ่งอาจนำมาต่อเข้ารอยกันได้	

๘.๒.๓ ข้อมูลการสอบสวนคดีจราจรที่เป็นประโยชน์

รายการ	รายละเอียด	QR code
๑.	คู่มือการสอบสวนคดีอุบัติเหตุทางถนน (กองบัญชาการตำรวจและศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน)	
๒.	คู่มือการสอบสวนการบาดเจ็บจากการจราจรทางถนน (ณัฐกานต์ ไวนेत्र และคณะ)	

๘.๓ คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน (Burglaries)

๘.๓.๑ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ

รายการ Check List		รายละเอียด
๑.		แสวงหาข้อเท็จจริง : หาข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ในคดีที่เกิดขึ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ก่อนจะเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุ
๒.		จัดทำรายการปฏิบัติ : กำหนดรายการรวบรวมพยานหลักฐานตามลำดับขั้นตอนไว้เป็นแนวทาง แล้วดำเนินการตามรายการที่ต้องปฏิบัติ
๓.		ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ: กำหนดขอบเขตและกั้นบริเวณพื้นที่เกิดเหตุเพื่อรักษาสถานที่เกิดเหตุ
๔.		บันทึกชื่อผู้เข้าที่เกิดเหตุ : ให้มีการทำบันทึกรายชื่อว่ามีบุคคลใดบ้างเข้าไปบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เพื่อประโยชน์ในการประสานข้อมูลเพิ่มเติม หรือตัดรายการวัตถุพยาน เช่น ลายนิ้วมือแฝง DNA ที่อาจถูกปนเปื้อนโดยการจับต้อง สัมผัสจากบุคคลที่เข้าไปในที่เกิดเหตุ หรือเป็นข้อมูลบุคคลต้องสงสัยที่อาจนำมาใช้ได้ภายหลัง
๕.		บันทึกภาพเบื้องต้น : บันทึกภาพให้ครอบคลุมสถานที่เกิดเหตุโดยละเอียดด้วยกล้องภาพนิ่งและ VDO
๖.		กำหนดแผน : ตั้งสติ ใช้สมาธิวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งจำลองแผนประทุษกรรมของคนร้ายเพื่อกำหนดแผนการทำงานให้เป็นไปตามลำดับก่อน-หลัง แล้วจึงลงมือปฏิบัติ
๗.		ทำบันทึกการตรวจเก็บ : จดบันทึก ทำแผนผังที่เกิดเหตุ ระบุตำแหน่งสิ่งที่สังเกตเห็น และนำจดจำไว้อย่างต่อเนื่องระหว่างการตรวจเก็บวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ
๘.		หลักฐานภายนอก : เก็บรวบรวมพยานหลักฐานด้านนอกอาคารสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งพิจารณาว่าน่าจะมีความเชื่อมโยงกับเหตุการณ์
๙.		ประเมินทางเข้า : ตรวจสอบเส้นทางและร่องรอยการเข้าอาคาร บันทึกข้อมูลเป็นลำดับรายการและถ่ายภาพสิ่งที่พบเห็นไว้

รายการ Check List	รายละเอียด
๑๐.	หลักฐานภายใน : เก็บรวบรวมวัตถุพยานด้านในที่เกิดเหตุ เช่น ร่องรอยการรัดแฉะ การทำลายสิ่งกีดกันสำหรับคัมครองทรัพย์ ซึ่งจะปรากฏรอยเครื่องมือ (Tool marks) ตรวจสอบอุปกรณ์ปิดล็อก เช่น กุญแจโดยรอบสถานที่
๑๑.	ทำแผนผัง : กำหนดจุดอ้างอิง วัตรระยะ ระบุตำแหน่ง และวางป้ายลำดับวัตถุพยาน ในจุดที่พบและเก็บหลักฐาน แล้วสเก็ตซ์วาดเป็นภาพไว้
๑๒.	บันทึกภาพละเอียด : บันทึกภาพต่อเนื่องของเหตุการณ์ โดยมีจุดอ้างอิงที่ถาวร เช่น เสาไฟ ไม้ยืนต้น ฯลฯ บันทึกภาพวัตถุพยานก่อนตรวจเก็บรวบรวมหรือเคลื่อนย้าย เปลี่ยนแปลงทางกายภาพ หากจำเป็นต้องบันทึกภาพร่องรอยสำคัญโดยละเอียด ด้วยอุปกรณ์และเทคนิคพิเศษ ให้แจ้งผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ดำเนินการ
๑๓.	ค้นหาและเก็บรวบรวม : วัตถุพยานและวัสดุสิ่งของที่อาจใช้เป็นวัตถุพยานหรือหลักฐานอ้างอิง ควรเก็บรวบรวมไว้ให้ได้มากที่สุด ตั้งแต่การเข้าที่เกิดเหตุครั้งแรก (สภาพที่เกิดเหตุอาจถูกเปลี่ยนแปลงไปหลังจากการตรวจสถานที่เกิดเหตุครั้งแรก)
๑๔.	ทำรายการวัตถุพยาน : ทำบันทึกรายการ (List) วัตถุพยานที่ตรวจเก็บไว้ให้ครบถ้วนทุกรายการโดยให้ปรากฏรายละเอียดของวัตถุพยานแต่ละรายการไว้อย่างเพียงพอ แล้วส่งมอบวัตถุพยานให้พนักงานสอบสวน เพื่อส่งหน่วยงานตรวจพิสูจน์ตามขั้นตอนและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป
๑๕.	สอบทานการปฏิบัติ : ตรวจสอบเช็คลำดับขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ครั้งสุดท้ายก่อนออกจากที่เกิดเหตุ ต้องมั่นใจว่าไม่หลงลืม หรือพลาดดำเนินการใดๆ ที่สำคัญ รวมทั้งอาจจะมีการเก็บข้อมูลจากการซักถามบุคคลต่างๆ ในบริเวณที่เกิดเหตุไว้ด้วย เนื่องจากอาจมีบุคคลต้องสงสัยพยายามจะเข้าไปในที่เกิดเหตุหลังจากเจ้าหน้าที่กลับ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องพึงระมัดระวัง มิให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปทำลายคุณค่าของวัตถุพยานที่อาจใช้เป็นหลักฐานในคดี ด้วยการสัมผัสหยิบจับหรือเคลื่อนย้าย ไม่ว่าจะเป็นการกระทำด้วยเจตนาจงใจหรือไม่ก็ตาม

๘.๓.๒ ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์

รายการ	รายละเอียด
๑.	<p>เส้นทางของคนร้าย : เมื่อเกิดคดีลักทรัพย์ในเคหะสถาน สิ่งสำคัญที่ต้องสืบค้นให้ปรากฏคือ ช่องทางที่คนร้ายใช้เข้าไปภายในอาคารสถานที่ได้อย่างไร อาจไม่ใช่ช่องทางเข้าตามปกติเสมอไป เช่น ทางประตู หน้าต่าง ช่องลม ฯลฯ การตรวจที่เกิดเหตุต้องเริ่มสังเกตตั้งแต่จากด้านนอกเข้าสู่ด้านใน พยายามตรวจสอบสังเกตอย่างถี่ถ้วนเพื่อหาร่องรอยการจัดแะรวมทั้งตรวจสอบกลไกปิดล็อกประตู หน้าต่างว่ามีร่องรอยการจัดแะด้วยอุปกรณ์หรือเครื่องมือใดหรือไม่</p>
๒.	<p>ภาพจากกล้องวงจรปิด : ระหว่างเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุ ให้สังเกตจุดติดตั้งกล้องวงจรปิด (CCTV) ในเส้นทาง และบริเวณสถานที่เกิดเหตุ ทั้งภายในและภายนอก เพื่อประเมินเส้นทางที่คนร้ายใช้มายังที่เกิดเหตุ เส้นทางเข้า-ออกที่เกิดเหตุ และพฤติกรรมของคนร้าย เพื่อนำไปสู่การรวบรวมหลักฐานที่คนร้ายอาจทิ้งร่องรอยไว้ เช่น รอยยางรถ รอยรองเท้า ร่องรอยที่เกิดจากการสัมผัสโดยส่วนของร่างกายซึ่งอาจทิ้งหลักฐาน เช่น รอยเท้า รอยนิ้วมือ หรือ DNA ในการตรวจสอบภาพจากกล้องวงจรปิดที่บันทึกไว้ ควรช่วยกันตรวจสอบดูหลายคนและดูซ้ำๆ เพื่อจะได้ช่วยกันสังเกตและเก็บเกี่ยวรายละเอียดให้ได้มากที่สุด</p>
๓.	<p>ซักถามผู้เสียหายและพยาน : สอบถามผู้เสียหายว่ามีทรัพย์สินของใดบ้างที่ถูกประทุษร้าย ร่องรอยที่คนร้ายเคลื่อนย้ายทรัพย์สินของ ซึ่งเป็นบริเวณที่ต้องมุ่งเน้นตรวจเก็บร่องรอยพยานหลักฐาน รวมทั้งการซักถามพยานแวดล้อมซึ่งเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวน</p>
๔.	<p>รอยเท้าแฉ่ง / รอยรองเท้า : กระจาดชที่อยู่บนพื้นในสถานที่เกิดเหตุเป็นสิ่งที่ผู้ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุพึงให้ความสนใจ เนื่องจากอาจมีร่องรอยของรองเท้าหรือรอยฝ่าเท้าแฉ่ง หากพบแผ่นกระจาดชต้องสงสัยให้ตรวจสอบเบื้องต้นด้วยสายตารวมทั้งให้สังเกตร่องรอยดังกล่าวที่อาจพบได้บนผิวพื้นโตะหรือเก้าอี้ด้วย หากพบว่ามีรอยปรากฏหรือสงสัยว่าอาจจะเป็นรอยที่เป็นประโยชน์ ก็ให้แจ้งหรือส่งผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจสอบวิเคราะห์</p>

๘.๓.๓ ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ

รายการ	รายละเอียด	สัญลักษณ์
๑.	ร่องรอยเครื่องมือ (Tool Marks) : สันเกตที่บริเวณทางเข้าของคนร้าย เช่น ประตู หน้าต่าง ช่องลม เหล็กตัด ตู้อื่นชัก หรือที่เก็บทรัพย์สิน ซึ่งถูกงัดแงะ ฯลฯ	
๒.	รอยนิ้วมือแฝง / ฝ่าเท้าแฝง : สันเกตบริเวณทางเข้า และใกล้ที่เก็บทรัพย์สิน	
๓.	เลือด / น้ำลาย : สันเกตรอยเลือดและคราบน้ำลาย เช่น ขวดน้ำ กระจ่างบนกันบูหรือ หลอดเครื่องดื่ม ฯลฯ ทั้งภายในและภายนอกเคหะสถาน	
๔.	วัตถุระเบิด / สารระเบิด : อาจเกี่ยวข้องกับการระเบิดทำลาย หรือสิ่งกีดกันสำหรับคุ้มครองทรัพย์สิน	
๕.	เส้นผม / เส้นขน : สันเกตบริเวณทางเข้าและบริเวณใกล้ที่เก็บทรัพย์สิน	
๖.	รอยรองเท้า / รอยถุงมือ / รอยยางรถ : ตรวจสอบสันเกตทั้งภายนอกอาคารและภายในอาคาร	
๗.	กระจ่างและสี : หน้าต่าง บริเวณทางเข้า	
๘.	ฉนวนกันความร้อน : อาจมีการเข้ามาจากทางหลังคา หรือทางเพดาน บางครั้งอาจตรวจพบเส้นใยของฉนวนกันความร้อนติดตามเนื้อตัวผู้ต้องสงสัย	
๙.	เส้นใยต่างๆ : สันเกตบริเวณใกล้ๆ ทางเข้า และบริเวณที่มีการเคลื่อนย้ายทรัพย์สิน	
๑๐.	รอยวัสดุที่แตกหักเสียหาย : เพื่อเปรียบเทียบร่องรอยของวัสดุที่แตกหักออกจากกันซึ่งอาจนำมาต่อเข้ารอยกันได้	

๘.๔ คดีชิงทรัพย์/ปล้นทรัพย์ (Robberies)

การชิงทรัพย์ หรือ ปล้นทรัพย์ ธนาคาร ร้านทอง ร้านสะดวกซื้อ ที่อยู่อาศัย ฯลฯ

๘.๔.๑ การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

รายการ Check list	รายละเอียด
๑.	แสวงหาข้อเท็จจริง : เกี่ยวกับเหตุการณ์ในคดีที่เกิดขึ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ก่อนจะเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุ
๒.	ประเมินเหตุการณ์ : เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุ ให้ประเมินสถานการณ์อย่างคร่าวๆ ว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น
๓.	จัดทำรายการปฏิบัติ : รวบรวมพยานหลักฐานตามลำดับขั้นตอนแนวทางที่กำหนดไว้ในรายการที่ต้องปฏิบัติ
๔.	ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ: กำหนดขอบเขตและกั้นบริเวณพื้นที่เกิดเหตุเพื่อรักษาสถานที่เกิดเหตุ
๕.	จดชื่อผู้เข้าที่เกิดเหตุ : ให้จัดทำบันทึกรายชื่อว่ามีบุคคลใดบ้างเข้าไปบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เพื่อประโยชน์ในการประสานข้อมูลเพิ่มเติม หรือตัดรายการวัตถุพยาน เช่น ลายนิ้วมือแฝง DNA ที่อาจถูกปนเปื้อนจากบุคคลที่เข้าไปในที่เกิดเหตุ หรือเป็นข้อมูลบุคคลต้องสงสัยที่อาจนำมาใช้ได้ภายหลัง
๖.	กำหนดแผน : ตั้งสติ ใช้สมาธิวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งจินตนาการแผนประทุษกรรมของคนร้ายกำหนดแผนการทำงาน แล้วจึงลงมือปฏิบัติ
๗.	ทำบันทึกระหว่างการตรวจเก็บ : จดบันทึก ทำแผนผังที่เกิดเหตุ ระบุตำแหน่งสิ่งที่สังเกตเห็นและนำจดจำไว้อย่างต่อเนื่อง
๘.	บันทึกเสียงขณะตรวจ : มีการบันทึกเสียงในเทประหว่างการปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆ ของการตรวจเก็บวัตถุพยาน การทำแผนที่เกิดเหตุ ฯลฯ ควบคู่ไปด้วยก็จะยิ่งเป็นการดี เพราะจะช่วยจำเมื่อกลับไปออกกรายงาน รวมทั้งสามารถใช้สืบค้นย้อนหลังเหตุการณ์ และขั้นตอนที่อาจหลงลืมไม่ได้นำมาออกเป็นรายงาน

รายการ Check list	รายละเอียด
๙.	บันทึกภาพเบื้องต้น : บันทึกภาพให้ครอบคลุมบริเวณสถานที่เกิดเหตุด้วยกล้องภาพนิ่งและ VDO
๑๐.	ตรวจเก็บหลักฐานภายนอก : เก็บรวบรวมพยานหลักฐานด้านนอกอาคารสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งพิจารณาว่าน่าจะมีความเชื่อมโยงกับเหตุการณ์
๑๑.	ประเมินทางเข้า : ตรวจสอบเส้นทางและร่องรอยการเข้าสู่อาคาร บันทึกข้อมูลเป็นลำดับรายการและถ่ายภาพไว้
๑๒.	ตรวจเก็บหลักฐานภายใน : เก็บรวบรวมวัตถุพยานด้านในสถานที่เกิดเหตุ เช่น ร่องรอยการงัดแงะ การทำลายสิ่งกีดกั้นสำหรับคุ้มครองทรัพย์สิน ซึ่งจะปรากฏรอยเครื่องมือ(Tool marks) ตรวจสอบอุปกรณ์ปิดล็อก เช่น กุญแจโดยรอบสถานที่
๑๓.	ทำแผนผัง : กำหนดจุดอ้างอิง วัดระยะ ระบุตำแหน่ง และวางป้ายลำดับวัตถุพยานในจุดที่พบและเก็บหลักฐาน แล้วสเก็ตซ์วาดเป็นภาพไว้
๑๔.	บันทึกภาพละเอียด : บันทึกภาพให้สื่อถึงความต่อเนื่องของเหตุการณ์ มีจุดอ้างอิงที่ติดตรึง เช่น เสาบันทึภาพวัตถุพยานก่อนที่จะลงมือเก็บรวบรวมหรือเคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ หากจำเป็นต้องบันทึกภาพร่องรอยสำคัญอย่างละเอียด โดยอุปกรณ์และเทคนิคพิเศษ ให้แจ้งผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ดำเนินการ
๑๕.	ภาพจาก CCTV : หากในสถานที่เกิดเหตุมีการบันทึกภาพจากกล้องวงจรปิด (CCTV) ไว้ให้ตรวจสอบดูภาพเพื่อเป็นแนวทางในการรวบรวมพยานหลักฐาน
๑๖.	ค้นหาและเก็บ : วัตถุพยานโดยสภาพ และวัสดุสิ่งของที่อาจใช้เป็นวัตถุพยานหรือหลักฐานอ้างอิง ควรเก็บรวบรวมไว้ให้ได้มากที่สุด ตั้งแต่การเข้าที่เกิดเหตุครั้งแรก (สภาพที่เกิดเหตุอาจถูกเปลี่ยนแปลงไปหลังจากการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุครั้งแรก)
๑๗.	ทรัพย์สินถูกประทุษร้าย : ประเมินแผนการลงมือของคนร้าย เช่น มีประเภททรัพย์สินที่คนร้ายเจาะจงโดยเฉพาะหรือไม่

รายการ Check list	รายละเอียด
๑๘.	<p>ทำรายการวัตถุพยาน : ทำบันทึกรายการ (List) วัตถุพยานที่ตรวจเก็บไว้ให้ครบถ้วน ทุกรายการโดยให้ปรากฏรายละเอียดของวัตถุพยานแต่ละรายการไว้อย่างเพียงพอ แล้วส่งมอบวัตถุพยานให้พนักงานสอบสวน เพื่อส่งหน่วยงานตรวจพิสูจน์ต่อไป</p>
๑๙.	<p>ตรวจสอบทานการปฏิบัติ : ตรวจสอบเช็คลำดับขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ครั้งสุดท้ายก่อน ออกจากที่เกิดเหตุ ต้องมั่นใจว่าไม่หลงลืม หรือพลาดดำเนินการใดๆ ที่สำคัญ รวมทั้งอาจจะมีการเก็บข้อมูลจากการซักถามบุคคลต่างๆ ในบริเวณที่เกิดเหตุไว้ด้วย เนื่องจากอาจมีบุคคลต้องสงสัยพยายามจะเข้าไปในที่เกิดเหตุหลังจากเจ้าหน้าที่กลับ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องพึงระมัดระวังมิให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปทำลายคุณค่า ของวัตถุพยานที่อาจใช้เป็นหลักฐานในคดี ไม่ว่าจะเป็นการกระทำด้วยเจตนาจงใจ หรือไม่ก็ตาม</p>

๘.๔.๒ ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์

รายการ	รายละเอียด
๑.	<p>เส้นทางของคนร้าย : เมื่อเกิดคดีลักทรัพย์ในเคหะสถาน สิ่งสำคัญที่ต้องสืบค้นให้ปรากฏคือ ช่องทางที่คนร้ายใช้เข้าไปภายในอาคารสถานที่ได้อย่างไร อาจไม่ใช่ช่องทางเข้าตามปกติ เช่น ทางประตู หน้าต่าง ช่องลม ฯลฯ ควรต้องเริ่มสังเกตตั้งแต่จากด้านนอกเข้าสู่ด้านใน พยายามตรวจสอบสังเกตอย่างถี่ถ้วนเพื่อหาร่องรอยการรัดแงะ รวมทั้งตรวจสอบกลไกปิดล็อก ประตู หน้าต่าง ว่ามีร่องรอยการรัดแงะด้วยอุปกรณ์หรือเครื่องมือใดหรือไม่</p>
๒.	<p>ภาพจากกล้องวงจรปิด : ให้สังเกตจุดติดตั้งกล้องวงจรปิด (CCTV) ในเส้นทางรอบที่เกิดเหตุ และบริเวณสถานที่เกิดเหตุทั้งภายในและภายนอก เพื่อประเมินเส้นทางที่คนร้ายใช้ เส้นทาง เข้า-ออก และพฤติกรรมของคนร้าย เพื่อนำไปสู่การรวบรวมหลักฐานที่คนร้ายอาจทิ้ง ร่องรอยไว้ เช่น รอยยางรถ รอยรองเท้า ร่องรอยที่เกิดจากการสัมผัสโดยส่วนของร่างกาย ซึ่งอาจทิ้งหลักฐาน เช่น รอยนิ้วมือ รอยเท้า หรือ DNA ในการตรวจสอบภาพจากกล้องวงจรปิดที่บันทึกไว้ ควรช่วยกันดูหลายคนและดูซ้ำๆ เพื่อจะได้ช่วยกันสังเกตและเก็บรายละเอียด ให้ได้มากที่สุด</p>
๓.	<p>ซักถามผู้เสียหายและพยาน : สอบถามผู้เสียหายว่ามีทรัพย์สินสิ่งของใดบ้างที่ถูกประทุษร้าย ร่องรอยที่คนร้ายเคลื่อนย้ายทรัพย์สินของ ซึ่งเป็นบริเวณที่ต้องมุ่งเน้นตรวจเก็บร่องรอย พยานหลักฐาน รวมทั้งการซักถามพยานแวดล้อมซึ่งเห็นว่าอาจเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวน สอบสวน</p>
๔.	<p>รอยเท้าแฝง / รอยรองเท้า : ควรให้ความใส่ใจพื้นที่เกิดเหตุหรือกระดาดที่อยู่บนพื้น ในสถานที่เกิดเหตุ เนื่องจากอาจมีร่องรอยของรองเท้าหรือรอยฝ่าเท้าแฝง หากพบ แฝงกระดาดต้องสงสัยให้ตรวจสอบเบื้องต้นด้วยสายตารวมทั้งให้สังเกตร่องรอยดังกล่าว ที่อาจพบได้บนผิวพื้นโตะหรือเก้าอี้ด้วย หากพบว่ามีรอยปรากฏหรือสงสัยว่าอาจจะเป็น รอยที่เป็นประโยชน์ ก็ให้แจ้งหรือส่งผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจสอบวิเคราะห์</p>

๘.๔.๓ ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ

รายการ	รายละเอียด	สัญลักษณ์
๑.	ร่องรอยเครื่องมือ (Tool Marks) : สัมผัสที่บริเวณทางเข้าของคนร้าย เช่น ประตู หน้าต่าง ช่องลม เหล็กตัด ตู้อันชัก หรือที่เก็บทรัพย์สินซึ่งถูกงัดแงะ ฯลฯ	
๒.	รอยนิ้วมือแฝง / ฝ่าเท้าแฝง : สัมผัสบริเวณทางเข้า และใกล้ที่เก็บทรัพย์สิน	
๓.	เลือด / น้ำลาย: สัมผัสรอยเลือดและคราบน้ำลาย เช่น หลอด เครื่องดื่ม ก้นบุหรี่ กระจ่าง ขวดน้ำ ฯลฯ	
๔.	วัตถุระเบิด / สารระเบิด : อาจเกี่ยวข้องกับการระเบิดทำลาย สิ่งที่ใช้คุ้มครองทรัพย์สิน เช่น ตู้หรือห้องนิรภัย	
๕.	เส้นผม / เส้นขน : สัมผัสบริเวณทางเข้าและบริเวณใกล้ที่เก็บทรัพย์สิน	
๖.	รอยรองเท้า / รอยถุงมือ / รอยยางรถ : ตรวจสอบสัมผัสนอกอาคาร และภายในอาคาร	
๗.	กระจกและสีที่ติดอยู่ : หน้าต่าง บริเวณทางเข้า	
๘.	ฉนวนเส้นใยกันความร้อนของตู้เซฟที่ถูกงัดแงะ : อาจใช้เพื่อการเปรียบเทียบ	
๙.	เส้นใยต่างๆ : สัมผัสบริเวณใกล้ๆ ทางเข้า และบริเวณที่มีการเคลื่อนย้ายทรัพย์สิน	
๑๐.	รอยวัสดุที่แตกหักเสียหาย : เพื่อเปรียบเทียบร่องรอยของวัสดุที่แตกหักออกจากกัน ซึ่งอาจนำมาต่อเข้ารอยกันได้	

๘.๕ คดีอาชญากรรมรุนแรง (Crimes Of Violence)

ได้แก่ การฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาและไม่เจตนา การทำร้ายร่างกาย เป็นต้น โดยคดีอาชญากรรมรุนแรง แบ่งเป็น

๘.๕.๑ อาชญากรรมรุนแรงทั่วไป

รายการ Check list	รายละเอียด
๑.	แสวงหาข้อเท็จจริง : เกี่ยวกับเหตุการณ์ในคดีที่เกิดขึ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ก่อนจะเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุ
๒.	ประเมินเหตุการณ์ : เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุ ให้ประเมินสถานการณ์อย่างคร่าวๆ ว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง
๓.	จัดทำรายการปฏิบัติ : รวบรวมพยานหลักฐานตามลำดับขั้นตอนแนวทางที่กำหนดไว้ในรายการที่ต้องปฏิบัติ
๔.	ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ : กำหนดขอบเขตและกั้นบริเวณพื้นที่เกิดเหตุ เพื่อรักษาสถานที่เกิดเหตุ
๕.	ต้องมั่นใจว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับผิดชอบ ได้วางแนวป้องกันบริเวณที่ปิดกั้นไว้อย่างดี
๖.	ต้องมั่นใจว่า มีรายชื่อบุคคลที่เข้าไปในที่เกิดเหตุทุกคน
๗.	ถ้ามีเหตุใช้อาวุธปืน : ต้องรีบดำเนินการตรวจเก็บเฝ่าปืนจากคนที่เกี่ยวข้องทันที
๘.	บันทึกภาพเบื้องต้น : ให้ครอบคลุมบริเวณสถานที่เกิดเหตุโดยละเอียดด้วยกล้องภาพนิ่งและ VDO
๙.	กำหนดแผน : ตั้งสติ ใช้สมาธิวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งจินตนาการแผนประทุษกรรมของคนร้ายกำหนดแผนการทำงาน แล้วจึงลงมือปฏิบัติ
๑๐.	บันทึกเสียงขณะตรวจ : มีการบันทึกเสียงในเทประหว่างการปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆ ของการตรวจเก็บวัตถุพยาน การทำแผนที่เกิดเหตุ ควบคุมไปด้วยก็จะยิ่งเป็นการดี เพราะจะช่วยเก็บความจำเมื่อกลับไปออกรายงาน รวมทั้งสามารถใช้สืบค้นย้อนหลังเหตุการณ์และขั้นตอนที่อาจหลงลืมไม่ได้นำมาออกเป็นรายงาน

รายการ Check list	รายละเอียด
๑๑.	ผู้เชี่ยวชาญ : พนักงานสอบสวนสามารถร้องขอผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ แพทย์นิติเวช ผู้เชี่ยวชาญ DNA ผู้เชี่ยวชาญอาวุธปืน ฯลฯ
๑๒.	ทำแผนผัง : กำหนดจุดอ้างอิง วัดระยะ ระบุตำแหน่ง และวางป้ายลำดับวัตถุพยาน ในจุดที่พบและเก็บหลักฐาน แล้วสเก็ตซ์วาดเป็นภาพไว้
๑๓.	บันทึกภาพละเอียด : ถ่ายภาพวัตถุพยานทั้งหมดที่ตรวจพบก่อนทำการตรวจเก็บ ถ้าเป็นไปได้ควรเป็นช่างภาพผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมในการถ่ายภาพวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
๑๔.	ค้นหาวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ และทำการเก็บวัตถุพยานที่เกี่ยวข้องในคดี รวมทั้งตัวอย่างที่ต้องนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ ได้แก่ ลายพิมพ์นิ้วมือ DNA ของเหยื่อ ผู้ต้องสงสัย และพยานในที่เกิดเหตุ ฯลฯ โดยต้องคำนึงถึงเรื่องการหลีกเลี่ยงการปนเปื้อน
๑๕.	ทำรายการวัตถุพยาน : ทำบันทึกรายการ (List) วัตถุพยานที่ตรวจเก็บไว้ให้ครบถ้วนทุกรายการโดยให้ปรากฏรายละเอียดของวัตถุพยานแต่ละรายการไว้อย่างเพียงพอ แล้วส่งมอบวัตถุพยานให้พนักงานสอบสวน เพื่อส่งหน่วยงานตรวจพิสูจน์ต่อไป
๑๖.	ตรวจสอบทานการปฏิบัติ : ตรวจสอบเช็คลำดับขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ครั้งสุดท้ายก่อนออกจากที่เกิดเหตุ ต้องมั่นใจว่าไม่หลงลืม หรือพลาดดำเนินการใดๆ ที่สำคัญ รวมทั้งอาจจะมีการเก็บข้อมูลจากการซักถามบุคคลต่างๆ ในบริเวณที่เกิดเหตุไว้ด้วย เนื่องจากอาจมีบุคคลต้องสงสัยพยายามจะเข้าไปในที่เกิดเหตุหลังจากเจ้าหน้าที่กลับ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องพึงระมัดระวัง มิให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปทำลายคุณค่าของวัตถุพยานที่อาจใช้เป็นหลักฐานในคดี ไม่ว่าจะเป็นการกระทำด้วยเจตนาจงใจหรือไม่ก็ตาม

๘.๕.๒ การสืบสวนเกี่ยวกับคดีอาวุธปืน

รายการ Check list	รายละเอียด
๑.	ตรวจเก็บเขม่าปืน : ต้องรีบดำเนินการตรวจเก็บเขม่าปืนจากคนที่เกี่ยวข้องทันที
๒.	ตรวจหาเลือด : ตรวจหาเลือดของเหยื่อบนตัวของผู้ต้องสงสัย เช่น เลือดที่ออกจากบาดแผลของเหยื่ออาจกระเซ็นไปยังมือ เสื้อผ้า หรืออาวุธ ของผู้ต้องสงสัย ฯลฯ
๓.	ตีความและรักษา : วิเคราะห์รูปแบบการกระเซ็นของเลือดเพื่อประเมินเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และต้องรักษารอยกระเซ็นให้คงไว้โดยไม่ให้เกิดการปนเปื้อน
๔.	ประเมินระยะและทิศทางการยิง : ถ้าจำเป็นควรร้องขอผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธปืนมาช่วยประเมินระยะและทิศทางการยิง อีกทั้ง ควรตรวจสอบรูปแบบเขม่าดินปืนที่ติดอยู่ที่เสื้อผ้าเพื่อายต่อการตัดสินใจในเรื่องระยะการยิงและเพื่อที่จะเก็บเส้นใยที่ติดอยู่ ฯลฯ
๕.	ตรวจยึดและบันทึกสภาพอาวุธปืน ปดอกระสุน หัวกระสุน : บันทึกภาพและสเก็ตซ์ภาพ ควรวิเคราะห์เหตุการณ์ว่ามีโอกาสที่จะเป็นการฆ่าตัวตายหรือไม่ อย่างจับวัตถุพยานที่ตรวจยึดทั้งหมดด้วยมือเปล่าควรสวมถุงมือเพื่อป้องกันการทำลายรอยลายนิ้วมือแฝงและ DNA ที่อาจติดอยู่

๘.๕.๓ การสืบสวนเกี่ยวกับคดีที่มีผู้เสียชีวิต

รายการ Check list	รายละเอียด
สิ่งที่จะต้องทำอย่างเร่งด่วน : ตรวจสอบจุดที่สำคัญ ได้แก่ ถังขยะ รถที่จอดอยู่ นาฬิกา กลิ่น แสงสว่าง ทางเข้าออก ฯลฯ	
การชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุ	
๑.	ตรวจเก็บ : เส้นผมที่ร่วง และขณะชันสูตรพลิกศพ ตรวจหาเส้นใยที่อาจติดที่ตัวศพ หรือตามเส้นผมและเสื้อผ้า
๒.	บันทึกลักษณะการเสียชีวิต : ควรตรวจวัดอุณหภูมิและจดบันทึกเวลาที่มีการเสียชีวิต
๓.	เส้นผม : ให้ตรวจดูว่ามีบาดแผลอยู่บริเวณศีรษะที่ถูกเส้นผมปิดบังหรือไม่ มีรอยเส้นผมที่ถูกกระชากหรือไม่ หรือมีสิ่งแปลกปลอมอยู่ที่ผมบ้างหรือไม่
๔.	ตรวจสอบบริเวณหู : ว่ามีเลือดไหลหรือไม่
๕.	ตรวจสอบเยื่อหูตา : มีเลือดออกที่เยื่อหูตาหรือไม่
๖.	ตรวจสอบภายในจมูกและรูจมูก : มีเลือดหรือร่องรอยหรือบาดแผลหรือไม่
๗.	ตรวจสอบปาก : มีสิ่งแปลกปลอมในช่องปากหรือไม่
๘.	ตรวจสอบคอ : มีร่องรอยการขีดข่วน มีรอยจุดแดง หรือมีร่องรอยการถูกรัดคอหรือไม่
๙.	ตรวจสอบแขน : มีรอยฟกช้ำที่เกิดจากการถูกทำร้ายหรือไม่
๑๐.	ตรวจสอบร่องรอย : รอยเข็มฉีดยา โดยเฉพาะที่ข้อพับแขน
๑๑.	ตรวจสอบข้อมือ : มีร่องรอยบาดแผลเก่า/ใหม่ หรือไม่
๑๒.	ตรวจสอบมือและเล็บ : มีอาการบาดเจ็บจากการต่อสู้หรือไม่ เช่น อากาศบวม มีเส้นผมหรือชิ้นเนื้อติดอยู่หรือไม่ ควรใช้ถุงกระดาษห่อมือเพื่อที่จะหาวัตถุพยานต่อไปในขั้นตอนการผ่าชันสูตรศพ

รายการ Check list		รายละเอียด
	๑๓.	ตรวจสอบทั้งด้านหน้าและด้านหลังของศพ จากหัวไปถึงปลายเท้า
	๑๔.	ตรวจสอบขาและเท้า : มีเลือดออกที่ฝ่าเท้าหรือไม่ มีรอยหรือบาดแผลที่ชี้ให้เห็นว่าศพ ถูกลากหรือไม่
การตรวจสอบเสื้อผ้าผู้เสียชีวิต		
	๑.	บรรยายและถ่ายภาพรายละเอียดของเสื้อผ้า : ทั้งขณะอยู่ในที่เกิดเหตุและอาจต้องไปดูในขณะที่ผ่าชันสูตรศพ เพื่อให้ได้รายละเอียดเสื้อผ้าที่สมบูรณ์ขึ้น ให้ดูรอยพับ รอยฉีกขาด รอยรูกระสุน การกระเซ็นของเลือด สิ่งสกปรกติดอยู่กับเสื้อ ฯลฯ
	๒.	ตรวจสอบกระเป๋าเสื้อผ้า : บันทึกรายการสิ่งที่ตรวจพบ
	๓.	ตรวจสอบตัวเสื้อผ้า : พบรอยคราบเลือด และรอยคราบอื่นใดหรือไม่
	๔.	เสื้อผ้าควรจะส่งไปพร้อมกับการนำศพไปผ่าชันสูตรด้วย

๘.๕.๔ ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์

รายการ	รายละเอียด	
๑.	<p>การหลีกเลี่ยงการปนเปื้อน : ในคดีอาชญากรรมรุนแรงโดยส่วนใหญ่จะพบพยานหลักฐานจำนวนมาก จึงควรระวังไม่ให้เกิดการปนเปื้อนที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อพยานหลักฐาน ดังนั้นวัตถุพยานที่เก็บจากบุคคลคนละคนกัน ทั้งเหยื่อ ผู้ต้องสงสัย ต้องแยกหีบห่อกันและต้องฉีกให้มิดชิด ควรรีบเก็บเส้นใยบนตัวบุคคลนั้นๆ ขณะอยู่ในที่เกิดเหตุ วัตถุพยานที่อยู่คนละที่กัน เช่น จากสถานที่เกิดเหตุ บ้านผู้ต้องสงสัย บ้านของเหยื่อ ควรจะต้องเก็บแยกกันโดยเจ้าหน้าที่คนละคน</p>	
๒.	<p>การตรวจเก็บเขม่าปืน : ถ้ามีเหตุยิงกัน ต้องตรวจเก็บเขม่าปืนที่มีมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยเร็วที่สุดควรตรวจเก็บเขม่าปืนจากมือผู้เสียชีวิตด้วย เพื่อตัดประเด็นการฆ่าตัวตาย</p>	
๓.	<p>เอกสารภาพถ่าย : การถ่ายภาพในที่เกิดเหตุเพื่อรวบรวมเข้าสำนวนเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการสืบสวนสอบสวน และควรใช้การบันทึกวิดีโอร่วมด้วย</p>	
๔.	<p>การวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ : การจำลองเหตุการณ์เสมือนจริงของคดีอาชญากรรมรุนแรงมีความสำคัญมากกว่าอื่นๆ เพื่อศาลจะได้นำมาพิจารณาว่าคำให้การของผู้ต้องหามีความเป็นไปได้ตามที่เจ้าหน้าที่ได้จำลองเหตุการณ์หรือไม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องควรทำนอกเหนือจากการเก็บและรักษาวัตถุพยาน การวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุอย่างรอบคอบจะทำให้เห็นว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่แท้จริงเป็นอย่างไรและสามารถสร้างให้ศาลเชื่อมั่นในการพิพากษาคดี</p>	
๕.	<p>อาวุธ : การตรวจเก็บต้องดำเนินการให้มีความปลอดภัย ควรใช้ถุงมือจับบริเวณพื้นผิวขรุขระ หรือตรงสายรัด (ถ้ามี) ลำดับแรกควรตรวจสอบว่ายังมีหรือพบปลอกกระสุนในรังเพลิงหรือไม่ อย่างนำเอาดินสอ ปากกา สอดไปในรู ลากล่องหรือโกป็น อย่าถืออาวุธชี้ไปทางบุคคลอื่น ตรวจสอบปุ่มล๊อคโกป็น หมุดสัญญาณ ตำแหน่งของสไลด์ป็น และแมกกาซีน อยู่ในตำแหน่งที่ปลอดภัยหรือไม่</p>	

รายการ	รายละเอียด
๖	<p>การเปลี่ยนแปลงหลังการเสียชีวิต : ถ้ามีการพบศพต้องรีบบันทึกการเปลี่ยนแปลงของร่างกายหลังการเสียชีวิตเพื่อระยะเวลาการตาย การชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุต้องทำร่วมกับแพทย์นิติเวช ถ้ามีเหตุอันควรสงสัย เช่น สภาพเน่าเปื่อยที่ผิดปกติ หรือพบบาดแผลรุนแรงที่ชัดเจน พนักงานสอบสวนสามารถร้องขอเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเข้าร่วม และควรส่งศพไปตรวจที่นิติเวช เพื่อให้แพทย์ผ่าชันสูตรศพหาสาเหตุการตายที่ชัดเจน การเปลี่ยนแปลงของร่างกายหลังการเสียชีวิตแบ่งออกเป็น ๒ ช่วงเวลา ดังนี้</p> <p>๖.๑ การเปลี่ยนแปลงร่างกายหลังเสียชีวิตช่วงต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - เลือดในร่างหยุดหมุนเวียน - หยุดหายใจ - ระบบประสาทไม่ทำงาน - กล้ามเนื้อคลายตัว - มีการเปลี่ยนแปลงที่ม่านตา <p>๖.๒ การเปลี่ยนแปลงร่างกายหลังเสียชีวิตช่วงท้าย</p> <ul style="list-style-type: none"> - Livor Mortis รอยจ้ำหลังการตาย เกิดจากการตกของเม็ดเลือดแดงตามแรงโน้มถ่วง - Rigor Mortis การแข็งตัวของศพ - Algor Mortis การเย็นตัวของศพ - Decomposition การเน่าเปื่อยของศพ

๘.๕.๕ ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ

รายการ	รายละเอียด	สัญลักษณ์
๑.	เลือด / น้ำลาย / คราบอสุจิ เช่น บนกันบูทหรือ หลอด ขวดน้ำ กระจกขาโต๊ะ ที่นอน เสื้อผ้า ฯลฯ	
๒.	รอยนิ้วมือแฝง / ฝ่าเท้าแฝง : สังเกตบริเวณทางเข้า และบริเวณ พบศพ บนตัวศพ และบนตัวอาวุธ	
๓.	รอยรองเท้า / รอยถุงมือ / รอยยางรถ : ตรวจสอบสังเกตทั้งภายนอก อาคารและภายในอาคาร	
๔.	อาวุธต่างๆ : ที่ตกอยู่ หรือคาดว่าน่าจะมีส่วนทำร้ายเหยื่อ	
๕.	ร่องรอยเครื่องมือ (Tool Marks) : สังเกตที่บริเวณทางเข้าของ คนร้าย เช่น ประตู หน้าต่าง ช่องลม เหล็กตัด หรือสิ่งของที่เห็นว่า มีร่องรอยถูกงัดแงะ	
๖.	รอยวัสดุที่ฉีกขาดหรือแตกหักเสียหาย : เพื่อเปรียบเทียบร่องรอย ของวัสดุที่แตกหักออกจากกันซึ่งอาจนำมาต่อเข้ารอยกันได้	
๗.	เส้นใยต่างๆ : ทั้งที่ตัวเหยื่อ ผู้ต้องสงสัย บุคคลในที่เกิดเหตุ และ บนพื้น ผนัง และบนสิ่งของที่อยู่ในที่เกิดเหตุ	
๘.	เส้นผม / เส้นขน : ทั้งที่ตัวเหยื่อ ผู้ต้องสงสัย บุคคลในที่เกิดเหตุ และบนพื้น ผนัง และบนสิ่งของที่อยู่ในที่เกิดเหตุ	
๙.	เสื้อผ้า : จากเหยื่อ ผู้ต้องสงสัย บุคคลในที่เกิดเหตุ	
๑๐.	กระจกและสีที่ติดอยู่ : หน้าต่าง บริเวณทางเข้า	

รายการ	รายละเอียด	สัญลักษณ์
๑๑.	เม็ดยา หรือ สารละลาย : ที่วางอยู่ในที่เกิดเหตุที่ดูแล้วผิดปกติ	
๑๒.	เขม่าปืน : ที่มีผู้เกี่ยวข้อง / เขม่าดินปืน : ที่บริเวณเกิดเหตุ	

๘.๖ คดีฆ่าตัวตาย (Suicide)

๘.๖.๑ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ

รายการ Check list	รายละเอียด
๑.	แสวงหาข้อเท็จจริง : เกี่ยวกับเหตุการณ์ในคดีที่เกิดขึ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ก่อนจะเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุและข้อมูลจากเจ้าหน้าที่คนแรกไปถึงที่เกิดเหตุ และเจ้าหน้าที่อื่นหรือพยานในที่เกิดเหตุ
๒.	ประเมินเหตุการณ์ : เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุ ให้ประเมินสถานการณ์อย่างคร่าวๆ ว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง ยังไม่ควรตัดเรื่องการฆาตกรรมและการทำร้ายร่างกายออกไป
๓.	บันทึกภาพเบื้องต้น : บันทึกภาพให้ครอบคลุมบริเวณสถานที่เกิดเหตุด้วยกล้องภาพนิ่ง และ VDO
๔.	บันทึกการตรวจสอบเบื้องต้น : ควรบันทึกตั้งแต่เริ่มแรกต่อเนื่องไปจนจบ อาจใช้การอัดเสียงบันทึก
๕.	ตัดสินใจ : จำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาอื่นๆ หรือไม่ นอกจาก แพทย์นิติเวช และเจ้าหน้าที่ตรวจที่เกิดเหตุ
๖.	บันทึกการเปลี่ยนแปลงหลังการเสียชีวิต : ควรดูว่าตัวเย็นมากน้อยเพียงใดแล้วบันทึกเวลาขณะนั้น
๗.	ถ้าเป็นเหตุฆาตกรรม : ต้องตัดเชือกเพื่อให้รอยผูกยังคงอยู่และต้องไม่จับเชือกด้วยมือเปล่า
๘.	เส้นผม : ให้ตรวจดูว่ามีบาดแผลอยู่บริเวณศีรษะที่ถูกเส้นผมปิดบังหรือไม่ มีรอยเส้นผมที่ถูกกระชากหรือไม่ หรือมีสิ่งแปลกปลอมอยู่ที่ผมบ้างหรือไม่
๙.	ตรวจสอบบริเวณหู : มีเลือดไหลหรือไม่
๑๐.	ตรวจสอบเยื่อบุตา : มีเลือดออกที่เยื่อบุตาหรือไม่

รายการ Check list	รายละเอียด
๑๑.	ตรวจสอบภายในจมูกและรูจมูก : มีเลือดหรือร่องรอยหรือบาดแผลหรือไม่
๑๒.	ตรวจสอบปาก : มีสิ่งแปลกปลอมในช่องปากหรือไม่
๑๓.	ตรวจสอบคอ : มีร่องรอยการขีดข่วน มีรอยจุดแดง หรือมีร่องรอยการถูกรัดคอหรือไม่
๑๔.	ตรวจสอบแขน : มีรอยฟกช้ำที่เกิดจากการถูกทำร้ายหรือไม่
๑๕.	ตรวจสอบร่องรอย : รอยเข็มฉีดยา โดยเฉพาะที่ข้อพับแขน
๑๖.	ตรวจสอบข้อมือ : มีร่องรอยบาดแผลเก่า/ใหม่ หรือไม่
๑๗.	ตรวจสอบมือและเล็บ : มีอาการบาดเจ็บจากการต่อสู้หรือไม่ เช่น อาการบวม มีเส้นผมหรือชิ้นเนื้อติดอยู่หรือไม่ ถ้าเป็นคดีถึงตายให้เก็บเขม่าดินปืนที่มีผู้ตาย
๑๘.	ควรรวใช้ถุงกระดาษห่อมือเพื่อที่จะหาวัตถุพยาน ได้แก่ ชิ้นเนื้อ เส้นผม เส้นใย ฯลฯ ในขั้นตอนการผ่าชันสูตรศพ
๑๙.	ตรวจสอบทั้งด้านหน้าและด้านหลังของศพ จากหัวไปถึงปลายเท้า
๒๐.	ตรวจสอบขาและเท้า : มีเลือดออกที่ฝ่าเท้าหรือไม่ มีรอยหรือบาดแผลที่ชี้ให้เห็นว่าศพถูกลากหรือไม่
๒๑.	บรรยายและถ่ายภาพรายละเอียดของเสื้อผ้า : ทั้งขณะอยู่ในที่เกิดเหตุและอาจต้องไปดูในขณะผ่าชันสูตรศพเพื่อให้ได้รายละเอียดเสื้อผ้าที่สมบูรณ์ขึ้น ให้ดูรอยพับ รอยฉีกขาด รอยรูกระสุน การกระเซ็นของเลือด สิ่งสกปรก เป็นต้น
๒๒.	ตรวจสอบกระเป๋าเสื้อผ้า : บันทึกรายการสิ่งที่ตรวจพบ
๒๓.	ตรวจสอบตัวเสื้อผ้า : พบรอยคราบเลือด และรอยคราบอื่นใดหรือไม่

๘.๖.๒ ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์

รายการ	รายละเอียด	
๑.	<p>การตรวจเก็บเขม่าปืน : ถ้ามีเหตุยิงกัน ต้องตรวจเก็บเขม่าปืนที่มีมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยเร็วที่สุด ควรตรวจเก็บเขม่าปืนจากมือผู้เสียชีวิตด้วยเพื่อตัดประเด็นการฆ่าตัวตาย</p>	
๒.	<p>เอกสารภาพถ่าย : การถ่ายภาพในที่เกิดเหตุเพื่อรวบรวมเข้าสำนวนเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการสืบสวนสอบสวน และควรใช้การบันทึกวิดีโอร่วมด้วย</p>	
๓.	<p>ห่วงโซ่ของเหตุการณ์ (The chain of events) : เพื่อพิสูจน์เป็นการฆ่าตัวตายจริงและมีข้อเท็จจริงที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าไม่ใช่การฆาตกรรมหรือการทำร้ายร่างกาย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจำลองเหตุการณ์ นอกเหนือจากการตรวจเก็บและรักษาวัตถุพยาน การวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุอย่างรอบคอบจะทำให้เห็นว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่แท้จริงเป็นอย่างไรและสามารถสร้างให้ศาลเชื่อมั่นในการพิพากษาคดี</p>	
๔.	<p>อาวุธ : การตรวจเก็บอาวุธต้องดำเนินการให้มีความปลอดภัย ควรใช้ถุงมือจับบริเวณพื้นผิวขรุขระ หรือตรงสายรัด (ถ้ามี) ลำดับแรกควรตรวจสอบว่ายังมีหรือพบปลอกกระสุนในรังเพลิงหรือไม่ อย่าเอาดินสอปากกา สอดไปในรูลำกล้องหรือไกปืน อย่าถืออาวุธชี้ไปทางบุคคลอื่น อาจทำให้เกิดอันตรายจากอุบัติเหตุ ตรวจสอบปุ่มล็อกไกปืน หมุดสัญญาณ ตำแหน่งของสไลด์ปืน และแมกกาซีน อยู่ในตำแหน่งที่ปลอดภัยหรือไม่</p>	
๕.	<p>การเปลี่ยนแปลงหลังการเสียชีวิต : ถ้ามีการพบศพต้องรีบบันทึกการเปลี่ยนแปลงของร่างกายหลังการเสียชีวิตเพื่อระยะเวลาการตาย การชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุต้องทำร่วมกับแพทย์นิติเวช ถ้ามีเหตุอันควรสงสัย เช่น สภาพเน่าเปื่อยที่ผิดปกติหรือพบบาดแผลรุนแรงที่ชัดเจน พนักงานสอบสวนสามารถร้องขอเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเข้าร่วม และควรส่งศพไปตรวจที่นิติเวชเพื่อให้แพทย์ผ่าชันสูตรศพหาสาเหตุการตายที่ชัดเจน</p>	

รายการ	รายละเอียด
	<p>การเปลี่ยนแปลงของร่างกายหลังการเสียชีวิตแบ่งออกเป็น ๒ ช่วงเวลา ดังนี้</p> <p>๕.๑ การเปลี่ยนแปลงร่างกายหลังเสียชีวิตช่วงต้น</p> <ul style="list-style-type: none">- เลือดในร่างกายหยุดหมุนเวียน- หยุดหายใจ- ระบบประสาทไม่ทำงาน- กล้ามเนื้อคลายตัว- มีการเปลี่ยนแปลงที่ม่านตา <p>๕.๒ การเปลี่ยนแปลงร่างกายหลังเสียชีวิตช่วงท้าย</p> <ul style="list-style-type: none">- Livor Mortis รอยจ้ำหลังการตาย เกิดจากการตกของเม็ดเลือดแดงตามแรงโน้มถ่วง- Rigor Mortis การแข็งตัวของศพ- Algor Morts การเย็นตัวของศพ- Decomposition การเน่าเปื่อยของศพ

๘.๖.๓ ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ

รายการ	รายละเอียด	สัญลักษณ์
๑.	เลือด / น้ำลาย / คราบอสุจิ เช่น บนกันบูทหรือ หลอดเครื่องดื่ม กระจก ขวดน้ำ กระดาษชำระ บริเวณที่นอน เสื้อผ้า ฯลฯ	
๒.	รอยนิ้วมือแฝง / ฝ่าเท้าแฝง : สังเกตบริเวณทางเข้า และบริเวณ พบศพ บนตัวศพ และบนตัวอาวุธ	
๓.	รอยรองเท้า / รอยถุงมือ / รอยยางรถ : ตรวจสอบสังเกตทั้งภายนอก อาคารและภายในอาคาร	
๔.	อาวุธต่างๆ : ที่ตกอยู่ หรือคาดว่าน่าจะมีส่วนทำร้ายเหยื่อ	
๕.	เสื้อผ้า : จากเหยื่อ ผู้ต้องสงสัย บุคคลในที่เกิดเหตุ	
๖.	เม็ดยา หรือ สารละลาย : ที่วางอยู่ในที่เกิดเหตุ	
๗.	รอยวัสดุที่ฉีกขาดหรือแตกหักเสียหาย : เพื่อเปรียบเทียบร่องรอยของ วัสดุที่แตกหักออกจากกันซึ่งอาจนำมาต่อเข้ารอยกันได้	
๘.	จดหมาย ไฟล์ในคอมพิวเตอร์ ข้อความใน Email ฯลฯ	

๘.๗ คดีความผิดทางเพศ (Sexual offences)

กรณีความผิดเกี่ยวกับเพศ วัตถุประสงค์ที่ตัวเหยื่อจะเป็นวัตถุประสงค์ที่มีความสำคัญและมีคุณค่ามาก ดังนั้น การเก็บและรักษาวัตถุประสงค์ที่อยู่บนตัวศพจะต้องดำเนินการเหมือนการตรวจสถานที่เกิดเหตุ และต้องระมัดระวังในเรื่องการปนเปื้อน

๘.๗.๑ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ

รายการ Check list	รายละเอียด
๑.	แสวงหาข้อเท็จจริง : เกี่ยวกับเหตุการณ์ในคดีที่เกิดขึ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ก่อนจะเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุและข้อมูลจากเจ้าหน้าที่คนแรกที่ไปถึงที่เกิดเหตุ และเจ้าหน้าที่อื่นหรือพยานในที่เกิดเหตุ
๒.	ประเมินเหตุการณ์ : เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุ ให้ประเมินสถานการณ์อย่างคร่าวๆ ว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง ยังไม่ควรตัดเรื่องการฆาตกรรมและการทำร้ายร่างกายออกไป
๓.	เริ่มบันทึกการปฏิบัติงาน
๔.	ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ : ต้องขอยกการปิดกั้นจากศพออกไปให้ครอบคลุมพื้นที่ที่คาดว่าอาจพบพยานหลักฐาน
๕.	บันทึกภาพเบื้องต้น : บันทึกภาพให้ครอบคลุมบริเวณสถานที่เกิดเหตุด้วยกล้องภาพนิ่ง และ VDO
๖.	เริ่มวางแผน : ควรจะเริ่มตรวจวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุจากบริเวณใดก่อน
๗.	บันทึกการตรวจสอบเบื้องต้น : ควรบันทึกตั้งแต่เริ่มแรกต่อเนื่องไปจนจบ อาจใช้การอัดเสียงบันทึก
๘.	ตัดสินใจ : จำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาอื่นๆ หรือไม่ นอกจากแพทย์นิติเวช และเจ้าหน้าที่ตรวจที่เกิดเหตุ

รายการ Check list		รายละเอียด
๙.		บันทึกภาพละเอียด : ถ่ายภาพวัตถุพยานทั้งหมดที่ตรวจพบก่อนทำการตรวจเก็บ ถ้าเป็นไปได้ควรเป็นช่างภาพผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมในการถ่ายภาพวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
๑๐.		ค้นหาวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ และทำการเก็บวัตถุพยานที่เกี่ยวข้องในคดี รวมทั้งตัวอย่างที่ต้องนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ ได้แก่ ลายพิมพ์นิ้วมือ DNA ของเหยื่อ ผู้ต้องสงสัย และพยานในที่เกิดเหตุ ฯลฯ โดยต้องคำนึงถึงเรื่องการหลีกเลี่ยงการปนเปื้อน
๑๑.		ทำรายการวัตถุพยาน : ทำบันทึกรายการ (List) วัตถุพยานที่ตรวจเก็บไว้ให้ครบถ้วนทุกรายการโดยให้ปรากฏรายละเอียดของวัตถุพยานแต่ละรายการไว้อย่างเพียงพอแล้วส่งมอบวัตถุพยานให้พนักงานสอบสวน เพื่อส่งหน่วยงานตรวจพิสูจน์ต่อไป
๑๒.		ตรวจสอบทานการปฏิบัติ : ตรวจเช็คลำดับขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ครั้งสุดท้ายก่อนออกจากที่เกิดเหตุ ต้องมั่นใจว่าไม่หลงลืม หรือพลาดดำเนินการใดๆ ที่สำคัญ รวมทั้งอาจจะมีการเก็บข้อมูลจากการซักถามบุคคลต่างๆ ในบริเวณที่เกิดเหตุไว้ด้วย เนื่องจากอาจมีบุคคลต้องสงสัยพยายามจะเข้าไปในที่เกิดเหตุหลังจากเจ้าหน้าที่กลับ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องพึงระมัดระวัง มิให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปทำลายคุณค่าของวัตถุพยานที่อาจใช้เป็นหลักฐานในคดี ไม่ว่าจะเป็นการกระทำด้วยเจตนาจงใจหรือไม่ก็ตาม

๘.๗.๒ ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์

รายการ	รายละเอียด
๑.	<p>การหลีกเลี่ยงการปนเปื้อน : การสืบสวนสอบสวนที่เกิดเหตุที่เกี่ยวข้องกับคดีอาชญากรรมรุนแรง โดยส่วนใหญ่จะพบพยานหลักฐานจำนวนมาก การระวังไม่ให้เกิดการปนเปื้อนจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อพยานหลักฐาน ดังนั้นการเก็บวัตถุพยานจากบุคคลคนละคนกัน ทั้งเหยื่อ ผู้ต้องสงสัย ผู้ที่เกี่ยวข้องในที่เกิดเหตุ ต้องแยกหีบห่อกันและต้องผนึกให้มิดชิด ควรรีบเก็บเส้นใยบนตัวบุคคลนั้นๆ ขณะอยู่ในที่เกิดเหตุ วัตถุพยานที่อยู่คนละที่กัน เช่น จากสถานที่เกิดเหตุ บ้านผู้ต้องสงสัย บ้านของเหยื่อ ควรจะต้องเก็บแยกกันโดยเจ้าหน้าที่คนละคน</p>
๒.	<p>เอกสารภาพถ่าย : การถ่ายภาพในที่เกิดเหตุเพื่อรวบรวมเข้าสำนวนเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการสืบสวนสอบสวน และควรใช้การบันทึกวิดีโอร่วมด้วย</p>
๓.	<p>คนที่เกี่ยวข้องในที่เกิดเหตุ : ต้องส่งทั้งเหยื่อและผู้ต้องสงสัยไปตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลโดยเร็วที่สุด โดยแจ้งแพทย์ผู้ตรวจให้บันทึกการตรวจและรายละเอียดวัตถุพยานที่พบ รวมถึงวิธีการตรวจ หลังจากตรวจร่างกาย ควรเข้าร่วมปฏิบัติกับแพทย์ด้วยการให้ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อง่ายต่อการประเมินคุณค่าของวัตถุพยานว่าควรจะมีอะไรบ้างที่ตัวเหยื่อและผู้ต้องสงสัย แล้วรวบรวมส่งต่อไปที่ห้องปฏิบัติการพิสูจน์หลักฐานต่อไป มั่นใจว่าบันทึกร่องรอยบาดแผลไว้เรียบร้อยแล้ว และระมัดระวังการปนเปื้อน</p>

๘.๗.๓ ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ

รายการ	รายละเอียด	สัญลักษณ์
๑.	เลือด / น้ำลาย / คราบอสุจิ เช่น บนกันบูหรือ หลอดเครื่องดื่ม กระจปอง ขวดน้ำ กระจดาษชำระ บริเวณที่นอน เสื้อผ้า ฯลฯ	
๒.	รอยนิ้วมือแฝง / ฝ่าเท้าแฝง : สังกตบริเวณทางเข้า และบริเวณพบศพ บนตัวศพ และบนตัวอาวุธ	
๓.	รอยรองเท้า / รอยถุงมือ / รอยยางรถ : ตรวจจับทั้งภายนอกอาคาร และภายในอาคาร	
๔.	เม็ดยา หรือ สารละลาย : ที่วางอยู่ในที่เกิดเหตุ	
๕.	เส้นใยต่างๆ : ทั้งที่ตัวเหยื่อ ผู้ต้องสงสัย บุคคลในที่เกิดเหตุ และบนพื้น ผืนง และบนสิ่งของที่อยู่ในที่เกิดเหตุ	
๖.	เส้นผม / เส้นขน : ทั้งที่ตัวเหยื่อ ผู้ต้องสงสัย บุคคลในที่เกิดเหตุ และบนพื้น ผืนง และบนสิ่งของที่อยู่ในที่เกิดเหตุ	
๗.	เสื้อผ้า : จากเหยื่อ ผู้ต้องสงสัย บุคคลในที่เกิดเหตุ	

๘.๘ คดียาเสพติด (Drug-related Crime)

หมายเหตุ : แนวทางการตรวจคดียาเสพติดในที่นี้ รวมถึงการตรวจยาพิษ การผลิตยาเสพติด และการผลิตแอลกอฮอล์ที่ผิดกฎหมายด้วย

การค้ายาเสพติดบ่อยครั้งที่อาจพบโดยบังเอิญจากการไปทำคดีอื่นๆ เช่น คดีทะเลาะวิวาท คดีทารุณกรรม หรือคดีทำร้ายร่างกาย เป็นต้น ดังนั้น เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุคดีดังกล่าว ควรตรวจสอบว่าผู้ก่อเหตุเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือไม่ โดยอาจสังเกตว่าพบสิ่งที่มีลักษณะเป็น ผงขาว เม็ดยา หลอดแก้ว ฯลฯ บ้างหรือไม่ รวมถึงสิ่งห่อหุ้มหรือภาชนะที่มักใช้บรรจุยาเสพติด เช่น

- ถุงซิปล็อค และถุงพลาสติกเล็กๆ
- แคปซูลที่ไม่มีสี บางครั้งก็มีการห่อหุ้มด้วยพอยล์
- กระจก หลอด ใบมีดโกน ที่ใช้ในการเสพโคเคน
- ห่อกระดาษกรอง
- เข็มฉีดยา
- ซ้อนที่มีรอยไหม้ ฯลฯ

สถานที่ผลิตยาเสพติด

การเข้าไปตรวจเก็บวัตถุพยานในสถานที่ผลิตยาเสพติดต้องใช้ความระมัดระวังอย่างมากจากสิ่งต่างๆ ดังนี้

- กั๊กดัก
- คนร้ายมีปืน
- คนร้ายมีการใช้สารเคมีเป็นอาวุธ
- สารพิษต่างๆ เช่น สารกัดกร่อน สารไวไฟ สารอันตราย และสารระเบิด
- อากาศภายในจะมีสารเคมีและสารละลายปนเปื้อนอยู่
- แก๊สไฮโดรเจนที่อาจเกิดระเบิด ดังนั้น อย่าเปิดสวิตช์ไฟ หรือ ทำให้เกิดประกายไฟ

สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดจะมีการผสมของสารเคมีหลายตัวในขั้นตอนการผลิต อาจมีสารเคมีบางตัวที่อาจจะเกิดการระเบิด ติดไฟ หรือทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้เข้าไปในบริเวณนั้น ดังนั้น ควรประสานข้อมูลกับเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานหรือผู้เชี่ยวชาญ

สถานที่ผลิตเหล้าหรือแอลกอฮอล์ผิดกฎหมาย

การเข้าตรวจสอบสถานที่ผลิตเหล้าหรือแอลกอฮอล์ผิดกฎหมายให้ระวังในเรื่องอันตรายจากการเกิดไฟไหม้จากพวกแอลกอฮอล์และสารระเหยที่อยู่ในกระบวนการผลิต ถ้ามีการผลิตเหล้าผิดกฎหมายจำนวนมากในสถานที่แคบ อาจจะทำให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ปริมาณมาก

และก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้เข้าไปในบริเวณ อาการที่เกิดจากพิษของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ได้แก่ หายใจลำบาก วิงเวียน คลื่นไส้

ในสถานที่ผลิตเหล็กหรือแอลกอฮอล์ คือ เอทานอลที่เกิดจากปฏิกิริยาของเอทิลอะซิเตต และโซเดียมไฮดรอกไซด์ โดยเอทิลอะซิเตตที่เข้มข้นสามารถเกิดเปลวไฟที่รุนแรง และความร้อนของภาชนะปิดที่บรรจุเอทิลอะซิเตตสามารถระเบิดได้ ส่วนโซเดียมไฮดรอกไซด์เป็นสารที่กัดกร่อน

๘.๘.๑ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ

รายการ Check list	รายละเอียด
๑.	แสวงหาข้อเท็จจริง : เกี่ยวกับเหตุการณ์ในคดีที่เกิดขึ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ก่อนจะเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุและข้อมูลจากเจ้าหน้าที่คนแรกที่ไปถึงที่เกิดเหตุ และเจ้าหน้าที่อื่นหรือพยานในที่เกิดเหตุ
๒.	ตัดสินใจ : จำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาอื่นๆ หรือไม่ เช่น ผู้เชี่ยวชาญทางเคมี หน่วยเก็บกู้วัตถุระเบิด ถ้าจำเป็นต้องประสานงานให้ผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมตรวจที่เกิดเหตุด้วย
๓.	เริ่มบันทึกการปฏิบัติงาน
๔.	ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ: ต้องขยายการปิดกั้นจากศพออกไปให้ครอบคลุมพื้นที่ที่คาดว่าอาจพบพยานหลักฐาน
๕.	ตรวจสอบเรื่องความปลอดภัย : สวมใส่ชุดป้องกันที่เหมาะสม เจ้าหน้าที่ควรตรวจสอบหรือวางแนวป้องกันสิ่งทีอาจเป็นอันตรายต่อผู้เชี่ยวชาญเคมีที่เข้าไปปฏิบัติงานตรวจยึดสารเคมีต่างๆ
๖.	ต้องปิดอุปกรณ์เครื่องทำความร้อน และห้ามปิดน้ำหรือหล่อเย็นรวมทั้งพัดลมระบายอากาศ
๗.	บันทึกชื่อผู้เข้าที่เกิดเหตุ : ให้มีการทำบันทึกรายชื่อว่ามีบุคคลใดบ้างเข้าไปบริเวณสถานที่เกิดเหตุ

รายการ Check list		รายละเอียด
	๘.	บันทึกภาพเบื้องต้น : บันทึกภาพให้ครอบคลุมบริเวณสถานที่เกิดเหตุด้วยกล้องภาพนิ่ง และ VDO
	๙.	เริ่มวางแผนการปฏิบัติงาน
	๑๐.	บันทึกการตรวจสอบเบื้องต้น : ควรบันทึกตั้งแต่เริ่มแรกต่อเนื่องไปจนจบ อาจใช้การอัดเสียงบันทึก และบันทึกภาพละเอียด โดยถ่ายภาพวัตถุพยานทุกชิ้น ก่อนทำการตรวจเก็บรวบรวมถึงอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตทั้งหมด ควรเป็นช่างภาพผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมในการถ่ายภาพวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
	๑๑.	ทำแผนผัง : กำหนดจุดอ้างอิง วัดระยะ ระบุตำแหน่ง และวางป้ายลำดับวัตถุพยาน ในจุดที่พบและเก็บหลักฐาน แล้วสเก็ตซ์วาดเป็นภาพไว้
	๑๒.	ค้นหาและเก็บรวบรวม : วัตถุพยานและสิ่งของที่อาจใช้เป็นวัตถุพยานหรือหลักฐานอ้างอิง ควรเก็บรวบรวมไว้ให้ได้มากที่สุด
	๑๓.	ทำรายการวัตถุพยาน : ทำบันทึกรายการ (List) วัตถุพยานที่ตรวจเก็บไว้ให้ครบถ้วนทุกรายการ
	๑๔.	สอบทานการปฏิบัติ : ตรวจเช็คลำดับขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ครั้งสุดท้ายก่อนออกจากที่เกิดเหตุ ต้องมั่นใจว่าไม่หลงลืม หรือพลาดดำเนินการใดๆ ที่สำคัญ รวมทั้งอาจจะมีการเก็บข้อมูลจากการซักถามบุคคลต่างๆ ในบริเวณที่เกิดเหตุไว้ด้วย เนื่องจากอาจมีบุคคลต้องสงสัยพยายามจะเข้าไปในที่เกิดเหตุหลังจากเจ้าหน้าที่กลับ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องพึงระมัดระวัง มิให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปทำลายคุณค่าของวัตถุพยานที่อาจใช้เป็นหลักฐานในคดี ด้วยการสัมผัสหยาบหรือเคลื่อนย้าย ไม่ว่าจะเป็นการกระทำด้วยเจตนาจงใจหรือไม่ก็ตาม

๘.๘.๒ การตรวจค้นวัตถุพยานและการป้องกัน

รายการ	รายละเอียด
๑.	ตรวจยึดเอกสาร : เกี่ยวกับคนหรือบริษัทที่เป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ซื้อ ได้แก่ ใบเสร็จรับเงิน บิล เอกสารการขนส่ง ฯลฯ
๒.	สถานที่ผลิตยาเสพติด : ให้เก็บตัวอย่างจากขั้นตอนกระบวนการผลิตแต่ละขั้นตอน ควรเก็บตัวอย่างจากสิ่งที่จะนำไปปนเปื้อนบนผิวของท่อระบายอากาศ พัดลมระบายอากาศ ยางกันน้ำซีม เป็นต้น ให้ใช้สำลีพันปลายไม้ชุบแอลกอฮอล์ ๘๐% เช็ดคราบสารเคมี หรือยาเสพติดที่ตกอยู่
๓.	สถานที่ผลิตเหล้าหรือแอลกอฮอล์ผิดกฎหมาย : สิ่งต้องสงสัยที่เป็นวัตถุพยานอื่นๆ นอกเหนือจากแอลกอฮอล์และผงแป้ง น้ำตาล ผงยีสต์ ฯลฯ แต่อาจพบสารเคมีต่างๆ ได้อีก เช่น แอมโมเนียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต กรดซิตริก เอทิลอะซิเตต และ โซเดียมไฮดรอกไซด์ รวมถึงการใช้วัตถุดิบจากผลไม้หรือพืชอื่นๆ
๔.	ตรวจยึดภาชนะบรรจุ : ได้แก่ ถุง ถุงพลาสติกที่เป็นม้วน และเทป สิ่งเหล่านี้สามารถใช้เปรียบเทียบว่าเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ยึดมาก่อนหรือไม่ และเพื่อใช้ในการคำนวณจำนวนการผลิต

๘.๘.๓ ลักษณะสารเคมีที่อาจตรวจพบได้ในการผลิตยาเสพติด

รายการ	รายละเอียด	
๑.	น้ำมันแอมเฟตามีน (Amphetamine oil)	ของเหลวไม่มีสีไปจนถึงสีสนิมคล้ายน้ำมันทำอาหาร กลิ่นเหมือนปลาเน่า
๒.	ฟีนิลอะซีโตน (Phenyl acetone)	ลักษณะเป็นของเหลวเหมือนน้ำมันสีเหลือง มีกลิ่นเหมือนดอกไม้
๓.	ฟอร์มามาไมด์ (Formamide)	ของเหลวไม่มีสีคล้ายน้ำ
๔.	กรดฟอร์มิก (Formic acid)	ของเหลวคล้ายน้ำแต่มีฤทธิ์กัดกร่อน มีกลิ่นฉุนคล้ายน้ำส้มสายชู
๕.	เมธิลามีน (Methylamine)	อยู่ในรูปก๊าซติดไฟหรือของเหลว กลิ่นเหมือนปลาเน่า สามารถปล่อยไอระเหยที่ไวไฟมาก
๖.	ฟีนิลไนโตรโพรเพน (Phenyl nitropropene)	ลักษณะเป็นผลึกรูปเข็มสีเหลือง มีกลิ่นหอม
๗.	กรดฟีนิลอะซีติก (Phenyl acetec acid)	ลักษณะเป็นผลึกสีขาวไปจนถึงสีขาวปนเทา เพื่อกักน้ำตาลหรือผงสีขาว มีกลิ่นเหมือนฉี่แมว
๘.	กรดอะซีติก แอนไฮไดรด์ (Acetic acid anhydride)	ลักษณะเป็นของเหลวคล้ายน้ำแต่ติดไฟ มีกลิ่นคล้ายน้ำส้มสายชู
๙.	เบนซัลดีไฮด์ (Benzaldehyde)	ส่วนใหญ่เป็นของเหลวคล้ายน้ำมันไม่มีสี มีกลิ่นที่มีลักษณะจำเพาะคล้ายกับอัลมอนต์ขม
๑๐.	ไนโตรอีเทน (Nitroethane)	ของเหลวระเหยได้ไม่มีสี มีกลิ่นสารเคมี

รายการ	รายละเอียด	
๑๑.	ลิเธียม อลูมิเนียม ไฮไดรด์ (Lithium aluminium hydride)	ผงผลึกเล็กๆ สีเทา ทำปฏิกิริยาอย่างรุนแรงกับน้ำ
๑๒.	ปรอท (Mercury)	ของเหลวมีน้ำหนัก สีเงิน
๑๓.	โซเดียม (Sodium)	โลหะสีขาวออกเงินอ่อนๆ ทำปฏิกิริยากับออกซิเจนในอากาศ ส่วนใหญ่เก็บในรูปทรงแท่งในพาราฟิน ถ้าถูกน้ำอาจระเบิด

๘.๘.๔ สารพิษ หรือ ยาพิษ

รายการ	รายละเอียด
๑.	<p>การตรวจสอบสารพิษหรือยาพิษต้องสงสัยในสถานที่เกิดเหตุจะต้องค้นหาสารละลายที่เหลือทิ้งไว้ หรือข้อมูลจากใบเสร็จ ใบสั่งยา ที่ดูแล้วน่าจะเกี่ยวข้องกับสารพิษหรือยาพิษ ถ้าพบแก้วน้ำ แก้วเปียร์ แก้วไวน์ ควรนำส่งไปตรวจสอบสารพิษที่ห้องปฏิบัติการพิสูจน์หลักฐาน และควรตรวจหาสิ่งที่ใช้นำมาตรวจเปรียบเทียบส่งไปในคราวเดียวกันด้วย เช่น ขวดน้ำยี่ห้อเดียวกันที่ยังไม่ได้เปิดใช้ เป็นต้น ถ้าเป็นไปได้ควรระบุรายละเอียดที่ชัดเจนของเหตุการณ์และรายละเอียดของการเคยใช้ยาให้กับห้องปฏิบัติการทราบ</p>
๒.	<p>ตัวอย่างจากเลือดและปัสสาวะจากเหยื่อต้องส่งไปที่ห้องปฏิบัติการพิษวิทยาของนิติเวช เพื่อตรวจพิสูจน์ต่อไป</p>

๘.๘.๕ ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ

รายการ	รายละเอียด	สัญลักษณ์
๑.	รอยนิ้วมือแฝง / ฝ่าเท้าแฝง	
๒.	เม็ดยา หรือ สารละลาย : ที่วางอยู่ในที่เกิดเหตุ	
๓.	รอยวัสดุที่ฉีกขาดหรือแตกหักเสียหาย : เพื่อเปรียบเทียบร่องรอยของวัสดุที่แตกหักออกจากกันซึ่งอาจนำมาต่อเข้ารอยกันได้	
๔.	เส้นผม / เส้นขน : บนพื้น ผนัง และบนสิ่งของที่อยู่ในที่เกิดเหตุ	
๕.	ร่องรอยเครื่องมือ (Tool Marks) : ที่ใช้ในการทำสัญลักษณ์	
๖.	รอยรองเท้า / รอยถุงมือ / รอยยางรถ : ตรวจสังเกตทั้งภายนอกอาคารและภายในอาคาร	
๗.	เส้นใยต่างๆ	
๘.	จดหมาย ไฟล์ในคอมพิวเตอร์ ข้อความใน Email ฯลฯ	
๙.	น้ำลาย : ที่ก้นบุหรี่ หน้ากาก	

๘.๙ คดีฉ้อโกง (Fraud)

ได้แก่ การใช้เอกสารปลอม ธนบัตรปลอมในการกระทำความผิด ฯลฯ

๘.๙.๑ การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

รายการ Check list	รายละเอียด
๑.	แสวงหาข้อเท็จจริง : เกี่ยวกับเหตุการณ์ในคดีที่เกิดขึ้นใหม่มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ก่อนจะไปยังสถานที่เกิดเหตุ และแจ้งให้ผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุที่คิดว่า จะพบการปลอมแปลงเอกสารต่างๆ
๒.	เริ่มบันทึกการปฏิบัติงาน
๓.	บันทึกภาพเบื้องต้น : บันทึกภาพให้ครอบคลุมบริเวณสถานที่เกิดเหตุด้วยกล้องภาพนิ่ง และ VDO
๔.	บันทึกการตรวจสอบเบื้องต้น : ควรบันทึกตั้งแต่เริ่มแรกต่อเนื่องไปจนจบ อาจใช้ การอัดเสียงบันทึก
๕.	บันทึกภาพโดยละเอียด โดยถ่ายภาพวัตถุพยานทุกชิ้นก่อนทำการตรวจเก็บ รวมถึงอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตทั้งหมด ถ้าเป็นไปได้ควรเป็นช่างภาพผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมในการถ่ายภาพวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
๖.	ค้นหาและเก็บรวบรวม : วัตถุพยานและสิ่งของที่อาจใช้เป็นวัตถุพยานหรือหลักฐาน อ้างอิง ควรเก็บรวบรวมไว้ให้ได้มากที่สุด

๘.๙.๒ การตรวจค้นวัตถุพยานและการป้องกัน

รายการ	รายละเอียด	สัญลักษณ์
	<p>ตรวจยึดเอกสาร : ที่เกี่ยวข้องกับการปลอมแปลงทุกรายการ รวมถึงวัสดุที่ใช้ทำเอกสารปลอมหรือเครื่องพิมพ์ต่างๆ ดังนี้</p>	
	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ข้อความที่พิมพ์ไว้ ๒. ตัวอย่างลายมือ ๓. หมึกที่ใช้พิมพ์หรือที่ใช้เขียน ๔. รอยเย็บเล่ม ๕. วัตถุตราประทับ ๖. ฟิล์มและเพลทพิมพ์ ๗. กระดาษที่ทิ้งแล้วหรือกระดาษที่เข้า เครื่องย่อยกระดาษ ๘. สิ่งที่พิมพ์ออกมาจากเครื่องพิมพ์ 	<ol style="list-style-type: none"> ๙. วัสดุคอมพิวเตอร์ ๑๐. รอยเขียนที่กดบนกระดาษเปล่า แผ่นที่รองอยู่ ๑๑. กระดาษ ๑๒. เอกสารทางไปรษณีย์ ๑๓. ชนบัตร และกระดาษที่มีมูลค่า ๑๔. ข้อมูลคัดลอกรหัส ๑๕. ภาพถ่ายสำหรับยืนยันตัวตน

๘.๙.๓ ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ

รายการ	รายละเอียด	สัญลักษณ์
๑.	น้ำลายที่ก้นบูทรี หน้ากาก	
๒.	รอยนิ้วมือแฝง / ฝ่าเท้าแฝง	
๓.	รอยวัสดุที่ฉีกขาดหรือแตกหักเสียหาย : เพื่อเปรียบเทียบร่องรอยของวัสดุที่แตกหักออกจากกันซึ่งอาจนำมาต่อเข้ารอยกันได้	
๔.	จดหมาย ไฟล์ในคอมพิวเตอร์ ข้อความใน Email ฯลฯ	

๘.๑๐ หลักฐานทางดิจิทัลหรือหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Evidence)

ปัจจุบัน วัตถุพยานทางดิจิทัลอาจเข้าไปอยู่ในทุกคดี การรักษาความปลอดภัยข้อมูลในคอมพิวเตอร์ไม่ให้ถูกทำลายหรือถูกเปลี่ยนแปลงไปนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุดและต้องใช้วิธีการเฉพาะ ข้อมูลทางดิจิทัลจะถูกบรรจุอยู่ในอุปกรณ์ที่หลากหลาย นอกจากจะอยู่ในคอมพิวเตอร์ อาจอยู่ใน แผ่นดิสก์ ปฏิทินอิเล็กทรอนิกส์ โทรศัพท์ เครื่องตอบรับ เครื่องพิมพ์ เครื่องแฟกซ์ เครื่องส่งสัญญาณ ฯลฯ ข้อมูลสำคัญอาจจะถูกบรรจุในอุปกรณ์หน่วยความจำ เช่น สมาร์ทการ์ด แฟลชการ์ด ไมโครไดรฟ์ เมมโมรี่สติ๊ก ฯลฯ และอาจซุกซ่อนอยู่ในสิ่งที่เราคาดไม่ถึง เช่น กุญแจ กระเป๋าเงิน ฯลฯ

คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์หน่วยความจำต่างๆ ควรจะถูกดำเนินการด้วยผู้เชี่ยวชาญ ที่ผ่านการฝึกอบรมมาเฉพาะ ถ้าต้องการคำแนะนำ ให้ประสานการปฏิบัติกับกลุ่มงาน อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

๘.๑๐.๑ การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

รายการ Check list	รายละเอียด
๑.	ต้องมั่นใจว่า ไม่มีผู้ต้องสงสัยคนใดและบุคคลผู้ที่ไม่มีความหน้าที่เข้าถึงข้อมูลในคอมพิวเตอร์ได้
๒.	ป้องกันอุปกรณ์จากการถูกเปลี่ยนแปลง : ให้เก็บห่างจากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โทรศัพท์มือถือ วิทยุสื่อสาร ฯลฯ
๓	อย่าไปกดปุ่มเปิดถ้าอุปกรณ์นั้นปิดสวิตซ์อยู่
๔.	สามารถปิดอุปกรณ์ในขณะที่เครื่องยังทำงานอยู่ : เมื่อจำเป็นต้องตรวจยึดเอกสารที่เปิดอยู่หน้าจอเพราะอาจถูกเข้ารหัสถ้าเราไป save
๕.	ต้องดำเนินการตรวจยึดอุปกรณ์อย่างระมัดระวัง : อย่าเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ขณะเครื่องทำงานอยู่
๖.	ควรตรวจยึดคู่มือหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ที่ตรวจยึด
๗.	ควรติด Label บนอุปกรณ์ที่ตรวจยึด : รวมถึงสายเคเบิล เพื่อการวิเคราะห์ที่ห้องปฏิบัติการ ให้อธิบายว่าอุปกรณ์ที่ตรวจยึดเชื่อมต่อกับอะไรบ้าง

รายการ Check list		รายละเอียด
	๘.	บันทึกภาพ : บันทึกภาพอุปกรณ์โดยละเอียดด้วยกล้องภาพนิ่งและ VDO
	๙.	บันทึกการดำเนินการทั้งหมด : ควรบันทึกตั้งแต่เริ่มแรกต่อเนื่องไปจนจบ บันทึกภาพบนจออุปกรณ์ที่ตรวจยึด โดยการถ่ายภาพหรือถ่าย VDO
	๑๐.	อย่าทำการวิเคราะห์เอง ถ้าไม่ได้ผ่านการฝึกอบรมเฉพาะ ให้ติดต่อผู้เชี่ยวชาญ
	๑๑.	พยายามหา : สิ่งที่จตรหัส Password หรือการยืนยันตัวตนเพื่อเข้าใช้งาน เช่น ในสมุดบันทึก ในโทรศัพท์เคลื่อนที่ ฯลฯ
	๑๒.	หลักฐานทางดิจิทัลใน internet ควรถูกเก็บรวบรวมโดยผู้เชี่ยวชาญ
	๑๓.	ควรตรวจยึด : ตัวเชื่อมต่อสัญญาณขนาดเล็ก เช่น Server, Routers แต่ถ้าเป็นตัวเชื่อมต่อสัญญาณขนาดใหญ่ ควรต้องให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจยึด

๘.๑๐.๒ ข้อเสนอแนะอื่นที่เป็นประโยชน์

รายการ	รายละเอียด	
๑.	<p>คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงควรตรวจเก็บด้วยผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติ</p> <p>พึงระวัง : วิธีการตรวจควรตรวจหาสายนิ้วมือแฝงบนอุปกรณ์ต่างๆ เพราะอาจตรวจพบสายนิ้วมือแฝงของผู้ที่เกี่ยวข้อง</p>	
๒.	<p>คำแนะนำเพิ่มเติมให้ศึกษา “คู่มือการตรวจที่เกิดเหตุของกลางประเภทคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์เคลื่อนที่” สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ</p>	

๘.๑๑ คดีเพลิงไหม้ (Fires)

๘.๑๑.๑ การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

รายการ Check list	รายละเอียด
๑.	แสวงหาข้อเท็จจริง : เกี่ยวกับเหตุการณ์ในคดีที่เกิดขึ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ก่อนจะไปยังสถานที่เกิดเหตุ และเมื่อถึงสถานที่เกิดเหตุ เช่น สอบถามข้อมูลต่างๆ จากเจ้าหน้าที่ดับเพลิงหรืออาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย เจ้าของหรือผู้ครอบครอง อาคารสถานที่ รวมทั้งประชาชนในบริเวณใกล้เคียงสถานที่เกิดเหตุที่น่าจะรู้เห็น เหตุการณ์ที่อาจเป็นประโยชน์
๒.	หากเพลิงยังคงลุกไหม้หรือเพิ่งสงบใหม่ๆ : ให้จัดบันทึกช่วยจำเหตุการณ์ต่างๆ ที่พบเห็นในเส้นทาง ขณะเข้าไปยังที่เกิดเหตุ เช่น รถที่แล่นสวนทางออกจากบริเวณที่เกิดเหตุ หรือบุคคลที่มีพฤติกรรมหรืออาการผิดปกติที่น่าสงสัย
๓.	กรณีเมื่อเพลิงยังไม่สงบ : ให้ถ่ายภาพนิ่ง และ/หรือ VDO โดยบันทึกสิ่งเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏในช่วงเวลาต่างๆ
๔.	ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ : กำหนดขอบเขตและกั้นบริเวณพื้นที่เกิดเหตุเพื่อรักษาสถานที่เกิดเหตุ
๕.	จดชื่อผู้เข้าที่เกิดเหตุ : ให้จัดทำบันทึกรายชื่อว่ามีบุคคลใดบ้างเข้าไปบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เพื่อประโยชน์ในการสอบถามประสานข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งอาจเป็นข้อมูลของบุคคลต้องสงสัยที่อาจนำมาใช้ได้ภายหลัง
๖.	สรุปเหตุการณ์เบื้องต้น : ดำเนินการในทันทีเมื่อเพลิงสงบ พิจารณาตรวจสอบบริเวณที่ไฟเผาทำลายให้เกิดความเสียหาย ลักษณะของการลามไหม้ และแจ้งผู้เชี่ยวชาญมาร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ
๗.	ประเมินจุดต้นเพลิง : หาข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ดับเพลิง ชาวบ้าน หรือพยานที่พบเห็น การลุกไหม้ครั้งแรก

รายการ Check list	รายละเอียด
๘.	การเปลี่ยนแปลงสถานที่เกิดเหตุ : ก่อนการเคลื่อนย้ายเศษซากปรักหักพัง เศษซากวัสดุที่เสียหายจากเพลิงไหม้ เพื่อตรวจหาจุดต้นเพลิงและตรวจสอบความเสียหายบริเวณที่เกิดเหตุ ต้องบันทึกภาพนิ่ง และ/หรือ VDO อาคารสถานที่ทั้งภายในและภายนอกไว้ทั้งหมด
๙.	การตรวจเก็บรายละเอียดสถานที่เกิดเหตุ : โดยเริ่มจากด้านนอกเข้าสู่จุดต้นเพลิง บันทึกภาพก่อนเคลื่อนย้ายสิ่งของ การบันทึกภาพให้บันทึกทั้งห้องและ/หรือบริเวณที่ต้องใช้เป็นพยานหลักฐาน และบริเวณห้องอื่นที่เสียหายน้อยหรือไม่เสียหายไว้ด้วย
๑๐.	จำลองภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น : กำหนดวางตำแหน่งที่สิ่งของตั้งวางอยู่ในบริเวณจุดเกิดเหตุ บันทึกภาพนิ่งและ/หรือ VDO ทั้งขณะที่มีสิ่งของตั้งอยู่ในตำแหน่งเดิมและขณะที่ของถูกเคลื่อนย้ายแล้ว
๑๑.	พิจารณากำหนดจุดต้นเพลิง
๑๒.	มองหาตำแหน่งที่น่าจะเป็นจุดต้นเพลิง
๑๓.	ประเมินสาเหตุเพลิงไหม้ : ความเป็นไปได้ของเหตุเพลิงที่เกิดขึ้น

๘.๑๑.๒ ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์

รายการ	รายละเอียด
๑.	<p>ข้อมูลข่าวสาร : เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการบันทึกข้อมูลการสอบถามพยานและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องไว้ตั้งแต่โอกาสแรก บางครั้งอาจจำเป็นต้องสอบถามข้อมูลเพื่อให้ได้คำตอบในข้อสงสัยมากที่สุด ก่อนที่จะเคลื่อนย้ายเศษซากปรักหักพังเพื่อหาตำแหน่งจุดต้นเพลิง ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมามีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบ่งชี้เบื้องต้นถึงบริเวณและสาเหตุของเพลิงไหม้ ซึ่งถือเป็นมาตรการที่สำคัญยิ่ง ก่อนเคลื่อนย้ายวัสดุสิ่งของในที่เกิดเหตุ</p>
๒.	<p>การกำหนดเป้าหมายเบื้องต้น : ศึกษาสภาพความเสียหายของสถานที่เกิดเหตุ ก่อนที่จะเข้าไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ กำหนดแนวคิดขั้นต้นว่าจะอะไรคือต้นเหตุของแหล่งความร้อนที่ทำให้พัฒนามาเป็นเปลวไฟ ในกรณีมีผู้เสียชีวิต ให้หาข้อมูลด้วยว่าขณะเพลิงเริ่มไหม้ผู้นั้นอยู่ที่จุดใด ควรตระหนักคิดไว้ด้วยว่าไฟไหม้อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมและ/หรือ การกระทำผิดประเภทอื่น</p>
๓.	<p>การประเมินจุดต้นเพลิง : การใช้ข้อมูลข้อเท็จจริงของความเสียหายที่ปรากฏประกอบเข้ากับแนวทางที่ได้กำหนดเป้าหมายขั้นต้นไว้ ถูกลำนำมารวมพิจารณา การประเมินเช่นนี้เป็นวิธีคิดประเมินเบื้องต้นก่อนหรือเคลื่อนย้ายเศษซากปรักหักพัง เป็นการเทียบเคียงระหว่างทฤษฎีและข้อมูลที่ได้รับ</p> <p>ข้อแนะนำ : ให้สังเกตว่าการเผาไหม้ส่วนใหญ่อยู่บริเวณไหน และบริเวณไหนได้รับผลกระทบจากการเกิดไฟไหม้น้อยที่สุด นั่นคือจุดเริ่มในการหาจุดต้นเพลิง การประเมินดังกล่าวจะนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าอาจจะมีจุดไฟติดมากกว่า ๑ จุด การเคลื่อนย้ายซากวัตถุที่ถูกไฟไหม้จะต้องดำเนินการภายใต้ข้อกำหนดเพิ่มเติม</p>
๔.	<p>การเคลื่อนย้ายซากวัตถุที่ถูกไฟไหม้เบื้องต้น : ต้องเริ่มจากการถ่ายภาพหรือถ่ายวิดีโอทั้งภายนอกอาคารและภายในอาคาร ซากไฟไหม้นั้นควรถูกย้ายออกจากห้องเป็นอันดับแรก และห้องนั้นน่าจะเป็นห้องจุดต้นเพลิง ส่วนห้องอื่นๆ ที่โดนไฟไหม้แต่ดูผิดปกติไปจากพฤติกรรมหรือรูปแบบการลามไฟไหม้นั้นก็ควรจะต้องถูกตรวจสอบด้วย วัตถุที่มีขนาดใหญ่ที่มีโอกาสร่วงหล่นพื้นได้ง่ายจะต้องรีบดำเนินการย้ายออกให้เร็ว</p>

รายการ	รายละเอียด	
๕.	<p>การเคลื่อนย้ายซากวัตถุที่ถูกไฟไหม้สุดท้ายและการทำความสะอาด : ให้เริ่มต้นปฏิบัติงานจากด้านนอกเข้าไปสู่จุดต้นเพลิงที่ละชั้นจากบนลงล่าง บันทึกและถ่ายภาพขณะปฏิบัติงาน รักษาจุดต้นเพลิงที่พบเพื่อจะนำไปทำการจำลองภาพการเกิดเหตุ บันทึกข้อมูลของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และสายไฟต่างๆในบริเวณแรกๆที่พบเหตุไฟไหม้ วัตถุที่ควรสังเกต ได้แก่ เชิงเทียน ไม้ตะเกียง ไม้ขีดไฟ ควรให้ความใส่ใจในเรื่องกลิ่นที่เกิดเหตุ ถ้าสงสัยว่าน่าจะเป็นเรื่องการวางเพลิง ให้ค้นหาวัตถุที่น่าจะเป็นวัตถุพยาน และบรรจุหีบห่อที่เหมาะสม (ดูวิธีการเก็บพยานหลักฐาน) เมื่อเศษซากวัตถุถูกไฟไหม้ถูกเคลื่อนย้ายแล้ว ควรไม่ให้มีสิ่งใดๆ ปกคลุมพื้นและควรกวาดเศษฝุ่นออกให้หมด เพื่อที่จะวิเคราะห์ความเสียหายที่เกิดจากไฟไหม้แพร่กระจายไปอย่างไร</p>	
๖.	<p>การจำลองที่เกิดเหตุ : วางวัตถุทั้งหมดกลับที่เดิม ตรวจสอบวัตถุแต่ละชิ้นว่ามีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบของการไหม้บนพื้นและเพดานหรือไม่ อย่างไร ถ่ายภาพและบันทึกวิดีโอพื้นที่ที่ไม่มีสิ่งของปกคลุมอยู่ สเก็ทซ์ภาพห้องให้เห็นโครงสร้างห้องและเฟอร์นิเจอร์ รวมทั้งสิ่งของที่ตรวจพบว่าอาจมีส่วนทำให้เกิดไฟไหม้</p>	
๗.	<p>วิเคราะห์บริเวณจุดต้นเพลิง : จุดต้นเพลิงจะถูกวิเคราะห์จากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น รวมทั้งควรต้องตรวจสอบการติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้าหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ประกอบด้วยว่ามีส่วนทำให้เกิดไฟไหม้ได้หรือไม่</p>	
๘.	<p>วิเคราะห์สาเหตุของเพลิงไหม้ : ให้บันทึกบริเวณที่เป็นจุดต้นเพลิงว่ามีแหล่งใดที่สามารถทำให้เกิดไฟไหม้ได้หรือไม่ ถ้าตรวจพบวัตถุที่เป็นแหล่งกำเนิดเหตุไฟไหม้ควรจะส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญคดีเพลิงไหม้เป็นผู้ตรวจสอบ เช่น การตรวจสอบเตาहुงต้มอาหาร การตรวจสอบสารเคมีที่ทำให้ไฟติด ฯลฯ</p>	

๘.๑๑.๓ ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ

รายการ	รายละเอียด	สัญลักษณ์
๑.	วัตถุพยานจากที่เกิดเหตุเพลิงไหม้ (Material from Fire Scenes)	
๒.	รอยนิ้วมือแฝง / ฝ่าเท้าแฝง : สังเกตบริเวณทางเข้า	
๓.	กระจกและสีที่ติดอยู่ : หน้าต่าง บริเวณทางเข้า	
๔.	รอยพื้นรองเท้า ถูมือ หรือรอยยางรถยนต์ : ตรวจสอบสังเกตทั้งภายนอกอาคารและภายในอาคาร	
๕.	ร่องรอยการใช้เครื่องมือ (Tool Marks) : สังเกตที่บริเวณทางเข้าของคนร้าย เช่น ประตู หน้าต่าง ช่องลม เหล็กดัดที่ถูกงัดแงะ ฯลฯ	
๖.	เลือด / น้ำลาย : สังเกตรอยเลือดและคราบน้ำลาย เช่น บนกันบูหรือ หลอดเครื่องดื่ม กระจ่าง ขวดน้ำ ฯลฯ	

๘.๑๒ คดีระเบิด (Explosions)

ได้แก่ การชู้วางระเบิด การระเบิด ในคำแนะนำนี้ แบ่งเป็น

๘.๑๒.๑ พบระเบิดต้องสงสัย

รายการ Check list	รายละเอียด
***จำเป็นต้องร้องขอผู้เชี่ยวชาญเก็บกู้วัตถุระเบิดและผู้เชี่ยวชาญตรวจระเบิด	
	<ul style="list-style-type: none"> ● ปิดวิทยุสื่อสารและโทรศัพท์เคลื่อนที่ ● อย่าเปิดไฟหรือทำให้เกิดประกายไฟ ● อย่าเข้าไปใกล้มากเกินความจำเป็น
๑.	ก่อนเข้าไปบริเวณนั้น : ให้นำผู้ที่พบวัตถุระเบิดเข้าที่กำบังและทำการสอบถามด้วยคำถาม ดังนี้
	๑.๑ วัตถุที่พบเป็นอะไร
	๑.๒ ขนาดใหญ่แค่ไหน
	๑.๓ บอกให้ชัดเจนว่าจุดที่พบอยู่ตรงไหน
	๑.๔ พบเมื่อไหร่
	๑.๕ ใครเป็นคนพบ
	๑.๖ ทราบหรือไม่ว่าทำไมวัตถุดังกล่าวถึงไปอยู่ตรงนั้น
	๑.๗ มีการขู่หรือคุกคามใดๆหรือไม่
	๑.๘ มีใครแตะต้องวัตถุนั้นหรือไม่
	๑.๙ ได้ยินเสียงหรือได้กลิ่นอะไรจากวัตถุนั้นหรือไม่
	๑.๑๐ บริเวณรอบๆ ดูเป็นอย่างไร (มีร่องรอยหรือมีสัญลักษณ์อะไรหรือไม่)

รายการ Check list		รายละเอียด
	๒	ติดต่อผู้มีหน้าที่ตัดสินใจ : ให้มาที่เกิดเหตุโดยเร็วที่สุด เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานที่ควรรับรู้ อย่างไรก็ตามสิ่งที่ต้องทำอย่างเร่งด่วนขณะที่รอผู้มีหน้าที่ คือ การปิดกั้นบริเวณที่พบวัตถุระเบิดต้องสงสัย โดยไม่ให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้า อพยพบุคคลที่อยู่ในบริเวณนั้นออก และติดต่อเจ้าหน้าที่เก็บกู้วัตถุระเบิดโดยด่วน
	๓.	อพยพและปิดกั้น : ต้องขยายวงปิดกั้นให้ใหญ่พอที่จะไม่ให้เกิดอันตรายต่อชีวิตประชาชน
	๔.	ควบคุมบริเวณปิดกั้น : ต้องรอเจ้าหน้าที่เก็บกู้วัตถุระเบิดเข้าพื้นที่เพื่อจัดการกู้ระเบิดเป็นอันดับแรก

๘.๑๒.๒ การสืบสวนหลังเหตุระเบิด

รายการ Check list	รายละเอียด
๑.	แสวงหาข้อเท็จจริง : เกี่ยวกับเหตุการณ์ระเบิดที่เกิดขึ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อการตัดสินใจจากข้อมูลพื้นฐานที่ได้รับ ว่าควรจะปิดกั้นบริเวณ อพยพผู้คน และเรียกเจ้าหน้าที่เก็บกู้วัตถุระเบิดหรือไม่
๒.	ควรระวังการเกิดระเบิดซ้อนในบริเวณนั้น
๓.	เริ่มบันทึกการปฏิบัติงาน
๔.	ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ : ต้องขยายวงปิดกั้นให้ใหญ่พอที่จะไม่ให้เกิดอันตรายต่อชีวิตประชาชน
๕.	จดชื่อผู้เข้าที่เกิดเหตุ : ให้จัดทำบันทึกรายชื่อว่ามีบุคคลใดบ้างเข้าไปบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เพื่อประโยชน์ในการสอบถามประสานข้อมูลเพิ่มเติม หรืออาจเป็นข้อมูลของบุคคลต้องสงสัยที่อาจนำมาใช้ได้ภายหลัง
๖.	สรุปเหตุการณ์เบื้องต้น : ดูว่าความเสียหายจากการระเบิดมีมากน้อยเพียงใด เพื่อการตัดสินใจว่าจะต้องการร้องขอผู้เชี่ยวชาญวัตถุระเบิดหรือไม่
๗.	การประเมินเบื้องต้น : ระบุชนิดของวัตถุระเบิด จุดกลางของระเบิด แรงระเบิด ฯลฯ
๘.	บันทึกภาพเบื้องต้น : บันทึกภาพให้ครอบคลุมบริเวณสถานที่เกิดเหตุด้วยกล้องภาพนิ่ง และ VDO
๙.	เริ่มปฏิบัติงาน : ต้องมั่นใจว่าไม่มีระเบิดที่ยังไม่ระเบิดหลงเหลืออยู่ในบริเวณที่เกิดเหตุ

รายการ Check list	รายละเอียด
๑๐.	เคลื่อนย้าย : เศษซากทั้งหมดจากการระเบิด ถ่ายภาพวัตถุทั้งหมดที่ตรวจพบก่อนเคลื่อนย้าย ตรวจสอบเก็บตัวอย่างของวัสดุทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับเหตุระเบิดส่งไปที่ห้องปฏิบัติการกลุ่มงานตรวจทางเคมี ฟิสิกส์ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ค้นหาชิ้นส่วนต่างๆ ของวัตถุระเบิด นำมาประกอบเพื่อจำลองเหตุการณ์ก่อนเกิดระเบิดว่าตำแหน่งที่ระเบิดวางไว้อยู่ที่ไหน ใช้การค้นหาแบบ (Applied Stripe Method or Grid Method) เพื่อจะเก็บวัตถุพยานที่พบในแต่ละที่ (Applied Stripe Method or Grid Method) ลงในภาชนะบรรจุเฉพาะ
๑๑.	ถ่ายภาพและจดบันทึก : ห้องต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบจากแรงระเบิดน้อยหรือห้องที่ไม่มี การเสียหายเลย
๑๒.	จดบันทึกหลุมระเบิด : ต้องวัดขนาดหลุมระเบิด ดูความลาดเอียง เส้นผ่าศูนย์กลาง ความลึก
๑๓.	ทำแผนผัง : กำหนดจุดอ้างอิง วัดระยะ ระบุตำแหน่ง และวางป้ายลำดับวัตถุพยาน ในจุดที่พบและเก็บหลักฐาน แล้วสเก็ตซ์วาดเป็นภาพไว้
๑๔.	ค้นหาวัตถุพยานที่เกิดเหตุ : และทำการเก็บวัตถุพยานที่เกี่ยวข้องในคดี รวมทั้ง ตัวอย่างที่ต้องนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุพยานที่เกิดเหตุ
๑๕.	บันทึกภาพโดยละเอียดตั้งแต่เริ่มปฏิบัติงาน : ถ่ายภาพวัตถุพยานทั้งหมดที่ตรวจพบ ก่อนทำการตรวจเก็บ ถ้าเป็นไปได้ควรเป็นช่างภาพผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมในการถ่ายภาพ วัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
๑๖.	ทำรายการวัตถุพยานที่ตรวจยึด

๘.๑๒.๓ การตรวจค้นแหล่งผลิตระเบิดผิดกฎหมาย

การตรวจค้นแหล่งผลิตต้องระมัดระวัง ควรร้องขอผู้เชี่ยวชาญวัดระเบิดเพื่อป้องกันอันตราย

รายการ Check list	รายละเอียด
๑.	แสวงหาข้อเท็จจริง : หาข้อมูลให้มากที่สุดเกี่ยวกับอันตรายขณะที่ไปถึงและเข้าไปในสถานที่นั้น
๒.	ตัดสินใจ : จำเป็นที่ต้องร้องขอเจ้าหน้าที่เก็บกู้วัตถุระเบิด หรือผู้เชี่ยวชาญเคมีหรือไม่
๓.	เริ่มบันทึกการปฏิบัติงาน
๔.	บันทึกภาพเบื้องต้น : บันทึกภาพให้ครอบคลุมบริเวณสถานที่เกิดเหตุด้วยกล้องภาพนิ่ง และ VDO
๕.	เริ่มวางแผนการเข้าตรวจเก็บวัตถุพยาน
๖.	บันทึกภาพโดยละเอียดตั้งแต่เริ่มปฏิบัติงาน : ถ่ายภาพวัตถุพยานทั้งหมดที่ตรวจพบก่อนทำการตรวจเก็บ ถ้าหากเป็นไปได้ควรเป็นช่างภาพผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมในการถ่ายภาพวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
๗.	ทำแผนผัง : กำหนดจุดอ้างอิง วัดระยะ ระบุตำแหน่ง และวางป้ายลำดับวัตถุพยานในจุดที่พบและเก็บหลักฐาน แล้วสเก็ตซ์วาดเป็นภาพไว้
๘.	ค้นหาวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ : ทำการเก็บวัตถุพยานที่เกี่ยวข้องในคดี รวมทั้งตัวอย่างที่ต้องนำมาเปรียบเทียบับวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ
๙.	ทำรายการวัตถุพยานที่ตรวจยึด

๘.๑๒.๔ ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์

รายการ	รายละเอียด
๑.	ข้อมูลข่าวสาร : เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการบันทึกข้อมูลการสอบถามพยาน เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องไว้ตั้งแต่โอกาสแรก ข้อมูลที่ได้รับมามีความสำคัญอย่างยิ่งก่อนเคลื่อนย้ายวัสดุสิ่งของในที่เกิดเหตุ
๒.	การประเมินความเสี่ยงของการระเบิดซ้อน : ต้องประเมินว่าน่าจะมีระเบิดลูกอื่นอีกหรือไม่ มีความเสี่ยงของก๊าซอันตรายหรือไม่ ต้องมั่นใจว่าสามารถประเมินพื้นที่ในการปิดกั้นเพียงพอ ควรระมัดระวังว่าการประเมินเหตุการณ์นั้นไม่มีความเสี่ยงใดๆแล้ว ถ้าจำเป็นควรร้องขอผู้เชี่ยวชาญเพื่อมาช่วยประเมินร่วมกัน
๓.	การกำหนดเป้าหมายเบื้องต้น : ศึกษาสภาพความเสียหายจากแรงระเบิด พยายามเก็บภาพเบื้องต้นของศูนย์กลางระเบิด ถ้ามีผู้เสียชีวิตหลายคน ศพควรจะถูกชันสูตรตามแนวทางในคดีอาชญากรรมรุนแรง ถ้าตรวจพบสะเก็ดระเบิดที่ตัวเหยื่อ ให้ตรวจเก็บและรักษาวัตถุพยานเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ต่อไป
๔.	การประเมินเบื้องต้น : ประเมินชนิดของระเบิด ศูนย์กลางระเบิดใช้เป็นจุดเริ่มต้นในการวิเคราะห์ว่าระเบิดมีทิศทางอย่างไร เพื่อใช้ประเมินวิธีและทิศทางที่จะเคลื่อนย้ายเศษซากออกไป
๕.	การเริ่มต้นเคลื่อนย้ายเศษซาก : ต้องเริ่มจากการถ่ายภาพหรือถ่ายวิดีโอบริเวณที่ถูกทำลายและรอบๆ โดยเร็วที่สุด เศษซากชิ้นแรกควรจะต้องเคลื่อนย้ายออกจากห้องที่พบว่าเป็นจุดศูนย์กลางระเบิด วัตถุที่มีขนาดใหญ่ที่มีโอกาสร่วงพังลงมาจะต้องรีบดำเนินการย้ายออกให้เร็ว
๖.	การเคลื่อนย้ายเศษซากชิ้นสุดท้ายและการทำความสะอาด : ให้เริ่มต้นปฏิบัติงานจากด้านนอกตรงเข้าไปยังจุดศูนย์กลางระเบิด บันทึกและถ่ายภาพขณะปฏิบัติงาน รักษาวัตถุพยานที่ตรวจพบเพื่อจะนำไปทำการจำลองภาพการเกิดเหตุ ค้นหาและตรวจเก็บเศษซากระเบิดที่ยังคงเหลืออยู่ เช่น เทปพันสายไฟ ตัวตั้งเวลา องค์กรประกอบต่างๆ ฯลฯ
๗.	ไม่ควรปกคลุมจุดศูนย์กลางระเบิดด้วยสิ่งใดๆ : เนื่องจากต้องเคลื่อนย้ายเศษซากจดบันทึกและถ่ายภาพขนาดหลุมระเบิด ความลาดเอียง เส้นผ่าศูนย์กลาง ความลึก ชนิดของดิน

๘.๑๒.๔ ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ

รายการ	รายละเอียด	สัญลักษณ์
๑.	วัตถุพยานจากเหตุระเบิด (Material from Fire Scenes)	
๒.	รอยนิ้วมือแฝง / ฝ่าเท้าแฝง	
๓.	กระจกและสีที่ติดอยู่ : หน้าต่าง บริเวณทางเข้า	
๔.	ร่องรอยการใช้เครื่องมือ (Tool Marks)	
๕.	รอยพื้นรองเท้า ถูมือ หรือรอยยางรถยนต์ : ตรวจสอบสกัดทั้งภายนอกอาคารและภายในอาคาร	
๖.	เลือด / น้ำลาย : สกัดรอยเลือดและคราบน้ำลาย เช่น ก้นบูหรือหลอดเครื่องดื่ม กระจ่าง ขวดน้ำ ฯลฯ	

๘.๑๓ คดีความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Environmental Offences)

กรณีความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีความหลากหลาย และอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของอาชญากรรมหลายประเภท คู่มือนี้เป็นการแนะนำเฉพาะที่พนักงานสอบสวนสามารถที่จะเก็บตัวอย่างเพื่อมาตรวจสอบได้ด้วยตนเอง เช่น มลพิษที่มีความเข้มข้นน้อยๆ แต่ถ้ามลพิษนั้นรุนแรงและเป็นวงกว้างจำเป็นต้องร้องขอผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องจากหน่วยอื่น ขั้นตอนวิธีการที่เหมาะสมจะขึ้นอยู่กับประเภทของความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมซึ่งจำเป็นต้องมีการจัดทำเป็นเอกสารรายงาน ตรวจเก็บน้ำ ดิน สิ่งของต้องสงสัยว่ามีสารปนเปื้อน และตัวอย่างที่นำไปเปรียบเทียบ

๘.๑๓.๑ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ

รายการ Check list	รายละเอียด
๑.	<p>แสวงหาข้อเท็จจริง : เกี่ยวกับเหตุการณ์ในคดีที่เกิดขึ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ก่อนจะไปยังสถานที่เกิดเหตุและข้อมูลจากเจ้าหน้าที่คนแรกที่ไปถึงที่เกิดเหตุและเจ้าหน้าที่อื่นหรือพยานในที่เกิดเหตุ การตรวจพิสูจน์ในคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนี้ควรจะมีการประชุมความเข้าใจกับทีมงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะเข้าที่เกิดเหตุว่าเหตุนี้มีวัตถุประสงค์ในการตรวจเก็บตัวอย่างสำหรับตรวจพิสูจน์อีกทั้งควรทราบถึงเครื่องมืออุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเก็บตัวอย่างนั้นๆ และกำหนดหน้าที่ของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน</p>
๒.	<p>ประเมินเหตุการณ์ : เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุ ให้ประเมินสถานการณ์อย่างคร่าวๆ ว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง ยังไม่ควรตัดเรื่องการฆาตกรรมและการทำร้ายร่างกายออกไป</p>
๓.	<p>เริ่มวางแผน : ควรมีการกำหนดแนวทางการสืบสวนสอบสวนและวางแผนการเก็บตัวอย่าง</p>
๔.	<p>เริ่มบันทึกการปฏิบัติงาน</p>
๕.	<p>บันทึกภาพ : บันทึกภาพให้ครอบคลุมบริเวณสถานที่เกิดเหตุโดยละเอียดด้วยกล้องภาพนิ่ง และ VDO</p>
๖.	<p>สเก็ทซ์ภาพ : บริเวณที่เกิดเหตุโดยอาจสเก็ทซ์มากกว่า ๑ ภาพ ในสเกลที่แตกต่างกัน</p>

รายการ Check list		รายละเอียด
	๗.	ทำแผนผัง : กำหนดจุดอ้างอิง วัดระยะ ระบุตำแหน่ง และวางป้ายลำดับวัตถุพยาน ในจุดที่พบและเก็บหลักฐาน แล้วสเก็ตซ์วาดเป็นภาพไว้
	๘.	เก็บตัวอย่างที่จะมาตรวจพิสูจน์ในจุดที่ต้องสงสัย : ต้องทราบวิธีการสุ่มเก็บตัวอย่าง ที่ถูกต้องและต้องใส่ในภาชนะบรรจุที่เหมาะสมในการส่งเข้าห้องปฏิบัติการ

๘.๑๓.๒ ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์

รายการ	รายละเอียด
๑.	<p>การสุ่มเก็บตัวอย่าง (Sampling) : วัตถุประสงค์ในการสุ่มเก็บตัวอย่างเพื่อที่ตรวจสอบหาสิ่งปนเปื้อนหรือมลพิษที่ปนอยู่ในที่แห่งนั้นว่าเป็นมลพิษประเภทใด เข้าไปปนเปื้อนในที่แห่งนั้นได้อย่างไร เมื่อใด และใครเป็นคนทำให้เกิดขึ้น</p> <p>ก่อนที่จะสุ่มเก็บตัวอย่าง : ควรต้องมีการกำหนดแนวทางการสืบสวนสอบสวน ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของมลพิษที่ได้รับการแจ้งความว่าเป็นอะไร เช่น ไม่ทราบประเภท ทราบประเภท แต่ไม่ทราบว่าปนเปื้อนตรงบริเวณใด ทราบประเภทและทราบว่าปนเปื้อนตรงบริเวณใด</p> <p>การวางแผนสุ่มเก็บตัวอย่าง : ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> ● แผนผังของพื้นที่ต้องสงสัย ● บริเวณที่จะทำการสุ่มเก็บตัวอย่าง ● ตัวอย่างที่จะสุ่มเก็บ (ดิน น้ำ ตะกอน) ● ระดับความลึกที่จะสุ่มเก็บตัวอย่าง ● มีสิ่งใดปกคลุมบริเวณที่จะทำการสุ่มเก็บตัวอย่างหรือไม่
๒.	<p>อย่าลืมนำตัวอย่างที่ผิวดินเพื่อใช้เป็นตัวอย่างเปรียบเทียบ : ตัวอย่างต้องสงสัยตรงจุดหรือบริเวณที่ทำการสุ่มเก็บจะต้องมีตัวอย่างเปรียบเทียบ โดยการเก็บตัวอย่างเปรียบเทียบจะเก็บจากตัวอย่างที่อยู่ใกล้เคียงจุดหรือบริเวณตัวอย่างต้องสงสัย เช่น บริเวณผิวดิน หรือบริเวณที่อยู่ถัดออกไป</p>
๓.	<p>คำนึงถึงสุขภาพและความปลอดภัย : ก่อนที่จะทำการสุ่มเก็บตัวอย่างต้องสงสัยต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้ สารปนเปื้อนเหล่านั้นมีอันตรายหรือไม่อย่างไร ควรมีมาตรการป้องกันและใช้เครื่องมืออุปกรณ์ป้องกันในการปฏิบัติงาน</p> <p>อันตรายแบบเฉียบพลัน : การสัมผัสสารปนเปื้อนในปริมาณที่สูงในระยะเวลาสั้นๆ ส่วนใหญ่จะเกิดจากอุบัติเหตุ เช่น สารหกใส่ การระเบิด เป็นต้น ดังนั้น การเข้าเก็บตัวอย่างต้องมีอุปกรณ์ป้องกัน และควรร้องขอผู้เชี่ยวชาญเข้ามาร่วมปฏิบัติงาน</p> <p>อันตรายแบบเรื้อรัง : สารปนเปื้อนที่มีความเข้มข้นต่ำไม่เป็นอันตราย เว้นแต่จะมีการสัมผัสสารปนเปื้อนที่มีความเข้มข้นต่ำมาเป็นระยะเวลาติดต่อกันอย่างยาวนาน</p>

รายการ	รายละเอียด	
	<p>คำแนะนำในการเก็บตัวอย่างในคู่มือนี้ : จึงเป็นการแนะนำของการเก็บตัวอย่างของสารปนเปื้อนที่ไม่ก่อให้เกิดอันตราย อุปกรณ์ป้องกันจึงมีเพียงถุงมือและแว่นตาเท่านั้น แต่อาจขึ้นอยู่กับสถานการณ์บางครั้งอาจจำเป็นต้องสวมหมวกนิรภัย หรืออุปกรณ์ปิดหู เป็นต้น</p>	
๔.	<p>คนที่เกี่ยวข้องในที่เกิดเหตุ : ต้องส่งทั้งเหยื่อและผู้ต้องสงสัยไปตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลโดยเร็วที่สุด โดยแจ้งแพทย์ผู้ตรวจให้บันทึกการตรวจและรายละเอียดวัตถุพยานที่พบ รวมถึงวิธีการตรวจ หลังจากตรวจร่างกาย ควรเข้าร่วมปฏิบัติกับแพทย์ด้วยการให้ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อง่ายต่อการประเมินคุณค่าของวัตถุพยานว่าควรจะเก็บอะไรที่ตัวเหยื่อและผู้ต้องสงสัย แล้วรวบรวมส่งต่อไปที่ห้องปฏิบัติการพิสูจน์หลักฐานต่อไป และต้องมั่นใจว่าบันทึกร่องรอยบาดแผลไว้เรียบร้อยแล้ว และระมัดระวังการปนเปื้อน</p>	
๕.	<p>การสุ่มเก็บตัวอย่างในความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม : ศึกษาวิธีการปฏิบัติ ตาม ๙.๑๗</p>	

๘.๑๔ คดีความผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่า (Fauna Offences)

๘.๑๔.๑ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ

รายการ Check list	รายละเอียด
๑.	แสวงหาข้อเท็จจริง : เกี่ยวกับเหตุการณ์ในคดีที่เกิดขึ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ก่อนจะไปยังสถานที่เกิดเหตุและข้อมูลจากเจ้าหน้าที่คนแรกที่ไปถึงที่เกิดเหตุและเจ้าหน้าที่อื่นหรือพยานในที่เกิดเหตุ ประเมินว่าต้องใช้เครื่องมืออุปกรณ์อะไรบ้าง
๒.	ประเมินเหตุการณ์ : เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุ ให้ประเมินสถานการณ์อย่างคร่าวๆ ว่า มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง ต้องระวังในเรื่องพยานหลักฐานอาจถูกทำลายหรือผลกระทบต่อธรรมชาติ
๓.	เริ่มบันทึกการปฏิบัติงาน
๔.	ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ : ควรกำหนดพื้นที่และควบคุมการเข้าออก ต้องมั่นใจว่าได้ปิดกั้นบริเวณเพื่อการตรวจหาพยานหลักฐานครอบคลุมเพียงพอแล้ว
๕.	บันทึกภาพ : บันทึกภาพให้ครอบคลุมบริเวณสถานที่เกิดเหตุโดยละเอียดด้วยกล้องภาพนิ่งและ VDO
๖.	สเก็ทซ์ภาพ : บริเวณที่เกิดเหตุโดยอาจสเก็ทซ์ได้มากกว่า ๑ ภาพ ในสเก็ทซ์ที่แตกต่างกัน
๗.	ระบุแผนที่ให้ชัดเจน : ต้องกำหนดบริเวณที่เกิดเหตุให้ชัดเจนด้วย GPS แผนที่ และเข็มทิศ
๘.	ทำแผนผังที่เกิดเหตุ : วัดระยะ ระบุตำแหน่งวัตถุพยาน จุดที่พบและเก็บหลักฐาน จุดอ้างอิง ความเสียหายที่ปรากฏ แล้วสเก็ทซ์วาดเป็นภาพไว้
๙.	เก็บพยานหลักฐาน : ถ่ายรูปวัตถุพยานทุกชิ้นก่อนทำการตรวจเก็บ
๑๐.	กำหนดจุดบริเวณต้องสงสัย : ที่คาดว่าผู้ล่าสัตว์เคยหยุดพักหรือจอดรถ

รายการ Check list		รายละเอียด
	๑๑.	ทำรายการวัตถุพยานที่ตรวจยึด
	๑๒.	<p>ตรวจสอบทานการปฏิบัติ : ตรวจเช็คลำดับขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ครั้งสุดท้าย ก่อนออกจากที่เกิดเหตุ ต้องมั่นใจว่าไม่หลงลืม หรือพลาดดำเนินการใดๆ ที่สำคัญ รวมทั้งอาจจะมีการเก็บข้อมูลจากการซักถามบุคคลต่างๆ ในบริเวณที่เกิดเหตุไว้ด้วย เนื่องจากอาจมีบุคคลต้องสงสัยพยายามจะเข้าไปในที่เกิดเหตุหลังจากเจ้าหน้าที่กลับ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องพึงระมัดระวัง มิให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปทำลายคุณค่าของ วัตถุพยานที่อาจใช้เป็นหลักฐานในคดี ไม่ว่าจะเป็นการกระทำด้วยเจตนาจงใจ หรือไม่ก็ตาม</p>

๘.๑๔.๒ ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นประโยชน์

รายการ	รายละเอียด
๑.	แผลถูกยิง : ถ้าตรวจไม่พบกระดูกออกที่ตัวสัตว์ อาจหมายถึงกระดูกยังอยู่ในตัวสัตว์ ควรส่งสัตว์ไปผ่าชันสูตรซากเพื่อหากระดูกโดยสัตวแพทย์ และต้องแจ้งให้สัตวแพทย์ทราบด้วยว่าอย่าให้กระดูกถูกทำลาย
๒.	สถานที่หรือบริเวณที่ผู้ล่ายิงสัตว์ : พยายามหาว่าสัตว์ถูกยิงตรงสถานที่ไหน สถานที่ที่สัตว์ถูกยิงจะสามารถชี้ให้เห็นถึงวิถีกระดูกและระยะทาง ซึ่งอาจทำให้พบรอยร่องเท้า ปลอกกระดูก ก้นบุหรี ฯลฯ
๓.	หัวกระดูก ปลอกกระดูก ลูกปราย หมอนรองกระดูก : บันทึกว่าตรวจพบที่ใดและระบุจุดที่พบให้ชัดเจน อย่าหยิบลูกกระดูกและปลอกกระดูกด้วยเครื่องมือใดๆ ที่ทำให้เกิดรอยใหม่ขึ้นได้ เช่น ถ้าพบหัวกระดูกอยู่ในร่องไม้ อย่าใช้เครื่องมือหนีขึ้นมา แต่ให้ประสานผู้เชี่ยวชาญของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ เพราะการนำเครื่องมือมาหนีออกไป อาจทำให้เกิดรอยใหม่ที่กระดูกได้
๔.	รอยเท้าสุนัข : บันทึกเช่นเดียวกับการพบรอยร่องเท้า รอยเท้าสุนัขอาจชี้ได้ว่าผู้กระทำความผิดเลี้ยงสุนัขพันธุ์อะไร ควรตรวจหาเส้นขนสุนัขด้วย
๕.	รอยตัดต้นไม้และพุ่มไม้ : สืบจากขวานอาจติดอยู่ที่รอยตัด รอยเครื่องมือจากการใช้ขวานและมีดบางครั้งอาจระบุได้ว่ามาจากเครื่องมือที่ผู้กระทำความผิดครอบครองหรือไม่
๖.	เส้นทางการเดินทาง : ทำเครื่องหมายเส้นทางการเดินทางของผู้กระทำความผิดลงในแผนที่หรือแผนผังที่สกัดชิว
๗.	ร่องรอยพาหนะ : บางครั้งผู้กระทำความผิดจะจอดรถไว้ในบริเวณสุดทางของถนนหรือบริเวณข้างทางของถนนในป่า พยายามหาร่องรอยการเดินทางขาไปและขากลับ เพื่อจะได้ตรวจหาหลักฐานที่จะยืนยันตัวผู้กระทำความผิด เช่น รอยร่องเท้า ก้นบุหรี ฯลฯ
๘.	ยาพิษ : ผู้ล่าสัตว์บางครั้งใช้ยาพิษใส่ในเหยื่อ ถ้าพบซากสัตว์ที่น่าจะใช้เป็นเหยื่อใกล้กับสถานที่ล่า ควรจะเก็บตัวอย่างนำไปตรวจว่ามียาพิษอะไรหรือไม่ เพื่อจะได้ไปตรวจเปรียบเทียบกับยาที่ผู้กระทำความผิดครอบครองอยู่

รายการ	รายละเอียด
๙.	<p>การตรวจดีเอ็นเอสัตว์ : ส่วนใหญ่เป็นการตรวจหาสายพันธุ์ของสัตว์ (species) แต่มีสัตว์บางชนิดที่สามารถยืนยันอัตลักษณ์ได้ว่าเป็นสัตว์ตัวนี้หรือไม่ ให้สอบถามกับผู้เชี่ยวชาญดีเอ็นเอสัตว์ป่า ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p>
๑๐.	<p>การตรวจค้นตัวผู้ต้องสงสัยและบ้านผู้ต้องสงสัย : ถ้ามีผู้ต้องสงสัยให้ทำการตรวจค้นบ้านโดยเร็วที่สุด เพื่อตรวจหาสิ่งที่ยังเชื่อมโยงกับวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ โดยให้เน้นสิ่งของที่อยู่ในบ้าน ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> ● เสื้อผ้าและรองเท้า : มีเลือด เส้นขนสัตว์ หรือมีพื้นรองเท้าเหมือนกับรอยในที่เกิดเหตุหรือไม่ ● ขวานและมีด : มีเลือด เส้นขน เนื้อเยื่อ หรือนำไปเปรียบเทียบกับรอยเครื่องมือในที่เกิดเหตุ ● กระจก : มีเลือด เส้นขน ขวาน มีด และกระสุนปืน ● อาวุธ และ กระสุนปืน : เพื่อตรวจเปรียบเทียบกับกระสุนปืนในที่เกิดเหตุ ● พาหนะ : มีเลือด เส้นขน ขนนก รูปร่าง ความกว้างของยาง ร่องรอยความเสียหายของรถ ● ภาชนะบรรจุ : เปรียบเทียบกับถุงพลาสติก หรือภาชนะบรรจุที่พบในที่เกิดเหตุ ● ตู้เย็น : ดูว่ามีเนื้อสัตว์หรือไม่ ● เครื่องซักผ้า : ในแผ่นกรองและฝาปิดช่องทิ้งน้ำของเครื่อง มีเลือด เส้นขนสัตว์ เนื้อเยื่อติดอยู่หรือไม่

๘.๑๔.๓ ประเภทวัตถุพยานที่ควรแสวงหาในที่เกิดเหตุ

รายการ	รายละเอียด	สัญลักษณ์
๑.	อาวุธและกระสุนปืนต่างๆ : ที่ตกอยู่ หรือคาดว่าน่าจะมีส่วนทำร้ายเหยื่อ	
๒.	รอยนิ้วมือแฝง : ที่วัตถุพยานและที่เกิดเหตุ	
๓.	เส้นขนสัตว์ : ที่ผู้ต้องสงสัย รถผู้ต้องสงสัย วัตถุพยานที่อยู่ในที่เกิดเหตุ และ สิ่งของที่อยู่ในบ้านผู้ต้องสงสัย	
๔.	รอยรองเท้า / รอยถุงมือ / รอยยางรถ : ตรวจจ้องทั้งภายนอกอาคารและภายในอาคาร	
๕.	ร่องรอยเครื่องมือ (Tool Marks) จากขวานหรือมีดว่าตรงกับร่องรอยตัดในที่เกิดเหตุหรือไม่	
๖.	เลือด / น้ำลาย : เช่น บนกันบูทหรือ หลอดเครื่องดื่ม กระจก ขวดน้ำ ฯลฯ	

คำแนะนำข้อมูลศึกษาอื่นที่เป็นประโยชน์

รายการ	รายละเอียด	QR code
๑.	คู่มือการตรวจพิสูจน์เนื้อไม้พะยุง (กรมวิชาการเกษตร กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช)	
๒.	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ CITES และสัตว์ตามบัญชีแนบท้าย อนุสัญญา CITES	
๓.	ชนิดสัตว์น้ำตามบัญชีแนบท้าย อนุสัญญา CITES (กรมประมง)	

ข้อ ๙. แนวทางการเก็บรักษาพยานหลักฐาน

๙.๑ โลหิตและสารคัดหลั่ง (Blood and body fluids)

แพทย์และพยาบาลต้องเก็บตัวอย่างที่ต้องการตรวจสอบพร้อมด้วยตัวอย่างเปรียบเทียบ ตัวอย่างที่ถูกเก็บทั้งหมดจะต้องระบุรายละเอียดให้ชัดเจน เพื่อให้ทราบว่าเป็นตัวอย่างและวัตถุพยาน แต่ละชิ้นเก็บมาจากบุคคลใด

***หมายเหตุ** วัตถุพยานส่งกลุ่มงานตรวจชีววิทยาและดีเอ็นเอ สำนักงานพิสูจน์หลักฐาน ดำรวจ

หลักการทั่วไปในการเก็บและรักษาวัตถุพยานชีววิทยา : ต้องสวมถุงมือเพื่อป้องกันการปนเปื้อนดีเอ็นเอจากตัวเราไปสัมผัสวัตถุพยาน และเปลี่ยนถุงมือทุกครั้งเมื่อมีการเปลี่ยนจุดที่เก็บวัตถุพยานเพื่อหลีกเลี่ยงการปนเปื้อนดีเอ็นเอของแต่ละจุด ต้องปกคลุมผิวสัมผัสของวัตถุพยานไม่ให้ไปสัมผัสกับภาชนะบรรจุ เสื้อผ้าของเหยื่อ และ ผู้ต้องสงสัย ต้องแยกบรรจุ

*** หมายเหตุ** ไม่ควรจาม หรือ ไอ รดบนวัตถุพยาน

การบรรจุวัตถุพยานชีววิทยา : ใช้ถุงกระดาษทุกกรณี รวมทั้งกรณีการเก็บดินที่มีเลือด น้ำลาย ติดอยู่ ถึงแม้ว่าถุงพลาสติกจะถูกใช้ในการเก็บวัตถุพยานที่หลากหลาย แต่กรณีวัตถุพยานชีววิทยาที่มีความชื้นต้องเก็บและรักษาไว้ในถุงกระดาษ วัตถุพยานที่เก็บมาจากคนละคนกัน ต้องแยกกัน

การปิดผนึกวัตถุพยานมีหลายวิธี แต่วิธีที่ดีที่สุด คือ พับปากถุง ๒ ครั้ง แล้วปิดผนึกด้วยเทป ซองกระดาษก็ต้องปิดผนึกด้วยเทปเช่นกัน

ข้อควรระวังเป็นพิเศษ :

๑. **ต้องแปะข้อความให้เห็นชัดเจน** ถ้าเก็บวัตถุพยานจากบุคคลที่สงสัยว่าจะมีอาการโรคติดต่อ

๒. **ป้องกันการปนเปื้อน** โดยห้ามไปแตะหรือสัมผัสบุคคลที่เราจะตรวจยึดเสื้อผ้าของบุคคลที่กำลังสวมใส่เพื่อนำไปตรวจหาพยานหลักฐาน

๓. **วัตถุพยานที่ปิดผนึกแล้ว** ต้องไม่ถูกเปิดออกจนกว่าจะถึงห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ยกเว้นแต่ว่าวัตถุพยานนั้นจะมีความชื้น พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีมีอำนาจเปิดออกมาผึ่งลมให้แห้ง (ห้ามตากแดด) แล้วปิดผนึกใหม่แล้วนำส่งห้องปฏิบัติการ

๙.๑.๑ การเก็บตัวอย่างเลือด (Blood)

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
เลือดแห้งติดที่วัตถุ เคลื่อนย้ายได้	ให้ส่งวัตถุนั้นไปที่ห้องปฏิบัติการ ทั้งชิ้น	ถ้าวัตถุนั้นแห้งให้ใส่แต่ละชิ้น ลงในถุงกระดาษ ถ้าหลายชิ้น ให้แยกถุงกัน แล้วบรรจุลงใน กล่องกระดาษหรือซองกระดาษ ปิดผนึกด้วยเทปส่งไปยัง ห้องปฏิบัติการ ถ้าวัตถุนั้นเปียกชื้น ให้รีบเปิด ออกผึ่งลมทันที เมื่อกลับมาถึง สถานีตำรวจ เมื่อแห้งแล้ว ท่อ ด้วยกระดาษ บรรจุลงในกล่อง กระดาษ ปิดผนึกด้วยเทปส่งไป ยังห้องปฏิบัติการ
หยดเลือด	เช็ดเก็บด้วยสำลีพันปลายไม้ แต่ ถ้าเป็นกองเลือด ให้เช็ดเก็บมา หลายตัวอย่างจากหลายบริเวณ ของกองเลือด	สำลีพันปลายไม้ต้องผึ่งลมให้ แห้งแล้วบรรจุลงในกล่อง กระดาษหรือซองกระดาษเก็บ ในที่แห้ง ห้ามตากแดด
เลือดในน้ำ	จุ่มสำลีพันปลายไม้ลงไป ในน้ำเก็บเลือด ควรใช้หลายก้านในการเก็บ	สำลีพันปลายไม้ต้องผึ่งลมให้ แห้งแล้วบรรจุลงในกล่อง กระดาษหรือซองกระดาษ เก็บ ในที่แห้ง ห้ามตากแดด
เลือดแห้งติดที่วัตถุ เคลื่อนย้ายไม่ได้	ถ้าสามารถทำได้ให้ตัดวัตถุที่เลือด นั้นติดออกมา แล้วส่งทั้งชิ้นนั้นไป ที่ห้องปฏิบัติการ	นำตัวอย่างที่ตัดออกมาบรรจุ ลงในกล่องกระดาษหรือซอง กระดาษและเก็บในที่แห้ง ห้าม ตากแดด

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
เลือดแห้งติดที่วัตถุ เคลื่อนย้ายไม่ได้ (ต่อ)	ถ้าทำไม่ได้ให้ใช้สำลีพันปลายไม้ ชุบน้ำสะอาดแล้วนำไปถูบริเวณ ที่เลือดติดอยู่จนเห็นว่าสำลีเก็บ เลือดขึ้นมาได้ หรือจนกว่าสำลี จะกลายเป็นสีแดงคล้ำหรือสี น้ำตาล	สำลีพันปลายไม้ต้องผึ่งลมให้ แห้งแล้วบรรจุในกล่องกระดาษ หรือซองกระดาษ เก็บในที่แห้ง ห้ามตากแดด
การเก็บเลือดบุคคล เพื่อตรวจหา ยาเสพติดหรือแอลกอฮอล์ หมายเหตุ : ต้องเก็บด้วยแพทย์ หรือพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่ของ สถานพยาบาลที่มีใบประกอบ โรคศิลป์	ต้องเจาะเลือด ๑๐ มิลลิลิตรใส่ ในหลอดทดลองที่มีฝาปิดสีม่วง (มีสารกันเลือดแข็ง)	ต้องเก็บไว้ในตู้เย็นตลอดเวลา และการนำไปส่งห้องปฏิบัติการ ต้องแช่หลอดไว้ในน้ำแข็ง

๙.๑.๒ การเก็บตัวอย่างคราบอสุจิและน้ำลาย (Semen and Saliva)

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
คราบอสุจิและน้ำลายแห้งติดกับวัตถุที่เคลื่อนย้ายได้	ให้ส่งวัตถุนั้นไปที่ห้องปฏิบัติการทันที	ให้ใส่แต่ละชิ้นลงในถุงกระดาษ ถ้าหลายชิ้นให้แยกถุงกัน แล้วบรรจุในกล่องกระดาษ หรือซองกระดาษ ปิดผนึกด้วยเทปส่งไปยังห้องปฏิบัติการ
คราบอสุจิและน้ำลายที่ลักษณะเป็นของเหลวหดยอยู่	เซ็ดเก็บด้วยสำลีพันปลายไม้	สำลีพันปลายไม้ต้องผึ่งลมให้แห้งแล้วบรรจุในกล่องกระดาษ หรือซองกระดาษ เก็บในที่แห้ง ห้ามตากแดด
	นำเข็มฉีดยาปลอดเชื้อดูด เพื่อนำของเหลวขึ้นมาจากพื้นผิวที่ของเหลวหดยติดอยู่	เทของเหลวลงในหลอดทดลองที่มีฝาปิด เก็บไว้ในตู้เย็น เวลานำไปส่งห้องปฏิบัติการต้องแช่หลอดไว้ในน้ำแข็ง
คราบอสุจิในถุงยาง	ปิดถุงยางไม่ให้ของเหลวไหลออก	เก็บไว้ในตู้เย็น ต้องรีบนำส่งห้องปฏิบัติการภายใน ๓ วัน เวลามาไปส่งต้องแช่หลอดไว้ในน้ำแข็ง
คราบอสุจิและน้ำลายที่แห้ง	ถ้าทำได้ให้ตัดวัตถุที่มีคราบไปติดออกมา	นำตัวอย่างที่ตัดออกแต่ละชิ้นบรรจุลงในกล่องกระดาษหรือซองกระดาษ เก็บในที่แห้ง ห้ามตากแดด
	ถ้าทำไม่ได้ให้ใช้สำลีพันปลายไม้ชุบน้ำสะอาด แล้วนำไปถูบริเวณที่คราบติดอยู่จนเห็นว่ารอยคราบถูกดูดซับเข้าไปในสำลีแล้ว	สำลีพันปลายไม้ต้องผึ่งลมให้แห้งแล้วบรรจุในกล่องกระดาษ หรือซองกระดาษ เก็บในที่แห้ง ห้ามตากแดด

๙.๑.๓ ปัสสาวะ (Urine)

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
ปัสสาวะ	ตักเก็บหรือใช้เข็มฉีดยาดูดเก็บในกระปุกพลาสติกหรือภาชนะที่เหมาะสม เก็บให้หมด เพราะดีเอ็นเอไม่ได้อยู่ในน้ำปัสสาวะ แต่ในปัสสาวะอาจมีเซลล์จากร่างกายติดออกมา	เก็บไว้ในตู้เย็น เวลานำไปส่งต้องแช่ไว้ในน้ำแข็ง
การเก็บปัสสาวะเพื่อตรวจหายาเสพติดหรือแอลกอฮอล์ *หมายเหตุ ส่งตรวจที่สถาบันนิติเวช โรงพยาบาลตำรวจ หรือหน่วยตรวจในพื้นที่	ต้องให้บุคคลนั้นปัสสาวะออกมาแล้วเก็บในหลอดทดลองฝาเกลียว ขนาด ๒๐ มิลลิลิตร	เก็บไว้ในตู้เย็น เวลานำไปส่งต้องแช่ไว้ในน้ำแข็ง

๙.๑.๔ การเก็บของเหลวตามร่างกายเพื่อตรวจหา

การกระทำผิดเกี่ยวกับเพศ

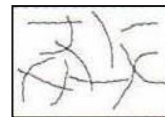
*หมายเหตุ : ควรให้แพทย์หรือพยาบาลเป็นผู้ตรวจเก็บตัวอย่าง

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
ตัวอย่างจากช่องปาก	ใช้สำลีพันปลายไม้เก็บตัวอย่างจากเยื่อบุกระพุ้งแก้มในช่องปาก และเก็บที่ฟัน บนลิ้น และใต้ลิ้น	บรรจุในกล่องกระดาษหรือซองกระดาษ เก็บในที่แห้ง ห้ามตากแดด
ตัวอย่างเลือด น้ำลาย อสุจิ ที่ป้ายบนสไลด์ที่ทำให้แห้งแล้ว	ใช้สำลีพันปลายไม้ชุบน้ำสะอาดแล้วนำไปถูบนสไลด์จนเห็นว่ารอยคราบถูกดูดซับเข้าไปในสำลีแล้ว	บรรจุในกล่องกระดาษหรือซองกระดาษ เก็บในที่แห้ง ห้ามตากแดด
ตัวอย่างจากช่องคลอด	ใช้สำลีพันปลายไม้เก็บตัวอย่าง ๒ ก้านต่อจุด โดยควรเก็บ ๓ จุด ได้แก่ ปากช่องคลอด ปากมดลูก หน้าปากมดลูก	บรรจุในกล่องกระดาษหรือซองกระดาษ เก็บในที่แห้ง ห้ามตากแดด
ตัวอย่างจากช่องทวาร	ใช้สำลีพันปลายไม้เก็บตัวอย่างจากบริเวณรอบทวารหนัก และช่องทวารหนัก	บรรจุในกล่องกระดาษหรือซองกระดาษ เก็บในที่แห้ง ห้ามตากแดด
ตัวอย่างจากองคชาติ	ใช้สำลีพันปลายไม้ชุบน้ำสะอาดแล้วนำไปเช็ดเก็บตัวอย่าง	บรรจุในกล่องกระดาษหรือซองกระดาษ เก็บในที่แห้ง ห้ามตากแดด
ตัวอย่างจากนิ้วผู้ต้องสงสัย	ใช้สำลีพันปลายไม้ชุบน้ำสะอาดแล้วนำไปถูบนนิ้ว ๑ ก้านต่อมือ ๑ ข้าง	บรรจุในกล่องกระดาษหรือซองกระดาษ เก็บในที่แห้ง ห้ามตากแดด

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
ตัวอย่างใช้ในการวิเคราะห์หา การใช้น้ำเสพติดหรือ แอลกอฮอล์	เก็บเลือดใส่ในหลอดทดลองที่มี ฝาปิดสีเทา ขนาด ๑๐ มิลลิลิตร เก็บปัสสาวะใส่ในหลอดทดลอง ๒ หลอด ที่มีฝาเกลียวปิด ขนาด ๒๐ มิลลิลิตร	เก็บไว้ในตู้เย็น เวลานำไปส่งต้อง แช่ไว้ในน้ำแข็ง
บุคคลที่มีชีวิตอยู่	ดีที่สุด คือ เจาะเลือดจากหลอด เลือดดำ ใส่ลงในหลอดทดลองที่ มีฝาปิดสีม่วง	เก็บไว้ในตู้เย็น เวลานำไปส่งต้อง แช่ไว้ในน้ำแข็ง
	รองลงมา คือ การเก็บตัวอย่าง เนื้อเยื่อในช่องปาก โดยใช้สำลี พันปลายไม้เก็บตัวอย่างจาก เยื่อบุกระพุ้งแก้ม	บรรจุในกล่องกระดาษหรือ ซองกระดาษ เก็บในที่แห้ง ห้ามตากแดด
	สิ่งสุดท้าย คือ การถอนเส้นผม จำนวน ๑๐ เส้น โดยต้องมีรากผม	บรรจุในแผ่นกระดาษพับแล้ว ใส่ในซองกระดาษ
บุคคลที่เสียชีวิต	เจาะเลือดเก็บในหลอดทดลอง	เก็บไว้ในตู้เย็น เวลานำไปส่ง ต้องแช่ไว้ในน้ำแข็ง
	ตัดกล้ามเนื้อขนาด ๑ ตาราง เซนติเมตร หรือการถอนเส้นผม จำนวน ๑๐ เส้น แต่ถ้าศพเริ่ม เน่าให้เก็บไขกระดูกขนาด ๑ ตารางเซนติเมตร	บรรจุชิ้นเนื้อเยื่อลงในภาชนะ พลาสติก เก็บไว้ในตู้เย็น เวลา นำไปส่งต้องแช่ไว้ในน้ำแข็ง

๙.๒ เส้นใย (Fibres)

ในที่เกิดเหตุจะพบเส้นใยจำนวนมาก การเก็บเส้นใยจึงมีความเสี่ยงที่จะปนเปื้อนหรือมีการปนกัน เส้นใยจากเสื้อผ้าของเหยื่อและผู้ต้องสงสัยควรเก็บโดยวิธีใช้เทปแปะดึงเส้นใยออก โดยเส้นใยที่อยู่ในห้องเกิดเหตุ ๒ ห้องในพื้นที่เดียวกันควรแยกเก็บและภาชนะเก็บต้องระบุรายละเอียดให้ชัดเจน

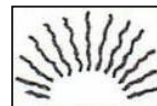
*หมายเหตุ วัตถุประสงค์ส่งกลุ่มงานตรวจทางเคมี ฟิสิกส์ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
ตัวอย่างเส้นใยบนวัตถุที่เคลื่อนย้ายได้	ให้ส่งวัตถุนั้นไปที่ห้องปฏิบัติการทั้งชิ้น	ห่อด้วยกระดาษหรือถุงกระดาษ
ตัวอย่างเส้นใยที่เห็นด้วยตาเปล่าบนวัตถุขนาดใหญ่	ใช้ปากคีบ (forceps) เก็บ	บรรจุลงในแผ่นกระดาษพับแล้วใส่ในซองกระดาษ แต่ถ้าเส้นใยขนาดเล็กมากให้ใช้เทปเก็บขึ้นมาแล้วแปะบนแผ่นใสบรรจุในซองกระดาษ
ตัวอย่างเส้นใยที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่าบนวัตถุขนาดใหญ่	ตัดเทปให้ยาว ๑๕ เซนติเมตรแล้วแปะบนผิวสัมผัสของวัตถุที่จะเก็บเส้นใยเป็นส่วนๆ โดยกดเบาๆ แล้วค่อยๆ ไล้ไปทั่ววัตถุนั้น ควรเปลี่ยนเทปบ่อยๆ เสร็จแล้วนำเทปมาแปะบนแผ่นใส ควรเก็บตัวอย่างเพื่อใช้เปรียบเทียบโดยใช้เทปอีกชิ้นนำมากดแรงที่ผ้าอีกครั้ง แล้วนำไปแปะบนแผ่นใส	บรรจุแผ่นใสที่มีเทปติดลงในซองกระดาษ โดยบรรจุแยกกัน

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
เส้นใยติดเส้นผม เช่น เส้นใยที่ติดอยู่บนศีรษะของผู้ต้องสงสัย อาจเป็นไปได้ว่าพบเส้นใยที่มีลักษณะของหมวกไหมพรมที่ใช้คลุมศีรษะในการกระทำความผิด	ใช้เทปแปะลงไปบนผม เพื่อให้ได้เส้นใยจากศีรษะ	แปะบนแผ่นใส แล้วบรรจุลงในซองกระดาษ
ตัวอย่างเปรียบเทียบ	วัตถุที่จะต้องใช้เปรียบเทียบ เคลื่อนย้ายไม่ได้ ถ้าสามารถทำได้ให้ตัดเป็นชิ้นออกมาหรือดึงเส้นใยออกมา ต้องมั่นใจว่าการนำตัวอย่างมาเปรียบเทียบต้องให้ครอบคลุมสีของเส้นใยที่ผ้าต้องสงสัย ทุกสี	ใช้เทปเก็บขึ้นมาแล้วแปะบนแผ่นใส บรรจุในซองกระดาษ แต่ถ้าไม่สามารถหาเทปและแผ่นใสได้ให้ห่อวัตถุนั้นด้วยความระมัดระวัง แยกชิ้นบรรจุและปิดผนึกด้วยเทป

๙.๓ เส้นผม และเส้นขนมนุษย์และสัตว์ (Human and animal hair)

การเก็บเส้นผมมีความเสี่ยงที่จะปนเปื้อนหรือการปนกันเช่นเดียวกับเส้น
ใย ภาชนะเก็บต้องระบุรายละเอียดให้ชัดเจน

*หมายเหตุ วัตถุประสงค์ของงานตรวจทางชีววิทยาและดีเอ็นเอ
สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
ตัวอย่างเส้นผมบนวัตถุที่เคลื่อนย้ายได้	ให้ส่งวัตถุนั้นไปที่ห้องปฏิบัติการทันที	ห่อด้วยกระดาษหรือถุงกระดาษ
ตัวอย่างเส้นผมที่เห็นด้วยตาเปล่า	ใช้ปากคีบ (forceps) เก็บ	บรรจุในแผ่นกระดาษพับแล้วใส่ในซองกระดาษ
ตัวอย่างเส้นผมเก็บเพื่อตรวจดีเอ็นเอ	ให้ถอนเส้นผมจำนวน ๑๐ เส้น โดยต้องมีรากผม	บรรจุในแผ่นกระดาษพับแล้วใส่ในซองกระดาษ
ตัวอย่างเส้นผมที่เก็บจากบุคคลเพื่อใช้เปรียบเทียบทางกายภาพภายใต้กล้องจุลทรรศน์ (ปัจจุบันไม่ค่อยนิยมเนื่องจากการตรวจ ดีเอ็นเอจากเส้นผม ยืนยันตัวบุคคลได้ชัดเจนกว่า)	ให้ถอนเส้นผมจำนวน ๓๐ เส้น (จากศีรษะส่วนหน้า ๑๐ เส้น จากท้ายทอย ๑๐ เส้น ข้างซ้าย ๕ เส้น ข้างขวา ๕ เส้น ตัดเส้นขนบริเวณหัวหน้า ๑๐ เส้น โดยการเลือกเก็บบริเวณต่างๆ ให้ครอบคลุมความแตกต่างของเส้นผมเส้นขน	บรรจุแต่ละเส้นในแผ่นกระดาษพับแล้วใส่ในซองกระดาษ
ตัวอย่างเส้นขนสัตว์เก็บจากสัตว์เพื่อใช้เปรียบเทียบ	เก็บเส้นขน ๑๐๐ เส้น จากส่วนหลัง ส่วนท้อง และที่ต่างๆ ที่มีสีขนตามตัวแตกต่างกัน	บรรจุแต่ละเส้นในแผ่นกระดาษพับแล้วใส่ในซองกระดาษ

๙.๔ ลายพิมพ์นิ้วมือ นิ้วเท้า ฝ่ามือ ฝ่าเท้า (Fingerprints)

วิธีการตรวจเก็บลายนิ้วมือมีหลายวิธี แต่ในคำแนะนำในเล่มนี้จะเป็นวิธีที่สามารถทำได้ในที่เกิดเหตุ พึงระวังไว้ว่าลายนิ้วมือแฝงเป็นวัตถุพยานที่เคลื่อนย้ายได้ง่าย ควรรีบดำเนินการตรวจเก็บ

*หมายเหตุ ควรร้องขอเจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุมาช่วยทำการตรวจหาและตรวจเก็บลายนิ้วมือในที่เกิดเหตุ

- วัตถุพยานเพื่อจะตรวจหาลายนิ้วมือ ส่ง กลุ่มงานตรวจสถานที่เกิดเหตุ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ
- แผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือแฝง ส่ง กลุ่มงานตรวจลายนิ้วมือแฝง สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

๙.๔.๑ ลายพิมพ์นิ้วมือที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า (Visible fingerprints)

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
ลายพิมพ์นิ้วมือบนวัตถุที่เคลื่อนย้ายได้	ให้ถ่ายภาพรอยลายนิ้วมือที่มองเห็นในที่เกิดเหตุ แล้วให้ส่งวัตถุนั้นไปที่ห้องปฏิบัติการทั้งชิ้น หรือนำอะไรไปปิดหรือสั่มฝัสรอยลายนิ้วมือนั้นให้คิดว่าอาจมีรอยลายนิ้วมือแฝงรอยอื่น อยู่ที่วัตถุนั้นอีก	บรรจุในภาชนะที่ไม่ทำลายรอยลายนิ้วมือที่มองเห็นและรอยลายนิ้วมือแฝง
ลายพิมพ์ที่ปรากฏในซีดีซีดีที่ยังไม่แห้ง ไขมันแข็ง	ถ่ายภาพ ลอกเก็บรอยลายนิ้วมือด้วยไมโครซิล (Mikrosil)	บรรจุในซองกระดาษ
ลายพิมพ์ที่เห็นเป็นสี	ถ่ายภาพ	
ลายพิมพ์บนฝุ่น	ถ่ายภาพ และใช้เทปแปะเก็บลายนิ้วมือ แล้วให้นำไปแปะกับกระดาษฟันทาวหรือแผ่นใส	บรรจุในซองกระดาษ

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
ลายพิมพ์นิ้วมือเปื้อนเลือดหรือที่มองเห็นอยู่ในกองเลือด	ถ่ายภาพภายใต้แสง UV โดยถ้าพื้นผิวเรียบ ใช้สาร Amido black ฉีดหรือสเปรย์ลงไป แล้วนำไปถ่ายภาพภายใต้แสง UV พื้นผิวไม่เรียบ ใช้สารไดอามิโนเบซิทีน หรือ DAB แล้วนำไปถ่ายภาพภายใต้แสง UV (ควรระวังในการใช้ DAB เพราะเป็นสารก่อมะเร็ง)	

๙.๔.๒ การตรวจหาลายพิมพ์นิ้วมือแฝง
(Searching for latent fingerprints)

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
บนวัตถุที่เคลื่อนย้ายได้	ให้ส่งวัตถุนั้นไปที่ห้องปฏิบัติการทันที	บรรจุในภาชนะที่ไม่ทำลายรอยลายนิ้วมือแฝง
บนพื้นผิวที่แห้ง	ถ้าเป็นรอยใหม่ๆ ให้ใช้แปรงปัดร่วมกับผงแม่เหล็ก (Magnet powder) แล้วถ่ายภาพ หรืออาจใช้สารเคมี แต่ถ้าเคลื่อนย้ายไม่ได้ให้ตัดบริเวณที่คาดว่าจะมีรอยลายนิ้วมือแฝง	
บนพื้นผิวที่เปียก	ใช้สารเคมีในการตรวจหาลายนิ้วมือแฝงที่ติดอยู่กับวัตถุดังกล่าว อาจจำเป็นต้องใช้หลายวิธี	
บนพื้นผิวเรียบที่เปียก เช่น แก้ว พลาสติก โลหะ ไม้ที่ทาสีเคลือบไว้	หลังจากพื้นผิวแห้ง ใช้แปรงปัดร่วมกับผงแม่เหล็ก (Magnet powder) แล้วถ่ายภาพ และใช้เทปเก็บลายพิมพ์นิ้วมือแฝง อาจใช้สารเคมี แล้วถ่ายภาพลายพิมพ์นิ้วมือที่ปรากฏ	
บนพื้นผิวไม่เรียบที่เปียก เช่น กระดาษ กระดาน ไม้ที่ยังไม่ทาสี	หลังจากพื้นผิวแห้ง ใช้แปรงปัดร่วมกันกับผงแม่เหล็ก (Magnet powder) แล้วถ่ายภาพ	

๙.๕ วัตถุพยานประเภทผ้า (Articles of clothing)

ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องนอน รองเท้า ฯลฯ

*หมายเหตุ

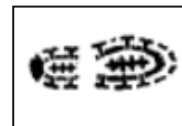
- วัตถุพยานตรวจ DNA ส่งกลุ่มงานตรวจชีววิทยาและดีเอ็นเอ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ
- วัตถุพยานตรวจ เส้นใย หรือสารเคมี ส่งกลุ่มงานตรวจทางเคมี ฟิสิกส์ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
เสื้อผ้า เครื่องนอน	ให้ส่งวัตถุนั้นไปที่ห้องปฏิบัติการ ทั้งชิ้น ถ้าเป็นผ้าปูที่นอนให้ระบุ ด้วยว่าด้านใดเป็นหัวนอน ด้านใด เป็นปลายเท้า	บรรจุวัตถุแต่ละชิ้นในถุงกระดาษ แยกถุงกัน ระบุรายละเอียด ให้ชัดเจน
เสื้อผ้า เครื่องนอน ที่แห้งสนิท	วัตถุ ประสงค์ : ตรวจหาสาร ที่คัดหลัง เลือด หรือ ร่องรอย การบาดเจ็บ	บรรจุวัตถุแต่ละชิ้นในถุงกระดาษ แยกถุงกัน พับปากถุง ๒ ครั้ง แล้วปิดผนึกด้วยเทป ระบุ รายละเอียดให้ชัดเจน
เสื้อผ้า เครื่องนอน ที่เปียกหรือชื้น	วัตถุ ประสงค์ : ตรวจหาสาร ที่คัดหลัง เลือด หรือ ร่องรอย การบาดเจ็บ	บรรจุวัตถุแต่ละชิ้นในถุงพลาสติก แยกถุงกันแล้วใส่ในกล่อง กระดาษอีกครั้ง ทันทีที่ถึงสถานี ตำรวจให้รีบเปิดฝั้งลมให้แห้ง ห้ามตากแดด หลีกเลี่ยงการปนเปื้อน เมื่อวัตถุพยานแห้งให้บรรจุใส่ถุง กระดาษส่งห้องปฏิบัติการ ระบุ รายละเอียดให้ชัดเจน ควรแจ้ง สภาพวัตถุพยานด้วย

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
เสื้อผ้า เครื่องนอน ทั้งแห้งและเปียก	วัตถุประสงค : ตรวจสอบสารติดไฟหรือ ก๊าซน้ำตา	บรรจุวัตถุแต่ละชิ้นลงในภาชนะที่เหมาะสม ปิดผนึกให้เรียบร้อยแล้วทำตามคำแนะนำที่อยู่บนภาชนะ
เสื้อผ้า เครื่องนอน ทั้งแห้งและเปียก	วัตถุประสงค : ตรวจสอบหาเขม่าดินปืน	บรรจุวัตถุแต่ละชิ้นในถุงกระดาษแยกถุงกัน พับปากถุง ๒ ครั้งแล้วปิดผนึกด้วยเทป ระบายเอาอากาศให้ชัดเจน
วัตถุที่หลุดออกมาจากเสื้อผ้า	ขณะตรวจยึดเสื้อผ้าจากผู้ต้องสงสัยให้ผู้ต้องสงสัยถอดรองเท้าแล้วยืนบนกระดาษขณะถอดเสื้อผ้า เมื่อยึดเสื้อผ้าไปแล้วให้พับกระดาษนั้นเก็บไปด้วย เพราะอาจมีวัตถุพยานอื่นๆ ร่วงหล่นมาจากเสื้อผ้าได้	เมื่อบุคคลถอดเสื้อผ้าแล้ว ให้พับกระดาษใส่ลงไปลงในถุงกระดาษ พับปากถุงกระดาษ ๒ ครั้งแล้วปิดผนึกด้วยเทป
รองเท้า	ใช้ไม้หรืออุปกรณ์อื่นใดในการเกี่ยวเก็บ หรือใส่ถุงมือแล้วหยิบ โดยให้โดนผิวรองเท้าให้น้อยที่สุด	บรรจุวัตถุแต่ละชิ้นในถุงกระดาษแยกถุงกัน พับปากถุง ๒ ครั้งแล้วปิดผนึกด้วยเทป

๙.๖. รอยประทับของรองเท้า ถุงมือ และยางรถยนต์
(Footwear and glove prints, tire marks)

* หมายเหตุ วัตถุประสงค์ของงานอาวูธป็นและเครื่องกระสุน
สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

๙.๖.๑ รอยรองเท้าที่มองเห็นด้วยตาเปล่า
(Visible footwear prints)

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
บนวัตถุที่เคลื่อนย้ายได้	ให้ถ่ายภาพรอยประทับคู่กับไม้วัดขนาด (scale) ในที่เกิดเหตุ แล้วนำวัตถุนั้นส่งไปที่ห้องปฏิบัติการทั้งชิ้น	บรรจุในภาชนะที่ไม่ทำลายรอยประทับ
รอยประทับ	ให้ถ่ายภาพรอยประทับคู่กับไม้วัดขนาด (scale) ในที่เกิดเหตุ ลอกรอยประทับด้วยวิธีอิเล็กโตรสตาติก (Electrostatic method) หรือสามารถใช้ gelatin foil ลอกรอยได้เช่นกัน แต่อย่าไปสัมผัสแผ่นที่ลอกออกมาโดยเด็ดขาด ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญ ถ้ารอยประทับไม่สามารถลอกด้วยวิธี Electrostatic ได้ เช่น รองเท้าอาจเปียก กรณีนี้ให้ใช้ gelatin foil	วางแผ่นฟอยล์ลงในก้นกล่องกระดาษ โดยให้รอยที่ลอกอยู่ด้านบน วางแผ่นฟอยล์ลงในก้นกล่องกระดาษ โดยให้รอยที่ลอกอยู่ด้านบน
รอยประทับ บนดิน ทราเยโคลน	ให้ถ่ายภาพรอยประทับคู่กับไม้วัดขนาด (scale) ในที่เกิดเหตุ ลอกรายประทับด้วยปูนพลาสติก	บรรจุในกล่องกระดาษ โดยต้องไม่ให้ปูนแตกได้

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
รอยประทับบนเลือด	ถ่ายภาพภายใต้แสง UV ถ้าพื้นผิวเรียบใช้สาร Amido black ฉีดหรือสเปรย์ลงไป แล้วนำไปถ่ายภาพภายใต้แสง UV พื้นผิวไม่เรียบใช้สารไดอิมิโนเบนซิดีนหรือ DAB แล้วนำไปถ่ายภาพภายใต้แสง UV (ควรระวังในการใช้ DAB เพราะเป็นสารก่อมะเร็ง)	

๙.๖.๒ การตรวจหารอยรองเท้าแฝง
(Searching for latent footwear prints)

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
บนวัตถุที่เคลื่อนย้ายได้	ให้ส่งวัตถุนั้นไปที่ห้องปฏิบัติการ ตั้งขึ้น	บรรจุในภาชนะที่ไม่ทำลายรอย ประทับ
บนวัตถุที่เคลื่อนย้ายไม่ได้ เช่น พื้น เคาะเตอร์ธนาคาร	ใช้แสงไฟส่องแบบเฉียงๆ เพื่อตรวจ หารอยประทับที่อาจจะติดอยู่ ถ่ายภาพ ตรวจสอบเก็บรอยประทับ ด้วยวิธีอิเล็กโตรสตาติก (Electrostatic method) หรือ gelatin foil คลี่แผ่นฟอยล์เพื่อใช้ การเก็บด้วยวิธีอิเล็กโตรสตาติก บนพื้นผิวของวัตถุ เมื่อลกรอย ประทับเรียบร้อยแล้วให้ระวังใน การม้วนแผ่นฟอยล์กลับเข้าไป	วางแผ่นฟอยล์ลงในก้นกล่อง กระดาษ โดยให้รอยที่ลอกอยู่ ด้านบน

๙.๖.๓ การตรวจหารอยประทับถุงมือที่มองเห็นด้วยตาเปล่า
(Visible glove prints)

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
บนวัตถุที่เคลื่อนย้ายได้	ให้ถ่ายภาพรอยประทับคู่กับไม้วัดขนาด (scale) ในที่เกิดเหตุ แล้วนำวัตถุนั้นส่งไปที่ห้องปฏิบัติการทันที	บรรจุในภาชนะที่ไม่ทำลายรอยประทับ
รอยประทับ	ให้ถ่ายภาพรอยประทับคู่กับไม้วัดขนาด (scale) ในที่เกิดเหตุ ลอกรอยประทับด้วยวิธีอิเล็กโทรสถิติก (Electrostatic method) แต่อย่าไปสัมผัสแผ่นที่ลอกออกมาโดยเด็ดขาด ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญ	วางแผ่นฟอยล์ลงในก้นกล่องกระดาษ โดยให้รอยที่ลอกอยู่ด้านบน
	ถ้ารอยประทับไม่สามารถลอกด้วยวิธีอิเล็กโทรสถิติก (Electrostatic method) ได้ให้เปลี่ยนเป็นใช้เทปเก็บรอยประทับเช่นเดียวกับการเก็บรอยลายพิมพ์นิ้วมือ	แปะเทปไปบนกระดาษพื้นขาวหรือแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือ
รอยประทับบนเลือด	ถ่ายภาพภายใต้แสง UV โดยฉาบพื้นผิวเรียบใช้สาร Amido black ฉีดหรือสเปรย์ลงไป แล้วนำไปถ่ายภาพภายใต้แสง UV พื้นผิวไม่เรียบใช้สารไดอามิโนเบนซิ ดีน หรือ DAB แล้วนำไปถ่ายภาพภายใต้แสง UV (ควรระวังในการใช้ DAB เพราะเป็นสารก่อมะเร็ง)	

๙.๖.๔ การตรวจหารอยประทับถุงมือแฝง
(Searching for latent glove prints)

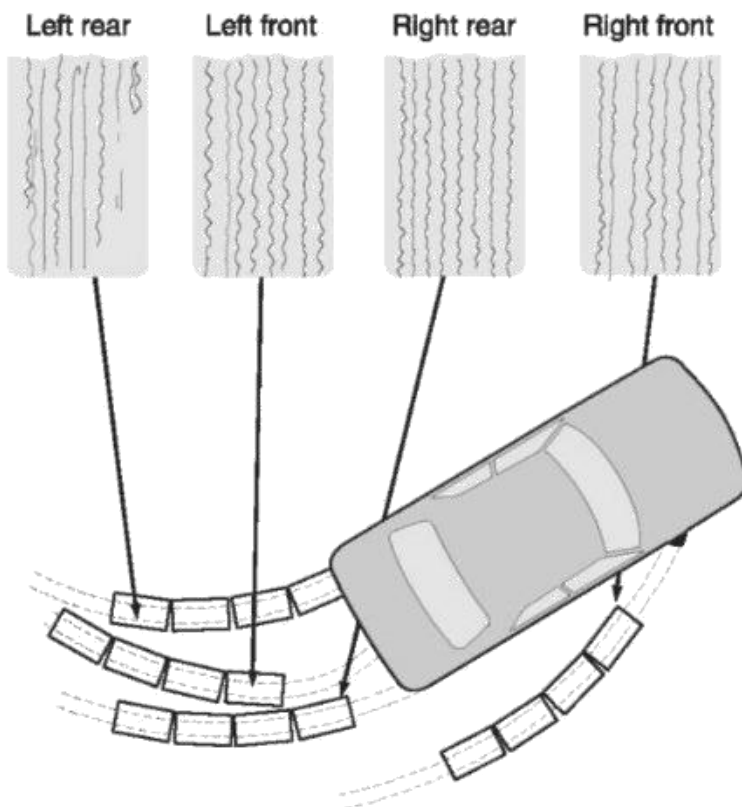
ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
บนวัตถุที่เคลื่อนย้ายได้	ให้ส่งวัตถุนั้นไปที่ห้องปฏิบัติการ ทันที	บรรจุในภาชนะที่ไม่ทำลายรอย ประทับเสียหาย
บนวัตถุที่เคลื่อนย้ายไม่ได้ เช่น พื้น เคาะเตอร์ธนาคาร	ใช้แสงไฟส่องแบบเฉียงๆ เพื่อตรวจ หารอยประทับที่อาจติดอยู่ ใช้ผงฝุ่น พร้อมด้วยแปรงในการปัด ไปที่วัตถุเพื่อให้ปรากฏรอยประทับ ของถุงมือ และลอกด้วยเทป	วางแผ่นฟอยล์ลงในก้นกล่อง กระดาษ โดยให้รอยที่ลอกอยู่ ด้านบน

๙.๖.๕ รอยประทับของยางรถยนต์ (Tire marks)

รอยประทับของยางรถยนต์ต้องถูกเก็บและรักษาเช่นเดียวกับรอยประทับของร่องเท้า ถ้าเป็นไปได้ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลของการพัฒนาของรูปแบบพื้นยางในแต่ละปีเก็บไว้ ควรถอดล้อยางรถต้องสงสัยส่งไปห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจเปรียบเทียบขนาดของยางกับรอยในที่เกิดเหตุ

วิธีการตรวจเปรียบเทียบขนาดของยาง โดยนำสีหรือน้ำมันเครื่องทาไปบนยางแล้วหมุนล้อยางไปบนกระดาษขาวที่มีความยาวที่เหมาะสม ถ้ายางเปื้อนน้ำมันเครื่อง รอยยางที่พื้นควรใช้ผงฝุ่นแม่เหล็กและแปรงปัดเก็บรอยประทับนั้น รอยยางที่นำมาเปรียบเทียบควรจะถูกย้อมไปปีเก่าๆ ด้วย

จุดหรือบริเวณในการวัดความกว้างของรอยยางในที่เกิดเหตุของรถและล้อรถ คือ บริเวณที่รถหยุดเพื่อจะกลับรถไปอีกทางหนึ่ง

๙.๗ ดิน พืช และวัสดุในการก่อสร้าง (Soil, plants and construction materials)

* หมายเหตุ วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ของงานตรวจทางเคมี ฟิสิกส์ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
ดินจากสถานที่เกิดเหตุ	เก็บตัวอย่างอย่างน้อยประมาณ ๑๐ ตัวอย่าง จากจุดต้องสงสัย อย่างน้อย ๒ ตัวอย่าง และจากบริเวณโดยรอบห่างจากจุดต้องสงสัยออกไป ๓ - ๔ เมตร อีก ๘ ตัวอย่าง โดยเก็บตัวอย่างในความลึกที่แตกต่างกัน ให้มีปริมาณตัวอย่างละ ๑ ลิตร และให้ถ่ายภาพบริเวณและจุดที่เก็บด้วย	บรรจุวัตถุแต่ละชิ้นในถุงพลาสติก หรือขวดแก้ว หรือกระป๋อง ที่มีฝาปิดแน่น เก็บไว้ในที่แห้ง ก่อนส่งไปห้องปฏิบัติการ
ดินที่อยู่กับรอยร่องเท้า	เมื่อเราเก็บรอยพื้นร่องเท้าจากที่เกิดเหตุแล้ว ส่วนใหญ่จะมีเศษดินติดไปด้วย ให้เก็บตัวอย่างดินเพื่อใช้เปรียบเทียบจากบริเวณที่พบรอยร่องเท้าออกไป ๓ - ๔ เมตร ๘ ตัวอย่าง โดยเก็บตัวอย่างในความลึกที่แตกต่างกัน ให้มีปริมาณตัวอย่างละ ๑ ลิตร และให้ถ่ายภาพบริเวณและจุดที่เก็บด้วย	บรรจุวัตถุแต่ละชิ้นในถุงพลาสติก หรือขวดแก้ว หรือกระป๋อง ที่มีฝาปิดแน่น เก็บไว้ในที่แห้ง ก่อนส่งไปห้องปฏิบัติการ

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
ร่องเท้า เส้นผ้า ของเหยื่อ และ/หรือ ผู้ต้องสงสัย	ส่งทั้งชิ้นไปห้องปฏิบัติการ โดยตอนถอดออกให้นำกระดาษขาวมาให้ทางผู้ถูกเก็บเหยียบไว้ขณะถอด แล้วรวบพับเก็บกระดาษส่งตรวจด้วย อย่าไปจับหรือสัมผัสร่องเท้า เส้นผ้าที่ตรวจยึด	บรรจุในถุงกระดาษแยกถุงกัน พับปากถุง ๒ ครั้ง แล้วปิดผนึกด้วยเทป ระบุรายละเอียดให้ชัดเจน
พืชจากสถานที่เกิดเหตุ	ส่งทั้งต้นไปห้องปฏิบัติการ ถ้ามีดอกหรือส่วนของพืชนั้นติดกับเส้นผ้าไป ดังนั้นการเก็บพืชเพื่อไปใช้ในการตรวจพิสูจน์ ต้องมั่นใจว่าได้เก็บครอบคลุมทุกส่วนทั้งต้น ใบ ดอก ผล ของพืชนั้น	พับเก็บพืชไว้ในแผ่นกระดาษที่มีขนาดใหญ่พอ เช่น หนังสือพิมพ์ แล้วนำไปใส่ กระสอบส่งห้องปฏิบัติการเร็วที่สุด
วัตถุจากสิ่งก่อสร้าง	เก็บตัวอย่างที่โครงสร้างในจุดเกิดเหตุ เช่น อิฐ คอนกรีตมวลเบา เป็นต้น หรือวัตถุที่ทำให้เกิดผงฝุ่นปริมาณมาก และต้องระวังวัตถุแต่ละอย่างแต่ละจุดไม่ให้ปนกัน	บรรจุในภาชนะที่เหมาะสม ถ้าวัตถุใดมีผงเยอะให้ใส่ในถุงพลาสติก
ฉนวน	ถ้ามีร่องรอยการแตกหัก ให้ตัดฉนวนขนาด ๑ - ๒ ตารางเซนติเมตร	บรรจุในภาชนะที่มีฝาปิดแน่น

๙.๘ รอยเครื่องมือ (Tool marks)

เครื่องมือที่นำไปตัด หรือกัดแงะ อาจจะทำให้รอยไว้กับวัตถุที่ไปสัมผัสจนเห็น เป็นร่องรอยที่สามารถนำไปตรวจเปรียบเทียบได้

* หมายเหตุ วัตถุพยานส่ง กลุ่มงานตรวจอาชญากรรมและเครื่องกระสุน สำนักงานพิสูจน์หลักฐาน ตำรวจ

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
บนวัตถุที่เคลื่อนย้ายได้	ให้ส่งวัตถุนั้นไปที่ห้องปฏิบัติการ ทั้งชิ้น	บรรจุในภาชนะที่ใหญ่เพียงพอ คลุมเครื่องมือทั้งหมด
บนวัตถุที่เคลื่อนย้ายไม่ได้	ควรตัดหรือเลื่อยส่วนที่มีรอย ต้องสงสัยติดอยู่	
	ตัดออกมาไม่ได้ ควรจะหล່กรอย ประทับของเครื่องมือด้วย Mikrosil สเก็ตซ์ภาพสถานที่ที่เกิดรอย เครื่องมือ	นำรอยที่หล່ได้ไปแปะไว้กับแผ่น ฟิมพ์ลายนิ้วมือ และภาพสเก็ตซ์ แปะไว้ที่แผ่นฟิมพ์ลายนิ้วมือแผ่น เดียวกัน
	เก็บสีและไม้จากบริเวณที่เกิด เหตุ โดยขูดสีออกมาด้วยมีด ผ้าตัด เกล็ดสีให้ใช้เทปก๊เก็บ	เทลงในแผ่นกระดาษแล้วพับห่อไว้ บรรจุลงในซองกระดาษ
รอยตัด	ตัดปลายลวดหรือปลายสาย เคเบิลเส้นที่มีร่องรอยการถูกตัด (อย่าตัดด้วยเครื่องมือที่เรา ตรวจยึด) ต้องระบุให้ชัดเจน ปลายด้านใดที่เป็นรอยต้องสงสัย	บรรจุในภาชนะที่เหมาะสม
เครื่องมือ	ให้ตรวจยึดเครื่องมือชิ้นส่งทั้งชิ้น ไปห้องปฏิบัติการ อย่านำเครื่องมือที่ตรวจยึดไป วางเทียบกับรอยต้องสงสัย	บรรจุในกล่องกระดาษ และต้อง ตรึงให้อยู่กับที่ ควรรักษาไม่ให้วัตถุ ที่ติดมากับเครื่องมือ เช่น พวงเศษ สี เศษไม้ สูญหายไป

๙.๙ เศษกระจก เศษแก้ว และเศษสี (Glass and paint)

บางคดีอาจมีที่ก่อเหตุหลายแห่ง บางครั้งอาจพบวัตถุพยานเศษกระจก เศษแก้ว เศษสี ติดมากับเหยื่อ รถผู้ต้องสงสัย แต่ไม่สามารถหาแหล่งที่มา เมื่อมีการตรวจค้นสถานที่ต้องสงสัยว่าเป็นที่ก่อเหตุอาชญากรรมหรือไม่ จำเป็นต้องให้ความสนใจ เศษกระจก เศษแก้ว เศษสีในที่นั้นด้วย

* หมายเหตุ วัตถุพยานส่ง กลุ่มงานตรวจทางเคมี ฟิสิกส์ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

๙.๙.๑ เศษกระจก เศษแก้ว

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
เศษกระจก เศษแก้ว จากที่เกิดเหตุเพื่อใช้เป็นตัวอย่างเปรียบเทียบ	วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของธาตุในเศษกระจกว่าอาจเป็นกระจกในบ้านต้องสงสัย ให้ตัดกระจกขนาด ๑ ตารางเซนติเมตรจากกรอบกระจกแต่ละบานบรรจุแยกกัน วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบให้เก็บกระจกที่แตกที่อยู่ในบ้านต้องสงสัยทุกชิ้น	บรรจุเศษกระจกแยกแต่ละชิ้นในกล่องกระดาษ บรรจุ เศษกระจกในกล่องกระดาษ ไม่ต้องแยกกัน
เศษกระจก จากบานกระจกที่แตกในที่เกิดเหตุ เพื่ออยากรับว่าเศษกระจกที่ตรวจพบมาจากบานที่แตกนี้หรือไม่ และเป็นส่วนใดของบานกระจก	ควรถอดบานกระจกที่แตกออก และเก็บกระจกที่หล่นอยู่บนพื้นให้หมด ถ้าบานกระจกไม่สามารถถอดได้ พยายามดึงกระจกให้หลุดออกจากบานมากที่สุด ให้ระบุ ว่าชิ้นใดมาจากตรงไหนของบานกระจก ด้านไหนเป็นด้านนอก ด้านไหนเป็นด้านใน	บรรจุกล่องกระดาษ ไม่ควรให้กระจกในกล่องเคลื่อนที่ และระวังไม่ให้มีการแตกเพิ่ม

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
<p>เศษกระจก จากเสื้อผ้าและรองเท้า</p>	<p>เก็บชิ้นส่วนเศษกระจกที่มองเห็นด้วยตาเปล่าด้วยปากคีบ</p> <p>รองเท้า ให้ส่งไปห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจสอบเศษกระจกที่ตัวรองเท้าและพื้นรองเท้า</p> <p>เสื้อผ้า ให้ทำการส่งทั้งชิ้นไปที่ห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจหาและเก็บเศษกระจก</p>	<p>ควรบรรจุชิ้นเล็กๆ เป็นอันดับแรกลงในกระดาษแล้วพับห่อเศษกระจกไว้ แล้วนำไปบรรจุใส่ในกล่องพลาสติกหรือหลอดพลาสติก ส่วนเศษกระจกชิ้นใหญ่ให้บรรจุในกล่องพลาสติก</p> <p>อย่าใช้เทปแปะเก็บเศษกระจก</p>

๙.๙.๒ เศษสี

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
เศษสีในที่เกิดเหตุคดี อาชญากรรมและในคดี อุบัติเหตุจราจร	ให้ชุดสีบริเวณที่เกิดเหตุด้วยมีด รวมถึงวัตถุที่สีนั้นทาท์บอยู่ด้วย	บรรจุในแผ่นกระดาษห่อพับไว้ แล้วใส่ลงในซองกระดาษ
	ตัวอย่างสีที่ต้องใช้เปรียบเทียบ (Reference Paint Samples) ให้เก็บจากวัตถุที่อยู่ใกล้เคียงจุดเกิด เหตุ โดยต้องเก็บสีทุกชั้น	บรรจุในแผ่นกระดาษห่อพับไว้ แล้วใส่ลงในซองกระดาษ
	ถ้าพบว่าสีของวัตถุหนึ่งไปติดที่ วัตถุหนึ่ง ต้องชุดสีของทั้ง ๒ วัตถุ มาใช้เป็นตัวอย่างเปรียบเทียบ	
	รวบรวมเศษสีในที่เกิดเหตุ ที่มี ลักษณะเป็นแผ่นๆ เพื่อที่จะตรวจ เปรียบเทียบกับสีที่วัตถุที่เสียหาย	บรรจุในกล่องกระดาษขนาดเล็ก
เศษสีที่ติดบนเสื้อผ้า	เก็บชิ้นส่วนเศษสีที่มองเห็นด้วย ตาเปล่าด้วยปากคีบแล้วส่งเสื้อผ้า ทั้งชิ้นไปที่ห้องปฏิบัติการ	บรรจุในแผ่นกระดาษห่อพับไว้ แล้วใส่ลงในซองกระดาษ

๙.๑๐ วัตถุพยานจากคดีเพลิงไหม้ (Material from the fire scenes)

* ควรร้องขอผู้เชี่ยวชาญตรวจที่เกิดเหตุ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

๙.๑๐.๑ ของเหลวในคดีเพลิงไหม้ (Flammable liquids)

* หมายเหตุ วัตถุพยานส่งกลุ่มงานตรวจทางเคมีและฟิสิกส์
สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
ของเหลวที่ตกค้างในที่เกิดเหตุ	ถ้าขวดและกระป๋องยังไม่ถูกทำลาย ให้ปิดฝาขวดหรือกระป๋องนั้นเพื่อไม่ให้ของเหลวภายในไหลออกมา หรือเทของเหลวใส่ขวดแก้วที่ใช้สำหรับส่งห้องปฏิบัติการ	ขวดหรือกระป๋องที่มีของเหลวหรือไม่มีของเหลวภายในแล้ว ให้เก็บใส่ถุงพลาสติกปิดผนึกให้เรียบร้อย ขวดแก้วที่เทของเหลวใส่แล้ว ให้ปิดผนึกให้แน่นสนิท บรรจุในกล่องกระดาษแข็ง
	ของเหลวที่หกให้น้ำกระดาษสำหรับห้องครัว มาซับ ต้องนำกระดาษสำหรับห้องครัวที่สะอาดอีกแผ่นส่งแยกไปด้วย เพื่อใช้ในการเป็นตัวอย่างเปรียบเทียบ	บรรจุกระดาษสำหรับห้องครัวที่ซับของเหลวในกระป๋องเก็บวัตถุพยานในเหตุเพลิงไหม้ ปิดผนึกให้แน่นสนิท
วัตถุจากเหตุเพลิงไหม้เพื่อวิเคราะห์ของเหลวที่อาจเป็นสาเหตุของเพลิงไหม้	ตรวจเก็บวัตถุที่อาจเจอของเหลวที่เหลือจากเหตุเพลิงไหม้ เช่น พรหม พื้นไม้ และช่องระบายอากาศ	บรรจุในกระป๋องเก็บวัตถุพยานในเหตุเพลิงไหม้ ปิดผนึกให้แน่นสนิท ถ้าใช้ถุงพลาสติก ต้องป้องกันไม่ให้วัตถุที่เก็บมาทำให้เกิดรูที่ถุง โดยห่อมุมที่คมของวัตถุด้วยกระดาษสำหรับห้องครัว ขนาดของภาชนะบรรจุต้องมีขนาดใหญ่พอที่จะให้วัตถุเข้าไปอยู่ด้านในทั้งหมดและต้องปิดผนึกให้แน่นสนิท

๙.๑๐.๒ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic equipments)

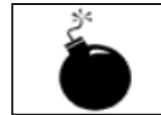
อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น สายไฟที่ต้องสงสัยว่าเป็นต้นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้ การสืบสวนสอบสวนคดีเพลิงไหม้สำคัญมาก ดังนั้นควรใช้ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจวิเคราะห์หาสาเหตุ

* หมายเหตุ ส่งกลุ่มงานตรวจทางเคมีและฟิสิกส์ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
การเดินสายไฟฟ้า	ถ้าเป็นไฟฟ้าลัดวงจร หรือการขาด เกิดจากการสัมผัสของจุดเชื่อมต่อระหว่างตัวนำไฟฟ้า ให้ตัดสายไฟฟ้าที่มีปัญหาส่งห้องปฏิบัติการ	บรรจุในกล่องกระดาษแข็ง
การติดตั้งอุปกรณ์ที่ใช้กับไฟฟ้า เช่น เต้าปลั๊ก สวิตช์ปิด-เปิด เป็นต้น	ถอดอุปกรณ์พร้อมด้วยส่วนประกอบต่างๆ เช่น แผ่นรับเต้าที่ผนัง	บรรจุในกล่องกระดาษแข็ง
อุปกรณ์ไฟฟ้า เช่น หม้อหุงข้าว เครื่องซักผ้า เครื่องทำความเย็น	ส่งอุปกรณ์ไฟฟ้าไปห้องปฏิบัติการ โดยต้องไม่ไปสัมผัสปุ่มเปิด-ปิด โดยให้เก็บเต้าปลั๊กที่เครื่องไฟฟ้าไปต่ออยู่ส่งไปด้วย	บรรจุในกล่องกระดาษแข็ง

๙.๑๑ วัตถุพยานจากคดีระเบิด (Material from explosions)

การเก็บวัตถุพยานจากคดีระเบิดต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นอันดับแรก ควรร้องขอผู้เชี่ยวชาญที่ถูกฝึกฝนเกี่ยวกับการตรวจเก็บวัตถุระเบิด โดยเฉพาะ

* **หมายเหตุ** ต้องร้องขอ

- เจ้าหน้าที่เก็บกู้วัตถุระเบิด ของ กองสรรพาวุธ สำนักงานส่งกำลังบำรุง
- เจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลวัตถุระเบิด สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ
- เจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ
- วัตถุพยานส่ง กลุ่มงานตรวจทางเคมี ฟิสิกส์ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

๙.๑๑.๑ ตัววัตถุระเบิด

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
วัตถุระเบิด (Explosives)	ตรวจเก็บเศษวัตถุระเบิดที่ตกอยู่ในที่เกิดเหตุ	บรรจุในกล่องพลาสติกที่มีฝาปิดแน่นสนิท
เศษระเบิด (Explosive remnants)	ใช้ก้านสำลี หรือ เศษผ้า ชุบสารอะซีโตน เช็ดไปที่พื้นผิวที่สงสัยว่าจะเปื้อนเศษระเบิด ผึ่งลมให้แห้ง เก็บตัวอย่างบริเวณรอบๆ ในแบบเดียวกันไว้สำหรับเปรียบเทียบ	บรรจุก้านสำลี หรือ เศษผ้าที่แห้งแล้วในกล่องเก็บวัตถุพยานในภาชนะที่เหมาะสมที่มีฝาปิดสนิท ปิดผนึกให้แน่นสนิท
บรรจุภัณฑ์ระเบิด	เก็บวัตถุระเบิดที่ยังไม่ระเบิดและเศษวัตถุระเบิดที่ตรวจพบในที่เกิดเหตุ	บรรจุในกล่องเก็บวัตถุพยานในภาชนะที่เหมาะสมที่มีฝาปิดสนิท ปิดผนึกให้แน่นสนิท
ตัวจุดระเบิด (Detonators)	ตัวจุดระเบิดที่ทำขึ้นเอง จำเป็นต้องถูกตรวจเก็บด้วยเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกฝนมา	
	ตรวจเก็บเศษเชื้อปะทุระเบิดแบบมีตัวจุดระเบิดในที่เกิดเหตุ	

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
แบตเตอรี่ สายไฟ เครื่องจับเวลา เทป	เก็บวัตถุทุกชิ้นที่เชื่อมโยงไปสู่การระเบิด ค้นหาวัตถุที่ต่อกับเครื่องจับเวลา	บรรจุในกล่องเก็บวัตถุพยาน ปิดผนึกให้แน่นสนิท

๙.๑๑.๒ การตรวจสอบผู้ต้องสงสัย

การดำเนินการกับผู้ต้องสงสัยและวัตถุต้องสงสัยต้องอยู่ภายใต้การป้องกันการปนเปื้อนจากสารระเบิดที่ตรวจพบในที่เกิดเหตุ โดยมีหลักปฏิบัติ ดังนี้

- เจ้าหน้าที่ที่จะต้องไปเกี่ยวข้องกับผู้ต้องสงสัยและวัตถุต้องสงสัย ต้องไม่ไปสัมผัสวัตถุระเบิด ตัวจุดระเบิด เขมาจากการยิงปืน หรือเหตุระเบิดใดๆ
- เจ้าหน้าที่เหล่านี้ต้องไม่เป็นผู้ใช้ปืนเป็นประจำในการปฏิบัติหน้าที่
- ผู้ต้องสงสัยจะต้องไม่เดินทางด้วยรถที่เคยบรรทุกระเบิด ปืน หรือบุคคลผู้ไปสัมผัสสิ่งเหล่านั้น
- ต้องใช้ถุงมือในการจับวัตถุพยานทุกครั้ง และรีบส่งไปยังห้องปฏิบัติการ

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
วัตถุที่ตรวจสอบว่าเป็นวัตถุระเบิด	ส่งวัตถุทั้งหมดไปห้องปฏิบัติการ	บรรจุแต่ละชิ้นแยกกัน ใส่ในกล่องเก็บวัตถุพยาน ปิดฉนวนให้แน่นสนิท
เศษวัตถุระเบิดที่เปื้อนที่มือ	เช็ดมือผู้ต้องสงสัยด้วยสำลีหรือผ้าชุบอะซิโตน ผึ่งลมให้แห้ง	บรรจุกำนสำลี หรือ เศษผ้าที่แห้งแล้วในกล่องเก็บวัตถุพยาน ในภาชนะที่เหมาะสมที่มีฝาปิดสนิท ปิดฉนวนให้แน่นสนิท
	ทำความสะอาดเล็บด้วยไม้จิ้มฟัน	ใส่ไม้จิ้มฟันลงในหลอด ปิดฝาให้แน่นสนิท

๙.๑๒ อาวุธ (Weapons)

ได้แก่ ปืน มีด เป็นต้น การเก็บวัตถุพยานประเภทอาวุธปืนจำเป็นต้องร้องขอผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเก็บวัตถุพยาน ต้องระงับกรณีอาวุธปืนในที่เกิดเหตุ ยังมีกระสุนอยู่ อาวุธปืนทั้งหมด ทั้งตัวปืน ลูกกระสุน และปลอกกระสุน ทั้งหมด ที่ถูกเก็บในที่เกิดเหตุ ต้องส่งไปห้องปฏิบัติการเพื่อทำการเปรียบเทียบกับปืนต้องสงสัย

* หมายเหตุ วัตถุพยานส่ง กลุ่มงานตรวจอาวุธปืนและเครื่องกระสุน สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
อาวุธปืนที่ตรวจพบหรือที่ได้อรับมา	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องคำนึงถึงเรื่องความปลอดภัยมาเป็นอันดับแรก ● ถ่ายภาพอาวุธปืนในที่เกิดเหตุ บริเวณที่ตรวจพบ ● สวมถุงมือตลอดเวลา เพื่อไม่ให้เกิดรอยลายนิ้วมือ ● หันปากกระบอกปืนไปในทิศทางที่ปลอดภัย 	<p>ถ้าอาวุธปืนมีเลือดติดอยู่ให้ฝั่งลมให้แห้ง ก่อนที่จะบรรจุลงกล่องกระดาษ</p> <p>ถ้าพบปืนในน้ำให้นำมาเคลือบด้วยน้ำมันหล่อลื่นบางๆ ส่งห้องปฏิบัติการ</p> <p>ต้องให้ความสำคัญกับลำกล้อง รังเพลิง และไกปืน</p>
ปืนพก (Pistols)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องถอดแม็กกาซีนและปลอกกระสุนที่ปากอยู่ในรังเพลิงออก ● ให้โยกสไลด์ปืน และให้เปิดสไลด์ปืนไว้ ● นำปลอกกระสุนปืนในรังเพลิงออก ● ตรวจสอบรังเพลิงว่ามีลูกกระสุนปืนอยู่หรือไม่ 	

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
ปืนลูกม่ (Revolvers)	<ul style="list-style-type: none"> ● ทำเครื่องหมายว่าลูกม่อยู่ตำแหน่งใดด้วยปากกาเมจิก ทั้ง ๒ ด้าน ● หันปากกระบอกปืนไปในทิศทางที่ปลอดภัย ● ต้องดึงนกส์ไปอยู่ตำแหน่งด้านหลัง แล้วคดโกป็น ● ผ่อนนกส์ให้ไปด้านหน้า ประมาณ ๑ เซนติเมตร ● ปลดโกป็น แล้วให้นกส์ไปอยู่ตำแหน่งปกติ 	
ปืนไรเฟิลเพื่อการกีฬา (Sporting rifles)	<ul style="list-style-type: none"> ● หันปากกระบอกปืนไปในทิศทางที่ปลอดภัย ● เลื่อนลูกเลื่อนเพื่อขึ้นนก ● นำปลอกกระสุนปืนออก ● ตรวจสอบว่ารังเพลิงไม่มีกระสุนอยู่ ● นำซองกระสุนปืนออก 	
ปืนไรเฟิล ๒ ลำกล้อง (Double-barreled rifles)	<ul style="list-style-type: none"> ● หันปากกระบอกปืนไปในทิศทางที่ปลอดภัย ● เปิดดูไรเฟิล ถ้าเป็นรุ่นที่มีตัวสลัดปลอกกระสุนปืน ต้องหาว่าปลอกกระสุนปืนถูกสลัดทิ้งออกไปตกที่ใด ● ให้บันทึกว่าลักษณะและจุดที่ปลอกกระสุนปืนที่ตกอยู่ก่อนเคลื่อนย้าย 	

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้บันทึกว่าลักษณะและจุดที่ปลอกกระสุนปืนที่ตกอยู่ก่อนเคลื่อนย้าย 	
อาวุธปืนชนิดอื่นๆ	ร้องขอผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ	
หัวกระสุนปืน ปลอกกระสุนปืน	<ul style="list-style-type: none"> ● ห้ามเก็บหัวกระสุนปืนและปลอกกระสุนปืนด้วยเครื่องมือใดๆ ที่จะสร้างร่องรอยใหม่เกิดขึ้น ● ถ้ามีเลือดยังไม่แห้งติดอยู่ที่ฝั่ง ให้นำไปแช่กับน้ำสะอาดเพื่อล้างเลือดออก ● ระวังเชื้อโรคติดต่อที่อยู่ในเลือด 	<p>ห่อหัวกระสุนปืนแต่ละอันด้วยกระดาษ แล้วบรรจุลงกล่องกระดาษ</p> <p>ห้ามเขียนหรือทำเครื่องหมายใดๆ บนผิวของหัวกระสุนปืนและปลอกกระสุนปืน</p>
หัวกระสุนปืนฝังอยู่ในวัตถุ	<ul style="list-style-type: none"> ● ถ่ายภาพวัตถุที่หัวกระสุนปืนฝังอยู่โดยมีสเกลวัดขนาด ถ้าไม่มีสเกลให้หาวัตถุที่รู้ขนาดมาวางเทียบ เพื่อให้มองเห็นขนาดวัตถุและขนาดของหัวกระสุนปืน ● ถ้าวัตถุเคลื่อนย้ายได้ ให้ส่งทั้งชิ้นไปห้องปฏิบัติการ ● แต่ถ้าเคลื่อนย้ายไม่ได้แล้วไม่สามารถบอกได้ว่า หัวกระสุนปืนอยู่ตรงไหน ให้ปล่อยวัตถุชิ้นนี้ทิ้งไว้รอบๆ หัวกระสุนปืนก่อน 	

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
	<ul style="list-style-type: none"> ● ถ้าพบหัวกระสุนปืน ให้เคลื่อนวัสดุรอบๆ หัวกระสุนปืนอย่างระมัดระวัง เพื่อให้ตรวจเก็บลูกกระสุนปืนได้ ● พยายามอย่าไปทำให้รู้กระสุนปืนเสียหาย 	
มีด ขวาน ค้อน	ให้ส่งไปห้องปฏิบัติการทั้งชิ้น	บรรจุในกล่องกระดาษ ต้องวางแบบไม่ให้อาวุธเคลื่อนที่ได้ อย่าใช้เทปรัด

๙.๑๓ เขม่าปืน (Gun Shot Residue)

เขม่าปืนที่มือต้องถูกเก็บให้เร็วที่สุดภายใน ๖ ชั่วโมงหลังจากการยิงปืน แต่ถ้าเป็นมือของผู้เสียชีวิต สามารถเก็บภายใน ๒๔ ชั่วโมงหลังการยิงปืน

* หมายเหตุ วัตถุประสงค์ กลุ่มงานตรวจอาวุธปืนและเครื่องกระสุน สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
เขม่าปืนที่มือ	<ul style="list-style-type: none"> ● ก่อนทำการเก็บเขม่าปืนที่มือ ห้ามพิมพ์ลายนิ้วมือ หรือ ทำความสะอาด หรือล้างมือของผู้ที่จะถูกเก็บเขม่าปืนที่มือ ● กรณีศพให้ใช้ถุงพลาสติกสวมมือศพไว้จนกว่าจะเก็บเขม่าปืน ● เจ้าหน้าที่ผู้ทำการเก็บเขม่าปืนที่มือต้องทำความสะอาดมือทั้งสองข้าง ทุกครั้งก่อนทำการเก็บเขม่าปืน โดยใช้สำลีจุ่มกรดไนตริก เข้มข้น ๕ % ● หยดกรดประมาณ ๔-๕ หยด บนก้านสำลีที่ ๑ แล้วบรรจุใส่ซองที่ ๑ เพื่อเป็นตัวอย่าง ● หยดกรดประมาณ ๔-๕ หยด บนก้านสำลีที่ ๒ แล้วเช็ดที่หลังมือขวาโดยเช็ดตั้งแต่บริเวณข้อมือไปถึงปลายนิ้วหรือจากปลายนิ้วถึงข้อมือ โดยการหมุนหรือกลิ้งสำลีไปทางเดียวกัน ห้ามเช็ดกลับไปกลับมา บรรจุใส่ซองที่ ๒ 	นำของสำลีที่ซุบกรดตัวอย่าง และที่เช็ดจากมือของผู้ยิงปืน รวมทั้งหมด ๕ ซอง ใส่รวมกันในซองกระดาษ

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
เขม่าปิ่นที่มีมือ (ต่อ)	<ul style="list-style-type: none"> ● หยดกรดประมาณ ๔-๕ หยด สำหรับก้อนที่ ๓, ที่ ๔ และ ที่ ๕ ให้เข็ดที่ฝ่ามือขวา หลังมือซ้าย และฝ่ามือซ้าย โดยปฏิบัติ เช่นเดียวกับวิธีการข้างต้น แล้วบรรจุใส่ซองที่ ๓, ที่ ๔ และ ที่ ๕ ตามลำดับ 	
เขม่าดินปืนติดอยู่ที่เสื้อผ้า	ให้ส่งไปห้องปฏิบัติการทั้งชิ้น	บรรจุในถุงกระดาษแยกชิ้นกัน ปิดผนึกให้สนิท

๙.๑๔ เอกสารและวัตถุพยานคดีความผิดทางคอมพิวเตอร์
(Documents and ICT material)

* หมายเหตุ วัตถุพยานส่ง กลุ่มงานตรวจเอกสาร สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

๙.๑๔.๑ เอกสาร เครื่องพิมพ์ดีด และเครื่องพิมพ์

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
เอกสารลายมือเขียน	เอกสารปัญหาต้องเป็นเอกสารต้นฉบับ และต้องมีเอกสารที่มีลายมือเขียนมาเปรียบเทียบที่เป็นลายมือเขียนของเจ้าของลายมือ เขียนต่อหน้าเจ้าหน้าที่	ใส่เอกสารทั้งหมดในแฟ้ม ต้องไม่พับเอกสาร หรือขีดเขียนสิ่งใดที่เอกสาร
เอกสารที่มีการแก้ไขข้อความ การลบข้อความ การเขียนทับข้อความ	ต้องเป็นเอกสารต้นฉบับ	ใส่เอกสารทั้งหมดในแฟ้ม ต้องไม่พับเอกสาร หรือขีดเขียนสิ่งใดที่เอกสาร
เอกสารที่เป็นการถ่ายเอกสารเพื่อเปรียบเทียบกับเอกสารที่ถ่ายมาจากเครื่องถ่ายเอกสารต้องสงสัย	เอกสารเปรียบเทียบต้องมีจำนวนมากพอ โดยถ่ายเอกสารจากเครื่องถ่ายต้องสงสัยหลายๆ แผ่นต่อเนื่องกัน	ใส่เอกสารทั้งหมดในแฟ้ม ต้องไม่พับเอกสาร หรือขีดเขียนสิ่งใดที่เอกสาร
	ถ้าจำเป็นต้องมีการตรวจยึดเครื่องถ่ายเอกสาร	การขนส่งต้องป้องกันเครื่องถ่ายเอกสาร และต้องมีกันกระแทกไม่ให้เกิดความเสียหาย

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
เอกสารปลอม เครื่องพิมพ์ เครื่องทำลายเอกสาร กระดาษเสีย หมึก	ตรวจยึดเอกสารต้องสงสัยว่ามี การปลอม รวมทั้งอุปกรณ์และ วัตถุอื่นๆ ที่ต้องสงสัยว่าจะมี ส่วนสร้างเอกสารปลอมนี้ขึ้น	ใส่เอกสารทั้งหมดในแฟ้ม ต้องไม่พับเอกสาร หรือขีด เขียนสิ่งใดที่เอกสาร อุปกรณ์อื่นๆที่ตรวจยึดให้ใส่ กล่องกระดาษ ต้องมีกัน กระแทก เพื่อไม่ให้เกิดความ เสียหาย
เอกสารยืนยันตัวบุคคล เช่น พาสปอร์ต ใบขับขี่ บัตรประชาชน	ตรวจยึดเอกสารต้องสงสัยว่ามี การปลอมส่งห้องปฏิบัติการ เพื่อตรวจเปรียบเทียบกับ ฐานข้อมูลเอกสารปลอมอื่นๆ	ใส่เอกสารทั้งหมดในแฟ้ม ต้องไม่พับเอกสาร หรือขีด เขียนสิ่งใดที่เอกสาร
ธนบัตร	ตรวจยึดธนบัตรต้องสงสัยว่ามี การปลอม ส่งห้องปฏิบัติการ เพื่อตรวจเปรียบเทียบกับฐานข้อมูล ธนบัตรปลอมอื่นๆ	ใส่เอกสารทั้งหมดในแฟ้ม ต้องไม่พับเอกสาร หรือขีด เขียนสิ่งใดที่เอกสาร
เอกสารเป็นตัวพิมพ์	ตรวจยึดเอกสารต้องสงสัยทั้งหมด	ใส่เอกสารทั้งหมดในแฟ้ม ต้องไม่พับเอกสาร หรือ ขีดเขียนสิ่งใดที่เอกสาร
กระดาษที่มีรอยกดของ ลายมือเขียน เช่น ผู้เขียนเขียนข้อความลงไป กระดาษใบแรก แต่เกิดรอยกดบน กระดาษใบหลัง เป็นต้น	เก็บกระดาษทั้งหมด ส่งไป ห้องปฏิบัติการ ตรวจหารอยกด โดยใช้แสงส่องในแนวเฉียง	ต้องระวังไม่ให้เกิดรอยกดอื่นๆ ขึ้นอีก โดยอาจต้องวางไว้ ระหว่างกระดาษแข็ง ๒ แผ่น แล้วใส่ในกล่องกระดาษ

๙.๑๔.๒ วัตถุประสงค์ IT / Computer

คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงควรตรวจเก็บด้วยผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติมา ควรติดต่อให้เจ้าหน้าที่สืบสวนในคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี จากหน่วยงาน ดังนี้

- กองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี
- กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง
- วัตถุประสงค์ กลุ่มงานตรวจอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

ข้อแนะนำทั่วไป

- ประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานข้างต้น และรอการแนะนำ
- ถ้าจำเป็นให้ Copy ข้อมูลไว้
- ตรวจสอบข้อมูลที่ Copy ไว้ เพื่อกำหนดขอบเขตและจำนวนของวัตถุพยานที่จะนำเข้ากระบวนการตรวจพิสูจน์ที่ห้องปฏิบัติการกลุ่มงานตรวจอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ
- ถ้าทำได้ ให้บันทึก ชื่อไฟล์ ชนิดของไฟล์ เวลาเริ่มทำงาน และสิ้นสุดการทำงาน ของส่วนที่จะนำเข้าขบวนการตรวจพิสูจน์ เมื่อข้อมูลต้นฉบับไม่ได้ถูกดัดแปลง ข้อมูลสื่อ IT จะถูกเข้าถึงได้จากข้อมูลที่ Copy ไว้ เช่นเดียวกับวัตถุพยานเสียงและภาพเคลื่อนไหว ให้บันทึกเวลาเริ่มและเวลาสิ้นสุดตามที่จับเวลาหรือตามเวลาที่ถูกบันทึกไว้ในเทปวิดีโอ
- บางครั้งการสืบสวนจำเป็นต้องใช้การบันทึกเสียง เอกสารที่มีเนื้อหาของเทป วัตถุพยานที่ใช้เปรียบเทียบ
- วัตถุพยานต้นฉบับให้ส่งไปที่ห้องปฏิบัติการ

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
<p>เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ไม่เชื่อมต่อกับเครือข่าย network อื่นๆ</p> <p>(Stand-alone computer)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ถ้าเครื่องปิดอยู่ ห้ามกดปุ่มเปิด ● การปิดอุปกรณ์ที่เปิดต้องมีความรู้เพียงพอ เช่น เมื่อเห็นหน้าจอเปิดอยู่แต่ถ้าไปปิดอาจจะถูกเข้ารหัสเพื่อทำการเก็บข้อมูล การปิดอุปกรณ์ต่างๆ ต้องทำตามคู่มือให้ถูกต้อง ● ถ่ายภาพและบันทึกวิดีโออุปกรณ์ในที่เกิดเหตุ ● ตรวจสอบอุปกรณ์ที่พ่วงกับคอมพิวเตอร์ที่ตรวจยึด เช่น เครื่องพิมพ์ เครื่องสแกน โมเด็มเราเตอร์ ฯลฯ ● แปะป้ายที่สายเคเบิลและอุปกรณ์ทุกชิ้น และต้องอธิบายว่าอุปกรณ์แต่ละชิ้นเชื่อมต่อกันอย่างไร อาจจะสเก็ตซ์ภาพประกอบโดยใส่รายละเอียดให้ตรงกับป้ายที่ติดไปที่อุปกรณ์ ● ตรวจสอบอุปกรณ์ที่เชื่อมต่อภายนอกทุกชิ้น ได้แก่ สายปลั๊ก สายโมเด็มเราเตอร์ที่ต่อไปที่สายโทรศัพท์ และสายเชื่อมต่อ network 	<p>ต้องระวางคอมพิวเตอร์ในการขนส่งไปห้องปฏิบัติการ ไม่ให้เกิดความเสียหาย ควรบรรจุในกล่องกระดาษแข็งพร้อมกันกระแทก เพื่อไม่ให้คอมพิวเตอร์เคลื่อนที่</p>

ประเภทภัยคุกคาม/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
<p>เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ไม่เชื่อมต่อกับเครือข่าย network อื่นๆ</p> <p>(Stand-alone computer)</p> <p>(ต่อ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ถ้าคอมพิวเตอร์นั้นเชื่อมต่อกับ Network ให้ตรวจยึด server มาด้วย ค้นหา Password บริเวณที่คอมพิวเตอร์ ตั้งอยู่ เช่น อาจเขียนไว้ที่ใดที่หนึ่ง ● ค้นหา Password บริเวณที่คอมพิวเตอร์ ตั้งอยู่ เช่น อาจเขียนไว้ที่ใดที่หนึ่ง <p>หมายเหตุ : ถ้ามีข้อสงสัยให้ติดต่อหน่วยงานตาม ๙.๑๔.๒</p>	<p>ต้องระวังคอมพิวเตอร์ในการขนส่งไปห้องปฏิบัติการ ไม่ให้เกิดความเสียหาย ควรบรรจุในกล่องกระดาษแข็ง พร้อมกันกระแทก ไม่ให้คอมพิวเตอร์เคลื่อนที่</p>
<p>เครื่องคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกับเครือข่าย network อื่นๆ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ปฏิบัติตามวิธีเดียวกับที่ตรวจยึดเครื่องคอมพิวเตอร์ Stand alone ● คอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่จะเชื่อมต่อกับ Network ดังนั้น สายเคเบิลเชื่อม Network จะต่อกับอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ระบบ LAN , hub ที่ไปเชื่อมต่อกับคอมพิวเตอร์ตัวอื่น , Gateway หรือ Router ไม่ว่าจะเชื่อม Network จะมีลักษณะเป็นวงกว้างหรือวงแคบ การตรวจสอบต้องทำในที่เกิดเหตุ ให้จำไว้ว่าคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์พ่วง อาจจะเชื่อมต่อกันแบบไร้สาย เช่น อาจมี laptop หรือ tablet อีกตัวที่เชื่อมต่อกับ server ซึ่งเป็นแหล่งเก็บข้อมูลอีกแหล่งในสถานที่เกิดเหตุ 	<p>ต้องระวังคอมพิวเตอร์ในการขนส่งไปห้องปฏิบัติการ ไม่ให้เกิดความเสียหาย ควรบรรจุในกล่องกระดาษแข็ง พร้อมกันกระแทก ไม่ให้คอมพิวเตอร์เคลื่อนที่</p>

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
<p>เครื่องคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกับเครือข่าย network อื่นๆ (ต่อ)</p>	<p>หมายเหตุ : ถ้ามีข้อสงสัยให้ติดต่อหน่วยงานตาม ๙.๑๔.๒</p>	
<p>อุปกรณ์ต่อพ่วง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจสอบข้อมูลต่างๆ ทั้งหมดที่อยู่ในที่เกิดเหตุ เช่น CD Roms, แผ่นดีสก์ Flash Drive ฯลฯ ● ตรวจสอบคู่มือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ รวมถึงกระดาษในเครื่องพิมพ์ และเครื่อง Fax ที่ยังไม่ได้ใช้ <p>หมายเหตุ : ถ้ามีข้อสงสัยให้ติดต่อหน่วยงานตาม ๙.๑๔.๒</p>	<p>ในการขนส่งไปห้องปฏิบัติการ ต้องไม่ให้เกิดความเสียหาย ควรบรรจุในกล่องกระดาษแข็ง พร้อมกันกระแทก</p>
<p>อุปกรณ์อื่นๆ</p>	<p>เช่น โทรศัพท์มือถือ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์พกพาขนาดเล็ก (Personal Digital Assistant - PDA) สมุดบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ เครื่อง Fax เครื่องคิดเลข เครื่องพิมพ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ● เก็บทั้งชิ้นโดยใส่กล่องหรือซองกระดาษ ● อย่าทำอะไร ปลดอยให้อยู่ในสภาพเดิมที่พบโดยไม่เปิดหรือปิดอุปกรณ์ดังกล่าว 	<p>ในการขนส่งไปห้องปฏิบัติการ ต้องไม่ให้เกิดความเสียหาย ควรบรรจุในกล่องกระดาษแข็ง พร้อมกันกระแทก</p>

๙.๑๔.๓ วัสดุพยานภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว
(Video / Photographic material)

ประเภทวัสดุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
เทป VDO ทุกขนาดและทุกรูปแบบ	<ul style="list-style-type: none"> ● ปกป้องการไปถูกปุ่มอัด VDO ทับข้อมูลเดิม หรืออัดเพิ่ม ข้อมูลใหม่ โดยใช้แถบพลาสติก ปิดไปที่ ปุ่มอัด และแปะ ข้อความแจ้งว่าได้ดำเนินการ แล้ว ● อย่าเปิด VDO เทปดูถ้าไม่จำเป็น เพราะอาจเกิดความเสียหายก่อนจะนำไปตรวจ พิสูจน์ ให้ระบุลำดับของเทป ด้วย ● ต้องมั่นใจว่า VDO เทปที่นำส่งไปตรวจเป็นเทปต้นฉบับ ถ้าไม่ใช่ต้นฉบับอาจมีผลทำให้คุณภาพของภาพลดลง ถ้าจำเป็นต้อง Copy เทปไว้สามารถทำได้เพื่อการสืบสวน สอบสวน ควรห่อหุ้มเคลสไว้ <p>หมายเหตุ : ถ้ามีข้อสงสัยให้ติดต่อหน่วยงานตาม ๙.๑๔.๒</p>	<p>VDO เทปควรต้องเก็บรักษาไว้ในอุณหภูมิห้อง ไม่ให้ถูกความชื้น และต้องอยู่ในบริเวณที่ห่างจาก คลื่นแม่เหล็ก</p> <p>บรรจุในซองกระดาษกระดาษแข็งที่มีกันกระแทก และกันฝุ่น ปิดผนึกให้แน่น</p>

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
<p>ภาพถ่าย ฟิล์ม และวัตถุพยานภาพอื่นๆ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ภาพต่างๆ ที่เก็บต้องเป็นภาพต้นฉบับ หรือใกล้เคียงกับต้นฉบับมากที่สุด ถ้าไม่ใช่ต้นฉบับอาจมีผลทำให้คุณภาพของภาพลดลง ● ถ้าตรวจพบแหล่งเก็บภาพทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ใน CD Roms, แผ่นดี สต์ Flash Drive แต่จะดีกว่าถ้าสามารถตรวจพบภาพต้นฉบับในรูปภาพถ่าย ฟิล์ม เครื่องพิมพ์ภาพ หรือภาพอื่นๆ ● แหล่งเก็บภาพทางอิเล็กทรอนิกส์มีคุณภาพแตกต่างกัน ใช้กล่องที่แข็งแรงใส่ภาพทั้งหมด <p>หมายเหตุ : ถ้ามีข้อสงสัยให้ติดต่อหน่วยงานตาม ๙.๑๔.๒</p>	<p>บรรจุในซองกระดาษแข็งที่มีกันกระแทก และกันฝุ่น ปิดผนึกให้แน่น ขณะขนส่งต้องไม่ให้เกิดการงอและพับ</p>
<p>เครื่องอัดเสียง , VDO เครื่องอัดเทป กล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหว กล้องถ่ายภาพ</p>	<p>ถ้าเครื่องปิดอยู่ ห้ามกดปุ่มเปิด การปิดอุปกรณ์ที่เปิดอยู่ต้องมีความรู้เพียงพอ ควรปฏิบัติตามข้อแนะนำในคู่มือ รวมถึงแบตเตอรี่สายเคเบิล หรือที่ชาร์จแบตเตอรี่ที่ติดมากับอุปกรณ์ด้วย</p> <p>หมายเหตุ : ถ้ามีข้อสงสัยให้ติดต่อหน่วยงานตาม ๙.๑๔.๒</p>	<p>ในการขนส่งไปห้องปฏิบัติการ ต้องไม่ให้เกิดความเสียหาย ควรบรรจุในกล่องกระดาษแข็งพร้อมกันกระแทก</p>

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลภาพ	ตรวจยึดข้อมูลต่างๆ ทั้งหมดที่อยู่ในที่เกิดเหตุ เช่น CD Roms, แผ่นดิสต์ Flash Drive เป็นต้น	ในการขนส่งไปห้องปฏิบัติการ ต้องไม่ให้เกิดความเสียหาย ควรบรรจุในกล่องกระดาษแข็งพร้อมกันกระแทก

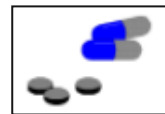
๙.๑๔.๔ วัสดุพยานเสียง (Audio material)

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
เทปบันทึกเสียง	<ul style="list-style-type: none"> ● ถ้าเทปนั้นยังอยู่ในเครื่องบันทึกให้อาออก อย่าเอานิ้วไปสัมผัสบริเวณเทปแม่เหล็ก ● ให้ป้องกันการไปถูกปุ้มอัด VDO ทับข้อมูลเดิม หรืออัดเพิ่มข้อมูลใหม่ โดยเลื่อนแถบเล็กๆ ที่อยู่บนคาสเซ็ท <p>หมายเหตุ : ถ้ามีข้อสงสัยให้ติดต่อหน่วยงานตาม ๙.๑๔.๒</p>	<p>บรรจุในกล่องจดหมายที่เป็นกระดาษแข็งมีกันกระแทก และกันฝุ่น ปิดผนึกให้แน่น</p> <p>เทปควรต้องเก็บรักษาไว้ในอุณหภูมิห้อง ไม่ให้ถูกความชื้น และต้องอยู่ในบริเวณที่ห่างจากคลื่นแม่เหล็ก</p>
เครื่องบันทึกเทป ไมโครโฟน	<p>ตรวจยึดและติดป้ายอุปกรณ์ที่ต้องสงสัยว่าจะใช้ในการบันทึก ระบุรุ่น และ serial number ของอุปกรณ์แต่ละชิ้น และให้บันทึกด้วยว่าแต่ละเครื่องต่อกับอะไร และต่ออย่างไร หรือถ้ามีอะไรผิดปกติให้บันทึกรายละเอียดให้ครบถ้วน</p> <p>หมายเหตุ : ถ้ามีข้อสงสัยให้ติดต่อหน่วยงานตาม ๙.๑๔.๒</p>	<p>บรรจุในกล่องจดหมายที่เป็นกระดาษแข็งมีกันกระแทก และกันฝุ่น ปิดผนึกให้แน่น</p>

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
CD, CD-R และ CD-RW ที่มีเสียงบันทึก	ตรวจเก็บโดยห้ามการขีดเขียนข้อความใดไปบนแผ่นบันทึก	บรรจุในกล่องจดหมายกระดาษแข็งมีกันกระแทก และกันฝุ่น ปิดผนึกให้แน่น
เครื่องตอบอัตโนมัติ	ค้นหาเบอร์โทรศัพท์และรหัสเครื่อง	

๙.๑๕ ยาเสพติด แอลกอฮอล์ และอาหาร (Drugs, alcohol and food)

*หมายเหตุ วัตถุประสงค์ กลุ่มงานยาเสพติด สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

๙.๑๕.๑ ยาเสพติด

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
การตรวจหายาเสพติดที่ตกค้าง อยู่บนพื้นผิว	วิธีที่ดีที่สุด คือ การเช็ดด้วยก้าน สำลี หรืออาจใช้สำลี หรือสำลี ทำผลก็ได้ นำสำลีไปทำให้ชื้น โดยชุบเอทานอล ๘๐% แล้ว นำไปเช็ดบนพื้นผิวต้องสงสัย นำก้านสำลีอันใหม่ชุบเอทานอล ๘๐% แล้วเก็บเพื่อใช้เป็นตัว เปรียบเทียบ	บรรจุในซองพลาสติกสุญญากาศ ตัวอย่างที่เก็บมาแต่ละชิ้นต้อง แยกของกัน ทำบันทึกระบุ รายละเอียดให้ชัดเจนบนภาชนะ บรรจุ
ผง	ใช้ช้อนสะอาดตัก หรือหลอดฉีดยา ดูดขึ้นมา หากผงอยู่บนวัตถุ เช่น บนผ้า ให้ รวบเก็บผ้ามาทั้งชิ้น แต่ถ้าผ้าผืน ใหญ่ ถ้าทำได้ให้ตัดบริเวณที่มีผง ติดอยู่	บรรจุในซองพลาสติก ปิดผนึก ให้แน่น
ส่วนต่างๆ ของพืช	การเก็บตัวอย่างที่เป็นส่วนต่างๆ ของพืชนั้น ควรทำให้พืชแห้ง ก่อนที่จะบรรจุส่งไปที่ห้องปฏิบัติการ ควรเอารากและดินออก	ส่วนของพืชทั้งสดและแห้ง ให้ บรรจุลงในกล่องกระดาษหรือถุง กระดาษ
ของเหลว	ต้องมั่นใจว่าขวดที่ใช้บรรจุจะถูก ปิดผนึกอย่างดี	บรรจุขวดใส่ของเหลวในกล่อง กระดาษ

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
ท่อ	ถ้ามีร่องรอยการเผาไหม้ ควรท่อกท่อด้วยอลูมิเนียมฟอยล์ (ไม่ควรใช้เทป)	แยกบรรจุท่อแต่ละอันในถุงพลาสติก ปิดผนึกให้สนิท
วัตถุอันตราย เคมีอันตราย ของเหลว	การเก็บควรสวมถุงมือเสมอ ถ้ามีของเหลวอยู่ในเคมีอันตราย ให้ตั้งลูกสูบถอยหลังไป เพื่อของเหลวจะได้ไม่ไหลออกมา หรือไม่ก็ถ่ายไปใส่ในหลอดที่มีฝาปิด	บรรจุในถุง ziplock ถ้าผู้ต้องสงสัยมีโรคติดเชื้อ ให้ทำป้ายระวังความเสี่ยงในการติดเชื้อปิดให้เห็นชัดเจน
เสื้อผ้า	ส่งเสื้อผ้าทั้งตัวไปห้องปฏิบัติการ	บรรจุในถุงกระดาษ พับปากถุง ๒ ครั้ง แล้วปิดผนึกให้แน่น
เม็ดยา หรือ แคปซูล	ให้ใส่ถุงมือหยิบหรือใช้ปากคีบหยิบขึ้นมา	บรรจุในถุง ziplock

๙.๑๕.๒ แอลกอฮอล์

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
Mash ของเหลวชั้นอยู่ในขั้นตอนการหมัก	ควรผสมให้เป็นเนื้อเดียวกันก่อนจะทำการสุ่มตัวอย่างให้สุ่มตัวอย่างปริมาณ ๕๐ - ๑๐๐ มิลลิลิตร แต่ถ้าตัวอย่างนั้นมีเพียง ๒ - ๓ มิลลิลิตรก็สามารถส่งตรวจได้	บรรจุในขวดพลาสติก ปิดผนึกให้แน่น ถ้ายังส่งห้องปฏิบัติการไม่ได้ให้แช่ช่องแช่แข็ง
แอลกอฮอล์	ควรผสมให้เป็นเนื้อเดียวกันก่อนจะทำการสุ่มตัวอย่างให้สุ่มตัวอย่างปริมาณ ๕๐ - ๑๐๐ มิลลิลิตร แต่ถ้าตัวอย่างนั้นมีเพียง ๒-๓ มิลลิลิตรก็สามารถส่งตรวจได้	บรรจุในขวดพลาสติก ปิดผนึกให้แน่น ถ้ายังส่งห้องปฏิบัติการไม่ได้ให้แช่ช่องแช่แข็ง
ถ่านกัมมันต์	สุ่มตัวอย่างปริมาณ ๕๐ - ๑๐๐ มิลลิลิตร	บรรจุในขวดหรือถุงพลาสติกที่ปิดผนึกให้แน่น

๙.๑๕.๓ อาหาร

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
อาหาร	ควรผสมให้เป็นเนื้อเดียวกันก่อนจะทำการสุ่มตัวอย่าง ให้สุ่มตัวอย่างปริมาณ ๕๐ - ๑๐๐ มิลลิลิตร แต่ถ้าตัวอย่างมีเพียง ๒ - ๓ มิลลิลิตรก็สามารถส่งตรวจได้	บรรจุในขวดพลาสติก ปิดผนึกให้แน่น ถ้ายังส่งห้องปฏิบัติการไม่ได้ให้แช่ช่องแช่แข็ง
เครื่องมือ	ต้องมั่นใจว่าขวดที่ใช้บรรจุจะถูกปิดผนึกอย่างดี	บรรจุในขวดหรือถุงพลาสติกที่ปิดผนึกให้แน่น

๙.๑๖ ร่องรอยฉีกขาดของวัสดุพยาน (Material fit)

ร่องรอยฉีกขาดมักจะเป็นวัสดุพยานที่พบได้ในทุกคดี อีกทั้งอาจพบในที่เกิดเหตุและที่ตัวผู้ต้องสงสัยเพื่อนำมาตรวจเปรียบเทียบกันว่าเป็นวัตถุที่มาจากที่เดียวกันหรือไม่

***หมายเหตุ** วัสดุพยานส่ง กลุ่มงานตรวจอาวุธปืนและเครื่องกระสุน สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
กระดาศ มีรอยฉีกขาด รอยตัด รอยฉีก ออกจากปีกกระดาศ	ตรวจเก็บเศษกระดาศที่ตกอยู่ในที่เกิดเหตุ ถ้าหากพบว่าปีกกระดาศนั้นมีกระดาศถูกฉีกออกมา ให้เก็บปีกกระดาศนั้นมาด้วย ค้นหากระดาศที่เชื่อมกับกระดาศในบ้านผู้ต้องสงสัย	บรรจุกระดาศแยกแผ่นลงในซอง ระบุรายละเอียดให้ชัดเจน ปิดผนึก ต้องไม่พบเอกสาร หรือขีดเขียนสิ่งใดที่เอกสาร
ถุงพลาสติก และ กระสอบ	ตรวจเก็บถุงพลาสติก และม้วนถุงพลาสติกที่พบที่ตัวผู้กระทำความผิด ให้เก็บถุงพลาสติกทุกชนิดในการตรวจค้นบ้าน เช่น ในคดียาเสพติด	ถุงพลาสติกอาจใส่ในซอง หรือ กล่องกระดาศ
เทป และม้วนเทป	ตรวจเก็บชิ้นส่วนเทป แถบเทป และม้วนเทปที่พบที่ผู้ต้องสงสัย ค้นหาเทปทุกชนิดในการตรวจค้นบ้าน ชิ้นส่วนเทป แถบเทป ให้ปะไว้กับแผ่นฟิล์มใส	บรรจุในซอง หรือ กล่องกระดาศ

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
แก้ว	ตรวจเก็บเศษแก้ว เช่น ในที่เกิดเหตุจรรยาจร เพื่อไปเชื่อมกับคดีชนแล้วหนี	บรรจุในวัตถุพยานชิ้นเล็กในหลอดหรือกล่องพลาสติก บรรจุวัตถุพยานชิ้นใหญ่ในกล่องกระดาษ
เสื้อผ้า	ตรวจเก็บชิ้นส่วนเสื้อผ้าที่ฉีกขาด เช่น คดีข่มขืน และคดีอาชญากรรมรุนแรงอื่นๆ	บรรจุในถุงกระดาษหรือกระสอบ พับปากถุง ๒ ครั้ง แล้วปิดผนึกให้สนิทด้วยเทป
สายไฟ	ตรวจเก็บสายไฟที่เกี่ยวข้องกับคดีระเบิดหรือคดีเพลิงไหม้และตรวจสอบสายไฟในการตรวจค้นบ้านผู้ต้องสงสัย	บรรจุในกล่องกระดาษแข็ง
เครื่องมือที่หัก	ตรวจเก็บเศษเครื่องมือที่หักที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีลักทรัพย์ ตรวจสอบเครื่องมือที่เสียหายในการตรวจค้นบ้านผู้ต้องหา	บรรจุในกล่องกระดาษแข็ง ระวังไม่ให้ส่วนที่คมทะลุภาชนะบรรจุออกมา ให้ห่อส่วนที่คมไว้
เกล็ดสี	เกล็ดสี ให้ตรวจเก็บด้วยปากคีบ ตรวจเก็บเกล็ดสีที่อาจไปตรงกับสีบนวัตถุที่เสียหาย	ห่อไว้ในแผ่นกระดาษ บรรจุลงในซองพลาสติก

๙.๑๗ วัตถุประสงค์ความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

(Sampling in connection with environmental offences)

สารต้องสงสัยที่ทำให้เกิดมลพิษจะถูกตรวจสอบได้ต้องมีการสุ่มเก็บตัวอย่าง

ประเภทวัตถุพิษ/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
สารประกอบอินทรีย์ (Organic substances) ในน้ำ	เก็บตัวอย่างในขวดแก้ว ๑ ลิตร สวมถุงมือ เปิดปากขวดแล้วจุ่ม ขวดลงไปในน้ำให้ลึกลงไปต่ำกว่า ผิวหน้า เพื่อหลีกเลี่ยงคราบ สกปรกคล้ายน้ำมันหรือฟิล์มที่ ปกคลุมอยู่บนผิวน้ำ เคลื่อนที่ ขวดให้สวนกระแสน้ำจนให้น้ำ ไหลเข้าขวดจนเต็ม หมายเหตุ : ถ้าตัวอย่างมีปริมาณ น้อยให้ใช้ขวดแก้วเล็ก	เก็บในถังน้ำแข็ง หรือในที่เย็น
สารประกอบอินทรีย์ (Organic substances) ในดิน	เก็บวัตถุพิษในดินในขวดแก้ว ปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร ใช้ช้อน โลหะสุ่มตัวอย่าง ใช้ช้อนกดให้ แน่นขวด	นำขวดแก้วบรรจุในกล่อง กระดาษ
สารโลหะในน้ำ	เก็บตัวอย่างในขวดพลาสติก ปริมาตร ๑๒๕ มิลลิลิตร สวมถุงมือ เปิดปากขวดแล้วจุ่ม ขวดลงไปในน้ำให้ลึกลงไปต่ำกว่า ผิวหน้า เพื่อหลีกเลี่ยงคราบ สกปรกคล้ายน้ำมันหรือฟิล์มที่ ปกคลุมอยู่บนผิวน้ำ เคลื่อนที่ ขวดให้สวนกระแสน้ำจนให้น้ำ ไหลเข้าขวดจนเต็ม หมายเหตุ : ถ้าตัวอย่างมีปริมาณ น้อยให้ใช้ขวดแก้วเล็ก	นำขวดพลาสติกบรรจุในกล่องกระดาษ ถ้ายังไม่ส่งห้องปฏิบัติการทันที ให้แช่ในตู้เย็น

ประเภทวัตถุพยาน/ตัวอย่าง	วิธีการเก็บ	วิธีการรักษา
สารโลหะในดิน	เก็บวัตถุพยานดินในขวดพลาสติก ปริมาตร ๕๐ มิลลิลิตร ใช้ช้อนโลหะส้อมตัวอย่าง ใช้ช้อนกดให้แน่นขวด	นำขวดพลาสติก บรรจุในกล่องกระดาษ
น้ำมันบนผิวหนัง	เก็บตัวอย่างในขวดแก้ว ปริมาตร ๑๐๐ มิลลิลิตร เปิดปากขวดแล้วเก็บบริเวณผิวหนังจนขวดเต็ม	นำขวดแก้วบรรจุในกล่องกระดาษ ถ้ายังไม่ส่งห้องปฏิบัติการทันที ให้แช่ในตู้เย็น
ฟิล์มน้ำมันบางๆบนผิวหนัง	เก็บตัวอย่าง โดยใช้ผ้าซับผิวหนัง แล้วใส่ผ้าเข้าไปในขวดแก้ว	นำขวดแก้วบรรจุในกล่องกระดาษ ถ้ายังไม่ส่งห้องปฏิบัติการทันที ให้แช่ในตู้เย็น
ผลิตภัณฑ์ หรือสารเคมีในรูปแบบของเหลวและของแข็ง	การเก็บตัวอย่างนี้มีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับชนิดของสารต้องสงสัย ควรใส่ในขวดแก้ว	นำขวดแก้วบรรจุในกล่องกระดาษ ถ้ายังไม่ส่งห้องปฏิบัติการทันที ให้แช่ในตู้เย็น

ส่วนที่ ๔ ตัวอย่างกรณีศึกษา ที่นำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอบสวนคดีอาญา

ข้อ ๑๐ กรณีศึกษาจากคำพิพากษาศาล

๑๐.๑ คำพิพากษาศาลฎีกา คดีเกาะเต่า (QR Code)

๑๐.๒ คำพิพากษาศาลฎีกา คดีเปรมชัย (QR Code)

๑๐.๓ คำพิพากษาศาลอาญา คดีหอมสรุต (QR Code)

ส่วนที่ ๕

หน่วยงานทางนิติวิทยาศาสตร์และหน่วยงานนิติเวชศาสตร์ และหน่วยห้องปฏิบัติการอื่นๆ ในประเทศไทย

ข้อ ๑๑ ห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์

๑๑.๑ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ มีหน่วยงานครอบคลุมอยู่ทุกจังหวัดทั่วประเทศ การตรวจสถานที่เกิดเหตุและวัตถุพยานยาเสพติด พนักงานสอบสวนสามารถประสานหน่วยพิสูจน์หลักฐานในพื้นที่ได้

หมายเหตุ การตรวจพิสูจน์ในสาขาอื่นๆ ให้ประสานกับห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์

หน่วยงาน	ขอบข่าย การตรวจพิสูจน์	ข้อมูลการติดต่อ
<p>สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ถ.อังรีนงต์ แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐ โทรศัพท์ : ๐-๒๒๐๕-๑๐๖๐ อีเมล : forensic@royalthaipolice.go.th</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● วัตถุพยานลายนิ้วมือแฝง ● วัตถุพยานทางชีววิทยาและ DNA ● วัตถุพยานอาวุธปืนและเครื่องกระสุน ● วัตถุพยานเอกสาร ● วัตถุพยานทาง เคมี ฟิสิกส์ ● วัตถุพยานคอมพิวเตอร์ ● วัตถุพยานยาเสพติดและสารออกฤทธิ์ 	<p>กองพิสูจน์หลักฐานกลาง อาคาร ๑๔-๑๕ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทรศัพท์ : ๐-๒๒๐๕-๑๗๔๙ โทรสาร : ๐-๒๒๕๑-๓๙๒๘, ๐-๒๒๐๕-๖๙๘๕ อีเมล : gb.cscdd@gmail.com</p>

หน่วยงาน	ขอบข่าย การตรวจพิสูจน์	ข้อมูลการติดต่อ
		<ul style="list-style-type: none">● ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน ๓ ๑๐๒ ถ.สุรนารายณ์ ต.จอหอ อ.เมือง จ.นครราชสีมา ๓๐๐๐๐ โทรศัพท์ : ๐-๔๔๓๗-๐๒๓๕ โทรสาร : ๐-๔๔๓๗-๐๒๓๕ อีเมล : saraban_pfs3.pfs@police.go.th● ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน ๔ ๓๒๓ หมู่ ๑๖ ถ.กัลปพฤกษ์ ต.โนนเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐-๔๓๒๐-๒๐๗๐ ต่อ ๑๑๒ โทรสาร ๐-๔๓๒๐-๒๐๗๕ ต่อ ๑๐๘ อีเมล : scdc04document@hotmail.com

หน่วยงาน	ขอบข่าย การตรวจพิสูจน์	ข้อมูลการติดต่อ
		<ul style="list-style-type: none"> ● ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน ๕ ถ.วังเหนือ ต.เวียงเหนือ อ.เมือง จ.ลำปาง ๕๒๐๐๐ โทรศัพท์ ๐-๕๔๒๑-๘๓๙๖, ๐-๕๔๒๑-๘๗๑๓ โทรสาร ๐-๕๔๒๑-๘๓๙๖ อีเมล : fscpolc5@gmail.com ● ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน ๖ ๑๓๓ ม.๔ ต.หัวรอ อ.เมือง จ.พิษณุโลก ๖๕๐๐๐ โทรศัพท์ : ๐-๕๕๓๒-๒๖๙๙ โทรสาร : ๐-๕๕๓๒-๒๖๗๘ อีเมล : scdc6@hotmail.com ● ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน ๗ อาคารพาณิชย์ฝั่งตรงข้ามวัดไผ่ล้อม คูหาที่ ๑-๔ ต.พระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ : ๐-๓๔๒๕-๑๙๘๑ โทรสาร : ๐-๓๔๒๕-๘๔๗๘ อีเมล : scdc7@gmail.com

หน่วยงาน	ขอบข่าย การตรวจพิสูจน์	ข้อมูลการติดต่อ
<ul style="list-style-type: none"> ● กองสรรพาวุธ สำนักงานส่งกำลังบำรุง (ควบคุมดูแลพื้นที่ ตำรวจภูธรทั่วประเทศ ยกเว้น จังหวัดชายแดน ภาคใต้) 	<ul style="list-style-type: none"> ● เก็บกู้วัตถุระเบิด ● ตรวจวิเคราะห์หลักไภของ วัตถุระเบิด ● ตรวจพิสูจน์วัตถุระเบิด เป็นไปตาม พรบ. หรือไม่ 	<p>สำนักงานส่งกำลังบำรุง เลขที่ ๕๒ ถนนเศรษฐศิริ เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ : ๐๒-๒๔๑-๓๓๔๑-๕ โทรสาร : ๐๒-๒๔๑-๐๐๓๕</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● กลุ่มงานเก็บกู้วัตถุระเบิด สังกัดกองบัญชาการ ตำรวจนครบาล (ควบคุมดูแลพื้นที่นครบาล) 	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจชนิดของวัตถุระเบิด ● ตรวจหาว่าวัตถุระเบิดนั้น นายทะเบียนสามารถออก ใบอนุญาตได้หรือไม่ ● วัตถุระเบิดอยู่ในสภาพใช้ การได้หรือไม่ 	<p>สำนักงานส่งกำลังบำรุง เลขที่ ๕๒ ถนนเศรษฐศิริ เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ : ๐๒-๒๔๑-๓๓๔๑-๕ โทรสาร : ๐๒-๒๔๑-๐๐๓๕</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● กองกำกับการเก็บกู้และ ตรวจสอบวัตถุระเบิด กองบังคับการสืบสวน สอบสวน จังหวัดชายแดน ภาคใต้ ตำรวจภูธรภาค ๙ (ควบคุมดูแลพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้) 	<ul style="list-style-type: none"> ● วัตถุระเบิดสามารถทำ อันตรายต่อชีวิตและ ทรัพย์สินได้มากน้อย เพียงใด 	<p>กองบังคับการสืบสวนสอบสวน จังหวัดชายแดนภาคใต้ เลขที่ ๕๓ ถ.สุขยางค์ ต.สะเตง อ. เมืองยะลา จ.ยะลา ๙๕๐๐๐ โทรศัพท์ : ๐๗-๓๒๒-๐๒๖๕ โทรสาร : ๐๗-๓๒๔-๙๔๗๘</p>

หมายเหตุ : สำหรับชุดเก็บกู้วัตถุระเบิด นอกจากหน่วยงานข้างต้นแล้วยังมีสังกัดอยู่ในส่วนราชการ
สำนักงานตำรวจแห่งชาติอื่นอีกดังนี้

๑. กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค ๑ - ๙
๒. กองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรทุกจังหวัด รับผิดชอบในแต่ละจังหวัด รวมถึงพื้นที่ ๓
จังหวัดชายแดนภาคใต้
๓. กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ภารกิจตามแนวชายแดน และสนับสนุนจังหวัด
เมื่อได้รับการร้องขอ รวมถึงพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

๑๑.๒ กระบวนการยุติธรรม

หน่วยงาน	ขอบข่าย การตรวจพิสูจน์	ข้อมูลการติดต่อ
สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจอาวุธปืนและวัตถุพยานทางฟิสิกส์ ● ตรวจพยานเอกสาร ● ตรวจวัตถุพยานทางชีววิทยา ● ตรวจพิสูจน์ทางเคมี ● ตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ ● ตรวจหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ ● ตรวจนิติพยาธิวิทยา ● ตรวจนิติเวชคลินิก ● ตรวจอัตลักษณ์บุคคล ● ตรวจพิสูจน์ศพนิรนาม ● ตรวจวิเคราะห์กระดุก 	<p>๑๒๐ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ ชั้น ๘ อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคาร B) ถ.แจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ โทรศัพท์ : ๐-๒๑๔๒-๓๖๒๐ อีเมล : saraban@cifs.mail.go.th</p>

๑๑.๓ หน่วยงานอื่นๆ

หน่วยงาน	ขอรับ การตรวจพิสูจน์	ข้อมูลการติดต่อ
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	<ul style="list-style-type: none"> ● การตรวจวิเคราะห์ยาและวัตถุเสพติด ● การตรวจวิเคราะห์วัตถุอันตราย (ยาฆ่าแมลง สารหนู น้ำยาล้างห้องน้ำ น้ำยาที่เป็นกรด-เบส)	๘๘/๗ ซ.ป่าราคนราดรุ ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทรศัพท์ : ๐-๒๕๘๙-๙๘๕๐-๘ โทรสาร : ๐-๒๕๙๑-๑๗๐๗ อีเมล : saraban@dmsc.mail.go.th
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด <ul style="list-style-type: none"> ● สถาบันวิชาการและตรวจพิสูจน์ยาเสพติด 	<ul style="list-style-type: none"> ● การตรวจพิสูจน์ยาเสพติด 	๒๑๓ ซ.วิภาวดีรังสิต ๒๕ ที่ดินจัดสรรรถไฟฟาสองห้อง ถ.กำแพงเพชร ๖ แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ โทรศัพท์ : ๐-๒๕๙๑-๐๓๙๙ อีเมล : saraban_natsi@oncb.go.th

ข้อ ๑๒ ห้องปฏิบัติการทางนิติเวชศาสตร์

หน่วยงาน	ขอบข่าย การตรวจพิสูจน์	ข้อมูลการติดต่อ
โรงพยาบาลตำรวจ	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจศพคดีทั้งในและนอกพื้นที่ ● ตรวจศพทางวิชาการ ● บาดแผลผู้ป่วยคดี ● ตรวจพิสูจน์ DNA ● ออกใบชันสูตรพลิกศพ 	สถาบันนิติเวชวิทยา ๔๙๒/๑ ถ.อังรีดูนังต์ แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐ โทรศัพท์ : ๐-๒๒๐๗-๖๑๐๘ อีเมล : thifm56@gmail.com
สาขาพยาธิวิทยาและนิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจศพคดีทั้งในและนอกพื้นที่ ● ตรวจศพทางวิชาการ ● บาดแผลผู้ป่วยคดี ● ตรวจพิสูจน์ DNA ● ออกใบชันสูตรพลิกศพ 	๙๙/๒๐๙ หมู่ ๑๘ ถ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี ๑๒๑๒๐ โทรศัพท์ : ๐-๒๙๒๖-๘๐๕๐ อีเมล : pathoforensictu@gmail.com
ภาคนิติเวชศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจศพคดีทั้งในและนอกพื้นที่ ● ตรวจศพทางวิชาการ ● บาดแผลผู้ป่วยคดี ● ตรวจพิสูจน์ DNA ● ออกใบชันสูตรพลิกศพ 	ตึกกอดุลยเดชวิกรม ชั้น ๑, ๙ เลขที่ ๒ ถ.วังหลัง แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทรศัพท์ : ๐-๒๔๑๙-๖๕๕๗-๘ โทรสาร : ๐-๒๔๑๑-๓๔๒๖

หน่วยงาน	ขอขยาย การตรวจพิสูจน์	ข้อมูลการติดต่อ
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจศพคดีทั้งในและนอกพื้นที่ ● ตรวจศพทางวิชาการ ● บาดแผลผู้ป่วยคดี ● ตรวจพิสูจน์ DNA ● ออกใบชันสูตรพลิกศพ 	<p>ฝ่ายนิติเวชศาสตร์ อาคารนิติเวช ๑๘๗๓ ถ.พระรามที่ ๔ แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐ โทรศัพท์ : ๐-๒๒๕๖-๔๒๖๙</p>
โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช กรมแพทย์ทหารอากาศ	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจศพคดีทั้งในและนอกพื้นที่ ● ตรวจศพทางวิชาการ ● บาดแผลผู้ป่วยคดี ● ตรวจพิสูจน์ DNA ● ออกใบชันสูตรพลิกศพ 	<p>ห้องตรวจนิติเวช ชั้น ๑ อาคารศูนย์มะเร็ง ๑๗๑ ถ.พหลโยธิน แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพฯ ๑๐๒๒๐ โทรศัพท์ : ๐-๒๕๓๔-๗๘๐๖</p>
โรงพยาบาลรามาริบัติ	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจศพคดีทั้งในและนอกพื้นที่ ● ตรวจศพทางวิชาการ ● บาดแผลผู้ป่วยคดี ● ตรวจพิสูจน์ DNA ● ออกใบชันสูตรพลิกศพ 	<p>อาคาร ๑ ชั้น ๑ ภาควิชาพยาธิวิทยา คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาล รามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล ๒๗๐ ถนนพระรามที่ ๖ แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทรศัพท์ : ๐-๒๒๐๑-๑๑๔๕ อีเมล : pathorama@hotmail.co.th</p>

หน่วยงาน	ขอช่วย การตรวจพิสูจน์	ข้อมูลการติดต่อ
ศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจศพคดีทั้งในและนอกพื้นที่ ● บาดแผลผู้ป่วยคดี ● ตรวจพิสูจน์ DNA ● ออกใบชันสูตรพลิกศพ 	ภาควิชานิติเวชวิทยา (ห้องนิรालย์) ศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพฯ หมู่ ๗ ต.ตองครักษ์ อ.ตองครักษ์ จ.นครนายก ๒๖๑๒๐ โทรศัพท์ : ๐๓๗ ๓๙๕๐๘๕-๗ ต่อ ๑๐๑๘๘ โทรสาร : ๐๓๗ ๓๙๕๐๘๕-๗
ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจศพคดีทั้งในและนอกพื้นที่ ● ตรวจศพทางวิชาการ ● บาดแผลผู้ป่วยคดี ● ตรวจพิสูจน์ DNA ● ออกใบชันสูตรพลิกศพ 	ชั้น ๑ อาคารเอ็มดี ๑๑๐ ถ.อินทวโรรส ต.ศรีภูมิ อ.เมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐ โทรศัพท์ : ๐-๕๓๙๓-๕๔๓๒-๔ โทรสาร : ๐-๕๓๙๓-๕๔๓๑
ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจศพคดีทั้งในและนอกพื้นที่ ● ตรวจศพทางวิชาการ ● บาดแผลผู้ป่วยคดี ● ตรวจพิสูจน์ DNA ● ออกใบชันสูตรพลิกศพ 	ชั้น ๑ อาคารบริการ โรงพยาบาล มหาวิทยาลัยนเรศวร ต.ท่าโพธิ์ อ.เมืองพิษณุโลก จ.พิษณุโลก ๖๕๐๐๐ โทรศัพท์ : ๐-๕๕๙๖-๕๐๖๐-๒ โทรสาร : ๐-๕๕๙๖-๕๐๖๒

หน่วยงาน	ขอข่าย การตรวจพิสูจน์	ข้อมูลการติดต่อ
ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจศพทางวิชาการ ● บาดแผลผู้ป่วยคดี ● ตรวจพิสูจน์ DNA ● ออกใบชันสูตรพลิกศพ 	<p>๑๒๓ หมู่ ๑๖ ถ.มิตรภาพ ต.ในเมือง อ.เมืองขอนแก่น จ.ขอนแก่น โทรศัพท์ : ๐-๔๓๒๐-๒๘๕๙ โทรสาร : ๐-๔๓๓๖-๓๗๐๘ อีเมล : mdcli12@kku.ac.th</p>
ภาควิชาพยาธิวิทยา คณะ แพทยศาสตร์ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจศพคดีทั้งในและ นอกพื้นที่ ● ตรวจศพทางวิชาการ ● บาดแผลผู้ป่วยคดี ● ตรวจพิสูจน์ DNA ● ออกใบชันสูตรพลิกศพ 	<p>ศูนย์ C Plus ชั้น ๑ ๑๕ ถ.กาญจนวนิชิย์ ต.หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ๙๐๑๑๐ โทรศัพท์ : ๐๗๔-๔๕๑๐๐๘ : ๐๗๔-๔๕๑๕๑๑-๒</p>

ข้อ ๑๓ ห้องปฏิบัติการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงาน	ขอบข่าย การตรวจพิสูจน์	ข้อมูลการติดต่อ
กรมวิทยาศาสตร์บริการ	<ul style="list-style-type: none"> ● สอบเทียบเครื่องมือวัด ● ตรวจวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์อุปโภคและเคมีภัณฑ์ ● ทดสอบน้ำทางด้านจุลชีววิทยา ● ทดสอบน้ำตามมาตรฐาน มอก. ● ทดสอบน้ำเสียน้ำทิ้ง ● รับรองมาตรฐาน และวัสดุอ้างอิง 	๗๕/๗ ถ.พระรามที่ ๖ แขวงทุ่ง พญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทรศัพท์ : ๐-๒๒๐๑-๗๐๐๐ โทรสาร : ๐-๒๒๐๑-๗๔๖๖ อีเมล : pradss.go.th
สำนักงานคณะกรรมการอาหาร และยา	ตรวจวัตถุพยานที่เกี่ยวข้องตาม กฎหมายที่ว่าด้วย <ul style="list-style-type: none"> ● อาหาร ยา เครื่องดื่ม เครื่องสำอาง ● สารเคมี ● ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ● ผลิตภัณฑ์สุขภาพ 	๘๘/๒๔ ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทรศัพท์ : ๐-๒๕๕๐-๗๐๐๐ โทรสาร : ๐-๒๕๕๐-๗๑๑๖ อีเมล : saraban@fda.moph. go.th
สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ	<ul style="list-style-type: none"> ● พัฒนาและเก็บรักษามาตรฐาน การวัดแห่งชาติ (วัสดุอ้างอิง) ● ตรวจเปรียบเทียบวัสดุอ้างอิง ● ตรวจสอบเทียบเครื่องตรวจจับ ความเร็ว 	๓/๔-๕ หมู่ ๓ ต.คลองห้า อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี ๑๒๑๒๐ โทรศัพท์ : ๐-๒๕๗๗-๕๑๐๐

หน่วยงาน	ขอข่าย การตรวจพิสูจน์	ข้อมูลการติดต่อ
<p>กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช</p> <ul style="list-style-type: none"> ศูนย์นิติวิทยาศาสตร์สัตว์ป่า 	<ul style="list-style-type: none"> ตรวจพิสูจน์พันธุกรรมและ สัณฐานวิทยาของสัตว์ป่า ตรวจซากสัตว์ป่าและของ กลางที่ส่งมอบ ตรวจพิสูจน์ตามที่ได้รับ การร้องขอจากหน่วยงานอื่น 	<p>สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า ๖๑ อาคารสีบนาคะเสถียร ถ.พหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ โทรศัพท์ : ๐-๒๕๗๙-๘๒๗๓ โทรสาร : ๐-๒๕๖๑-๔๘๓๗ อีเมล : wco7@hotmail.com</p>
<p>กองคุ้มครองสัตว์ป่าและ พืชป่าตามอนุสัญญา</p>	<ul style="list-style-type: none"> ตรวจชนิดสัตว์ว่าเป็นสัตว์ป่า ที่ห้ามทำการค้าตาม อนุสัญญา CITES หรือไม่ 	<p>ชั้น ๑๑ อาคารสีบนาคะเสถียร ถ.พหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ : ๐-๒๕๖๑-๐๗๗๗ ต่อ ๑๔๙๓, ๑๔๙๔, ๑๔๙๕ โทรสาร : ๐-๒๕๔๐-๖๔๔๙ อีเมล: citesthailand@yahoo.com</p>
<p>กรมป่าไม้</p> <ul style="list-style-type: none"> สำนักงานวิจัยและการ พัฒนาการใช้ประโยชน์ ป่าไม้ 	<ul style="list-style-type: none"> ตรวจพิสูจน์ไม้ 	<p>ชั้น ๕ อาคารสุรัสวดี ถ.พหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ : ๐-๒๕๖๑-๕๔๙๒ ต่อ ๕๔๓๒, ๐-๒๕๔๐-๗๓๘๖ โทรสาร : ๐-๒๕๔๐-๗๓๘๖ อีเมล: info.emagz@gmail.com</p>

หน่วยงาน	ขอบข่าย การตรวจพิสูจน์	ข้อมูลการติดต่อ
สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจวัสดุแก๊สมันตรังสี ● ตรวจวัสดุนิวเคลียร์ ● ตรวจวัตถุพยานปนเปื้อนรังสี ● ตรวจเปรียบเทียบ ฐานข้อมูลการขอใบอนุญาต วัสดุแก๊สมันตรังสี 	<p>๑๖ ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ : ๐-๒๕๕๖-๗๖๐๐ โทรสาร : ๐-๒๕๖๑-๓๐๑๓ อีเมล : office@oap.go.th</p>
สถาบันวิจัยแสงซินโครตรอน (องค์การมหาชน)	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจโครงสร้างผลึก อัตลักษณ์ของสารองค์ประกอบ ● ตรวจการจัดเรียงของ โมเลกุลในวัสดุต่างๆ ● ตรวจขนาดและรูปร่างอนุภาค ● ตรวจชนิดและปริมาณของ ธาตุองค์ประกอบ 	<p>อาคารสิรินธรวิซโซทัย ๑๑๑ ถ.มหาวิทยาลัย ต.สุรนารี อ.เมือง จ.นครราชสีมา ๓๐๐๐๐ โทรศัพท์ : ๐-๔๔๒๑-๗๐๔๐-๑ โทรสาร : ๐-๔๔๒๑-๗๐๔๗ อีเมล : siampl@slri.or.th</p>
สภาวิศวกร	<ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจสอบอาคาร โครงสร้าง ● ออกใบรับรองอนุญาต ประกอบอาชีพวิศวกรควบคุม ● ตรวจสอบข้อมูลใบอนุญาต 	<p>๑๖๑๖/๑ ถ.ลาดพร้าว แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทรศัพท์ : ๑๓๐๓ อีเมล : coe@saraban.mail.go.th</p>
วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์	<ul style="list-style-type: none"> ● ศูนย์กลางวิชาชีพและ วิชาการ ● ชี้นำด้านวิศวกรรมแก่สังคม ● ตรวจสอบใบรับรองอนุญาต ประกอบอาชีพวิศวกร ควบคุม 	<p>๔๘๗ ซ.รามคำแหง ๓๙ (เทพีลีลา๑) ถ.รามคำแหง แขวงพลับพลา เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทรศัพท์ : ๐-๒๑๘๔-๔๖๐๐-๙ โทรสาร : ๐-๒๑๘๔-๔๖๖๒ อีเมล : eit@eit.or.th</p>

ส่วนที่ ๖ บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- เข้มสุวรรณวงศ์, อรรถพล, & คณະ. (๒๕๔๖). นิติวิทยาศาสตร์เพื่อการสืบสวนสอบสวน ๑ (Forensic Science 1 for Crime Investigation). กรุงเทพฯ: ไฮเอ็ด พับลิชชิ่ง.
- เข้มสุวรรณวงศ์, อรรถพล, & คณະ. (๒๕๔๖). นิติวิทยาศาสตร์เพื่อการสืบสวนสอบสวน ๒ (Forensic Science 2 for Crime Investigation). กรุงเทพฯ: ทีซีจี พรินติ้ง.
- ไวเนนตร, ฌ์ฐกานต์. (๒๕๔๙). คู่มือสอบสวนสาเหตุการบาดเจ็บและเสียชีวิตจากการจราจรทางถนน. นนทบุรี: กลุ่มงานระบาดวิทยาโรคไม่ติดต่อ สำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- ศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน. (๒๕๖๒). คู่มือการสอบสวนคดีอุบัติเหตุจราจรทางถนน (3 ed.). บริษัท มิตรภาพการพิมพ์ และสตีวดีโอ จำกัด กรุงเทพฯ: กองบัญชาการศีกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (๒๕๖๑). คู่มือการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการสืบสวนสอบสวน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ.

ภาษาอังกฤษ

- Bennett, W. W., & Hess, K. M. (2001). Criminal Investigation: Wadsworth Thomson Pub.
- Federal Bureau of Investigation. (2000). Suggested Guidelines for Establishing Evidence Response Teams U.S. Department of Justice.
- Fish, J. T., Miller, L. S., Braswell, M. C., & Wallace Jr., E. W. (2014). Crime Scene Investigation: Anderson Publishing, Elsevier.
- Lee, H. C., Palmbach, T., & Miller, M. T. (2001). Henry Lee's crime scene handbook: San Diego, Calif. London: Academic.
- NFSTC. (2013). Crime Scene Investigation: A Guide for Law Enforcement. Florida: National Forensic Science Technology Center.
- SNLFS. (2002). Field Manual of Crime Scene Investigations. LTAB Linkoping Tryckeri AB: Swedish National Laboratory of Forensic Science.

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔/ตอนที่ ๔๐ ก/หน้า ๑/๖ เมษายน ๒๕๖๐

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒/-/หน้า ๕๘๘/๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๘

พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ.๒๕๕๙, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๓/ตอนที่ ๖๗ ก/
หน้า ๔๕/๕ สิงหาคม ๒๕๕๙

ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๒ การสืบสวน

ส่วนที่ ๗. รายชื่อคณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษาคณะผู้จัดทำ

พลตำรวจเอก จรัมพร สุระมณี
อดีต ที่ปรึกษา (สบ ๑๐)
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

คณะผู้จัดทำ

พลตำรวจโท ชนะชัย ลีประเสริฐ
ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

พันตำรวจเอกหญิง สุเจตนา โสทธิพันธุ์
นักวิทยาศาสตร์ (สบ ๕)
สถาบันฝึกอบรมและวิจัยการพิสูจน์หลักฐาน
ตำรวจ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

พันตำรวจเอกวีรพล ไใหญ่อรุณ
รองผู้บังคับการ กองคดีอาญา
สำนักงานกฎหมายและคดี

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก สุรัตน์ สาเรือง
รองคณบดี คณะนิติวิทยาศาสตร์
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

พันตำรวจเอกหญิง ประพร เต็มเกาะ
ผู้กำกับการ กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย
กองกฎหมาย สำนักงานกฎหมายและคดี

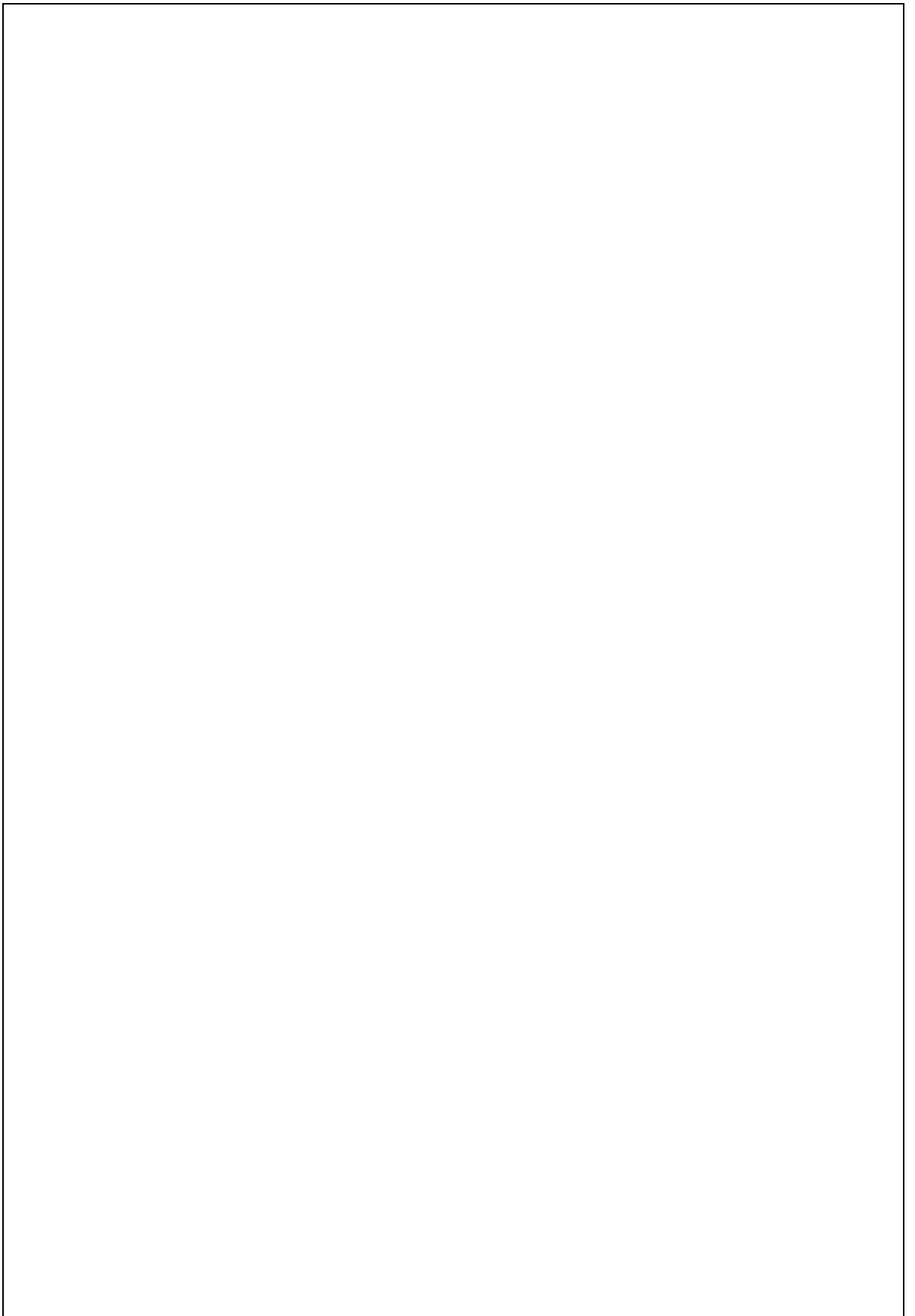
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ธิติ มหาเจริญ
อาจารย์ (สบ ๔) กลุ่มงานคณาจารย์
คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

พันตำรวจโทหญิง สุภารัตน์ สุวรรณดี
สารวัตร กลุ่มงานพิจารณา ๑
กองมาตรฐานวินัย

พันตำรวจโทหญิง ศลิษา พรหมมะกฤต
อาจารย์ (สบ ๒) กลุ่มงานคณาจารย์
คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

พันตำรวจตรี ปริญญา สีลานันท์
อาจารย์ (สบ ๒) กลุ่มงานคณาจารย์
คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ว่าที่ร้อยตำรวจเอกหญิง จารุวรรณ บำรุงรักษ์	อาจารย์ (สบ ๑) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะนิติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
จำสืบทำรวจหญิง วิจิตรา ซาติวงศ์	ผู้บังคับหมู่ ตรวจสอบคนเข้าเมือง จังหวัดขอนแก่น
นักเรียนนายร้อยตำรวจ วันรัฐ จันยะรมณ์	รองผู้บังคับหมู่ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
นักเรียนนายร้อยตำรวจ ณฑพลวัฒน์ ศรีกระจำง	รองผู้บังคับหมู่ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ศูนย์บริหารงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ